

Ως ελάχιστο χρέος:

Υψώθηκε λιτός ο «Τύμβος Μνήμης» στη Γκραμπάλα

Πριν, ακριβώς 3 χρόνια με πρωτοβουλία της «ΕΝΩΣΗΣ ΖΑΓΟΡΙΣΙΩΝ ΑΘΗΝΩΝ» και της «ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ-ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ» (Ι.Λ.Ε.Ζ.) με το «ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ», πάρθηκε η απόφαση να υλοποιηθεί, επιτέλους, ένα χρέος, που χρόνια συζητούσαμε. Η ανέγερση ενός απέριπτου Τύμβου, σπονδή στο χώρο, που στάθηκε το σημείο κλειδί του Έπους 1940-41.

Ένα δεκαήμερο, το πρώτο του Νοεμβρίου, αλληπάλληλων σκληρών και αιματηρών μαχών, κυριολεκτικά σώμα με σώμα με τις πιο επίλεκτες μονάδες του εισβολέα, έφτανε τελεσίδικα την έκβαση του πολέμου.

Γράφει ο συγγραφέας Άγγελος Τερζάκης, στο γνωστό βιβλίο του «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΟΠΟΙΑ 1940-1941» για την Γκραμπάλα:

«Αριστερά, κοιτάζοντας κατά το δρόμο για τα Γιάννινα, κάπου ένα χιλιόμετρο απόσταση από τη δημοσιά, θα ιδείς να παραμονεύει ένα βραχοβούνι κατάγνυμο, στρογγυλεμένο, φαλακρό. Είναι τριόροφο. Μ' όλο που η γύμνια του ροδίζει στον ήλιο, αν το καλοκοιτάξεις βλέπεις πως έχει κάτι το νεκρικό, ίδια χάρα: Είναι η Γραμπάλα, φρούριο άγριο, βιγλάτορας αποτραβηγμένος στο πλάι, όσο χρειάζεται για να επιτηρεί και να δεσπόζει. Ύψος χίλια διακόσια ένα μέτρα η πρωτοκόρη κορφή της.

Ανάμεσα Γραμπάλα και δημοσιά, φουσκώνει ένα μαλακότερο ύψωμα, αυτό πρασινομένο, αν κι από φτωχή, κοντή βλάστηση, η

Ασσόνισα. Μαζί Γραμπάλα κι Ασσόνισα κρατάνε τα πιστά του δρόμου από βορειοανατολικά, έχουν το μάτι πάνω του».

Και παρακάτω να, πως περιγράφει την τελευταία και καθοριστική μάχη, στις 7-8 Νοεμβρίου:

«Ο ήλιος είχε πια βασιλέψει όταν άρχισε μανιακή προπαρσκή πυροβολικού κατά της Γραμπάλας. Στις 10 η ώρα, ένα τμήμα

κάνουν μια συντονισμένη αντεπίθεση με δύο λόχους. Το σκοτάδι ήταν πυκνό, μόνον οι λάμπες από τις χειροβομβίδες οδηγούσαν τη λόγχη. **Αμυνόμενοι κι επιτιθέμενοι πιάστηκαν στα χέρια, η πάλη ήταν λαχανιασμένη, με δόντια σφιγμένα, γιατί εδώ παίζονταν όλα για όλα: Η η Γραμπάλα, κλειδί του Καλπακιού, της Ηπείρου, μένει στα χέρια των Ιταλών,**

Στημένοι σε αναμονή, περιμένοντας το νεύμα για εφόρμηση. Τα ακουστά και γνωστά από τον Οδυσσέα Ελύτη γιουρούσια. Έτσι και στη Γκραμπάλα.

ιταλικό, από το τάγμα που κρυβόταν στα Καλύβια, κατάφερε να σκαρφαλώσει από γκρεμό ανεπιτήρητο· χύμηξε με ορμή, απώθησε τα ελληνικά τμήματα από τη νότια κορφή του υψώματος. Άμεση αντεπίθεση των ελληνικών εφεδρειών που βρισκόνταν επί τόπου, δεν μπόρεσε ν' ανατρέψει το ιταλικό τμήμα. Είταν διαλεχτο, σταλμένο επίτηδες για το τραχύ εγχείρημα. Μεσάνυχτα ακριβώς, οι Έλληνες

ή το γόητρο μιας μεγάλης χώρας που θέλει να είναι και μεγάλη δύναμη, κουρελιάζεται».

Κι έγινε, ευτυχώς, το δεύτερο. Από τη μάχη αυτή, ξεκίνησε το ξήλωμα και η άτακτη υποχώρηση των Ιταλών. Εκεί όμως, σ' αυτόν τον καθαγιασμένο, από το αίμα των νεκρών μας, τόπο, ούτε ένα σημάδι, ούτε ένας απλός σταυρός στη μνήμη της θυσίας εκείνων των παλικαριών.

Γι' αυτό νοιώθουμε ανθρώπινα περήφανοι, γιατί μόνοι μας, οι Ζαγορίσιοι χωρίς καμιά συμπαράσταση και συνδρομή από κανέναν, σηκώσαμε έναν λιτό Τύμβο, με πέτρες ίδιες μ' εκείνες πούναι φτιαγμένα τα γύρω χαρακώματα των υπερασπιστών της Γκραμπάλας. Κι απάνω σ' αυτές τις πέτρες και τα κοτρώνια, καρφώσαμε τα ονόματα των 21 παλικαριών, που εκεί άφησαν την τελευταία τους πνοή, πριν προλάβουν καλά-καλά να χαρούν τα νιάτα τους.

Έτσι το πρώτο βήμα έγινε. Απομένει η διευθέτηση του χώρου, γύρω από τον Τύμβο, ώστε του χρόνου ολοκληρωμένος πια, να κάνουμε πανηγυρικά τα εγκαίνια με πρωτοκαλεσμένους τους συγγενείς εκείνων των νεκρών.

Από τον επόμενο χρόνο κι έκτοτε, η σπονδή στη θυσία των υπερασπιστών της Γκραμπάλας, θα γίνεται επίσημα (με την παρουσία και της Πολιτείας, ελπίζουμε) την πρώτη Κυριακή του Νοεμβρίου, αφού η ιστορική μάχη έγινε από τις 2 μέχρι τις 10 αυτού του μήνα.

Για φέτος, θα γίνει μόνο μια απλή επιμνημόσυνη δέηση την Κυριακή 28 Οκτωβρίου (μετά από εκείνη στο Ηρώον της Ζαγορίσιας Γυναίκας του 40). Θ' ακολουθήσει μικρή δεξίωση μνήμης στα Κάτω Σουδενά, από το Δήμο Κεντρικού Ζαγορίου. Όσοι πιστοί και μνήμονες προσέλθετε...

Από την Επιτροπή Πρωτοβουλίας
ανέγερσης του Τύμβου

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑ

«ΤΟ ΚΛΕΙΝΟΝ ΑΣΤΥ»
(Στιγμές ζωής έξω από το Ζαγόρι)

Σταύρου Συκιώτη

Το «φέρο», δηλαδή η φορά των πραγμάτων, το φέρε να κάνω φέτος καλοκαιριάτικες διακοπές στην Αθήνα. Αναπάντεχα και απρογραμμάτιστα. Έτσι είχα την ευκαιρία να έχω κάποιες εμπειρίες από τη ζωή της Αθήνας, την περίοδο αυτή, και να διατυπώσω κάποιες σκέψεις γύρω από το «πάλαι ποτέ Κλείνον Αστυ».

Η πιο χαρακτηριστική εμπειρία, ιδιαίτερα το μήνα Αύγουστο, τότε που η Αθήνα αδειάζει κυριολεκτικά, είναι η «ερημιά» της. Κυκλοφορείς άνετα στους δρόμους της, ακόμα και σε κεντρικές λεωφόρους. Διασχίζεις με σιγουριά και άνεση τους δρόμους της, χωρίς τον κόπο και την αγωνία να κοιτάξεις δεξοεξέρι για να αποφύγεις καμία απειλητική ...ρόδα. Στη λεωφόρο Κηφισίας, σε μια διασταύρωση χωρίς φανάρια, έπρεπε να περιμένω δεκάλεπτα και τέταρτα της ώρας για να διασχίσω κάθετα το κατάστρωμά της σε κάποια «πομπή στιγμή». Εί, τον Αύγουστο έβγαλα το ...αχι μου! Περούσα άνετα και μάλιστα, από μαζοχισμό, κινούμουν στο κατάστρωμα, όχι κάθετα, αλλά διαγώνια ή παράλληλα, αφού στον ...ορίζοντα δε φαινόταν τροχόφορο. Όταν η τηλεόραση, τέτοια εποχή, παρουσιάζει εικόνες ερμηλιάς στους κεντρικούς δρόμους Πανεπιστημίου, Ακαδημίας και άλλους, δεν είναι τυρκ, είναι πραγματικότητα.

Η σημερινή Αθήνα είναι μια ...τερατούπολη, που καλύπτει, οικιστικά, όλο το λεκανοπέδιο της Αττικής, με συνεχή επέκταση σε λόφους και βουνά. Πληθυσμικά, η ιμια Ελλάδα, περίπου, βρισκόμαστε σε αυτό το χώρο που, στην κομβέντα μας, εκφραζόμαστε και εννοούμε ως Αθήνα, πέρα από τα γεωγραφικά ή διοικητικά της όρια.

Τη 10ετία του 1930 (1934-38) είχα την ευνοία της τύχης να είμαι μαθητής της Ζαγορίας Ριζαρίου Σχολής. Όταν αγοράστηκε ο χώρος αυτός, πριν εκατό χρόνια, από τότε, δηλαδή μετά την ανεξαρτησία της Αθήνας, η περιοχή όλη ήταν αμπελιές και χωράφια. Η Αθήνα περιερίχταν στην περιοχή της Ακρόπολης, Πλάκα, Ομόνοια, Σύνταγμα.

Τον καιρό της μαθητείας μου στη Σχολή, με τον μεγάλο της περίβολο — από το σημερινό Πολεμικό Μουσείο μέχρι Χίτων, όπου ήταν η Εφορεία Γλυκού Πολέμου και στο χειμαρρό του Ιλισού, που καλύπτεται, σήμερα, από τη λεωφόρο Βασ. Κων/νου προς Παναθ. Στάδιο — η Αθήνα ήταν περιορισμένη. Από ανατολική πλευρά, δηλ. το σημερινό Παγκράτι, η περιοχή από Πι-

νακοήκη μέχρι Κάραβελ — σήμερα — ήταν μια εκτεταμένη αλάνα, όπου κάνουν ασκήσεις στρατιώτες-ιππείς, μιας μονάδας ιππικού, που υπήρχε στο τέλος της οδού Ριζάρη, όπου υπήρχε γένερα του Ιλίου που έωνε την Αθήνα με την περιοχή Παγκρατίου.

Στην αρχή Παγκρατίου και στην περιοχή όπου σήμερα η οδός Στ. Μερκούρη, μόλις έδιναν το παρόν δυο-τρεις πολυκατοικίες των 2-3 ορόφων. Να σημειώσω δε πως, κατά περιόδους, στα λεγόμενα Βόρεια Προάστια, εμείς πηγαίναμε εξοχικές εκδρομές.

Βλέπουμε, λοιπόν, πως η «Αθήνα» σε λιγότερο από 100 χρόνια κάλυψε όλο το Αττικό λεκανοπέδιο και αυτά ακόμη τα Μεσόγεια. Έτσι, νομίζουμε, της ταιριάζει ο χαρακτηρισμός «τερατούπολη», συμπεριλαμβανομένων των γνωρισμάτων της πυκνής και «εν πολλοίς» άναρχης και αμελετητής δόμησης.

Φεύγοντας ο Αύγουστος το σκηνικό άλλαξε. Οι δρόμοι γέμισαν αυτοκίνητα, μαζί με αυτά έγινε αισθητό το καυστήριο και ένα πολύβουο ανθρώπινο πλήθος να σέρνεται στα πεζοδρόμια και ανάμεσα στα αυτοκίνητα.

Ημουν υποχρεωμένος να κά-νω επανειλημμένες διαδρομές, με τρόλεϊ, στο κέντρο της Αθήνας, όπου το κυκλοφοριακό μπλοκάρισμα είναι μόνιμο. Προς διασκέδαση της αδημονίας προς το τέρμα μου — αλλά και από συνήθεια μου — περιεργαζόμουν, με ψυχολογικό μάτι, όλο αυτό το ασκίνητο πλήθος.

Το πρώτο που διαπιστώνω είναι ο ηλικιωμένος ...κόσμος. Εμφανής η αναλογική διαφορά ηλικιωμένων και νέων ανθρώπων.

Μεγάλο το ποσοστό ανθρώπων μέσης και «τρίτης» ηλικίας. Το μεταπολεμικό πρόβλημα της υπογεννητικότητας στη χώρα μας και η αύξηση του ορίου ζωής είναι ορατό. Ήδη, η ίδια η Πολιτεία προβληματίζεται για τη συνεχή μείωση του μαθητό-

κοσμού και των στρατευσίμων. Σχετικά, εντυπωσιάζει, ακόμα, η «ανάγκη» μετακίνησης πολλών ηλικιωμένων ανθρώπων, υπέργηρων με κινητικά προβλήματα, κυρίως ηλικιωμένων ή με άλλες σωματικές αλλοιώσεις, να αγωνίζονται να ανεβόκατεβαίνουν στα μέσα συγκοινωνίας για να πάνε στον προορισμό τους.

Άλλο εντυπωσιακό φαινόμενο είναι το μετακινούμενο, από τους ανθρώπους τους, «πάθος». Ιδιαίτερα το ποσοστό των παχύσαρκων γυναικών, από λίγο μέχρι υπερβολικό (γι' αυτό τα ινστιτούτα αδυνατισμάτων θησαυρίζουν). Στους άντρες παρατηρείται τα λουριά τους (ζώνες) να ενώονται στο υπογάστριο λόγω «προτεινόμενης γαστέρας». Υπάρχει η ιατρική άποψη πως, εκτός από παθολογικές περιπτώσεις, «δεν παχαίνει αν δε φας» και διερωτάται: είναι φαινόμενο ευμάρειας λόγω υψηλού βιοτικού επιπέδου της χώρας μας; Αν όχι, κάποιο λόγο έχει και η λεγόμενη «παραιοικονομία» που «βολεύει» τα πράγματα...

Η μεταναστευτική ξένων, από όλα τα σημεία του ορίζοντα, ορατό κι αυτό πρόβλημα. Πολλές φορές, διερωτάται αν είσαι στην Ελλάδα ή όχι, βλέποντας σε ένα τρόλεϊ να πλεονάζουν οι αλλοδαποί, όλων των αποχρώσεων από άσπρο μέχρι μαύρο χρώμα. Η παρουσία των μαύρων ή μελαμψών εμφανής. Κυκλοφορούν με άνεση τόσο στην εμφάνισή τους όσο και στις σχέσεις τους. Έτσι, που λες «αυτοί βολεύτηκαν, είναι Αθηναίοι». Εντυπωσιακή η μαύρη γυναικεία ...κοκεταρία. Νομίζω πως ο μεγάλος μεταναστευτικός κόσμος που βρίσκεται στην Αθήνα — και στην υπόλοιπη Ελλάδα, φυσικά — καλύπτουν πολλά κενά στην οικιακή και νοσηλευτική οικονομία, τον τομέα υπηρεσιών, καθώς και στον οικοδομικό και παραγωγικό τομέα. Σίγουρα συμβάλλουν στην αναλογική βελτίωση της σχέσης εργαζομένων - συνταξιούχων, με ενίσχυση των ασφαλιστικών οργανισμών και σίγουρα στη γεννητικότητα, ανεξάρτητα από τις ...αποχρώσεις. Δεν παραλείπω να σημειώσω, ευκαιρικά, πως στην Αριότητα — το χωριό μου — με τη συμβολή των μονίμων εκεί Αλβανών «μαστόρων» ανακαινίστηκε το οικισμός της για 100-200 χρόνια ακόμη.

Τα παραπάνω είναι μια επιφανειακή θεώρηση της καθημερινότητας της ζωής στο κέντρο της Αθήνας. Σίγουρα υπάρχουν πολλές πλευρές από τις οποίες μπορεί κανείς να αντικρίσει τη ζωή στο σύνολο της «Αθήνας». Οι συνθήκες ζωής σε μια «τερατούπολη» σίγουρα έχουν επιπτώσεις στην ψυχική και σωματική υγεία των κατοίκων της. Χαρακτηριστικό φαινόμενο που 'πασαν στην αντίληψή μου ήταν το «παρομιλητό» κάποιων ανθρώπων που, βλεπόμενοι στο κάθισμα κάποιου τρόλεϊ ή λεωφορείου, κουβέντιαζαν με υποθετικό συνομιλητή που, πολλές φορές, συνοδεύονταν και με κινήσεις των χεριών ή σιωπές που προσώπου τους. Ακόμα, και σε πορεία σε πεζοδρόμιο, μου έτυχε να παρατηρήσω το φαινόμενο. Εξάλλου, επιπονώσεις το έκδηλο συναισθήμα της μοναξιάς, ιδιαίτερα των μοναχικών ανθρώπων, που εγκλωβισμένοι στις φυλακές των πολυκατοικιών προσδοκούν μια ανθρώπινη παρουσία και ένα χαμόγελο ζωής από την πολυπληθή αθηναϊκή Κοινωνία των τεσσάρων εκατομμυρίων.

Πάντα αναθυμάμαι την Αθήνη της δεκαετίας 1930. Σε μέρες εξόδου, ξεπορτίζαμε από τη Σχολή για να σουλατσάρουμε με άνεση στο Ζάππειο, τον Εθνικό Κήπο, το Σύνταγμα ή προς το Λυκαβηττό. Η Αθήνα που ποτέ χάρηκε!

Ένα καλοκαίρι, ανάμεσα 1961-65 στις εκδηλώσεις «Λόγου και Τέχνης» που πρωτοποριακά η Λευκάδα οργανώνει, ανα-Ισπανικό Μουσικό Συγκρότημα ανεβασμένο σε ένα καίκι λευκαδικό με ανάλογο φωτιστικό ντεκόρ τραγουδούσε, στην παλαιά της πόλης όπου τη βραδιά εκείνη νόταν η εκδήλωση, το σουζέ της εποχής εκείνης: Αθήνηνα... Αθήνηνα... Χαρά της γης και της Αυγής, γλυκό γαλάζιο κύμα. Είναι μια άλλη ζωντανή μνηστική εικόνα που έχω για την παλιά Αθήνα.

Ο χρόνος στο διάβα του, συμπαρό-σέρνει τα πάντα. Κι όχι μόνο τα συμπαρό-σέρνει, αλλά και τα αλλοιώνει. Η Αθήνα του 1930, μ' όλη τη χάρη και την ομορφιά της «τερατούπολης» του Σήμερα... Το «Κλείνον Αστυ» κατήγγισε «Λεωνό-Αστυ»!

...στη ζωή του. Πιο κάτω, πριν από το προαύλιο της Ακαδημίας, μια νέα γυναικεία καθισμένη στην άκρη του τοίχου, με μερικά πακέτα χαρτομάντιλα μπροστά της, φώναζε συνέ-χεια: — Ένα πακέτο από την αόμμη! Ένα πακέτο από την αόμμη!... Απομακρύνεσαι αλλά ο απόηχος της φωνής της σ' ακολουθεί για πολύ.

Για το φαινόμενο της επατείας, κι να πρωτογράψει κανείς! Είναι τόσο τα ση-μιότυπα, τόσες οι παραλλαγές της. Το κέντρο της Αθήνας είναι απέναντί της κοθήκη. Το ρόλο της επατείας τον παίζουν οι γυναίκες και τα παιδιά, από βυζαντινικά μέχρι βρέφη. Αν υπάρχουν άν-δρες-σύζυγοι, αυτοί θα εισπράζουν το «μεροκάματο» της γυναικείας και των παι-διών. Με την πληθώρα των μεταναστών, των οποίων η επιβίωση είναι όχι μόνο αναγκαία, αλλά επιτακτική άμηση, το φαινόμενο της επατείας είναι εκτεταμέ-νο και πολυμορφο. Στα πεζοδρόμια, στα μέσα συγκοινωνίας, στα Κέντρα, στα προαύλια των Εκκλησιών, παντού. Το λυπηρό είναι πως ο βαρύς ρόλος της επατείας δίνεται στα μικρά παιδιά. Για να συγκληθούν οι περαστικοί μεγάλοι και να τραυματιστούν ψυχικά από τα παι-διά, βλέποντας με τα μάτια τους την απάθεια, την περιφρόνηση, τον παραμερισμό τους από τους μεγάλους και κάποιες Κοινωνικές, μέλη της οποίας θα γίνουν όταν μεγαλώσουν.

«Κλικ στους δρόμους της Αθήνας»

...στη ζωή του. Πιο κάτω, πριν από το προαύλιο της Ακαδημίας, μια νέα γυναικεία καθισμένη στην άκρη του τοίχου, με μερικά πακέτα χαρτομάντιλα μπροστά της, φώναζε συνέ-χεια: — Ένα πακέτο από την αόμμη! Ένα πακέτο από την αόμμη!... Απομακρύνεσαι αλλά ο απόηχος της φωνής της σ' ακολουθεί για πολύ.

Για το φαινόμενο της επατείας, κι να πρωτογράψει κανείς! Είναι τόσο τα ση-μιότυπα, τόσες οι παραλλαγές της. Το κέντρο της Αθήνας είναι απέναντί της κοθήκη. Το ρόλο της επατείας τον παίζουν οι γυναίκες και τα παιδιά, από βυζαντινικά μέχρι βρέφη. Αν υπάρχουν άν-δρες-σύζυγοι, αυτοί θα εισπράζουν το «μεροκάματο» της γυναικείας και των παι-διών. Με την πληθώρα των μεταναστών, των οποίων η επιβίωση είναι όχι μόνο αναγκαία, αλλά επιτακτική άμηση, το φαινόμενο της επατείας είναι εκτεταμέ-νο και πολυμορφο. Στα πεζοδρόμια, στα μέσα συγκοινωνίας, στα Κέντρα, στα προαύλια των Εκκλησιών, παντού. Το λυπηρό είναι πως ο βαρύς ρόλος της επατείας δίνεται στα μικρά παιδιά. Για να συγκληθούν οι περαστικοί μεγάλοι και να τραυματιστούν ψυχικά από τα παι-διά, βλέποντας με τα μάτια τους την απάθεια, την περιφρόνηση, τον παραμερισμό τους από τους μεγάλους και κάποιες Κοινωνικές, μέλη της οποίας θα γίνουν όταν μεγαλώσουν.

Άλλο απογευματινό, στο παρκάκι της Πλ. Μαβίλη, της Λεωφ. Βασ. Σοφίας. Κι-νούμουν στο δεξιό πεζοδρόμιο της Δ. Σούτσου, πλάι στο παρκάκι. Κάποια στιγμή, σε μια γωνία εσωτερικά του πρά-σινου κουρεμένου φράκτι, παρατήρησα μια ανθρώπινη φιγούρα. Ηλικιωμέ-νος, σχεδόν γηραιός άνθρωπος, με μακριά μαλλιά, αναμειγμένος, σκου-ρόμαυρο πρόσωπο, ξυπόλητος και ρα-

ΣΤΙΓΜΙΟΤΥΠΕ

Στο χρονογράφημά μου, αναφέρομαι στην Αθήνα του 2001. Σε αυτό παρουσιάζω, σε γενικές γραμμές, εικόνες της σημερινής Αθήνας. Σημειώνω δε κάπου πως «σίγουρα υπάρχουν πολλές πλευρές από τις οποίες μπορεί κανείς να αντικρίσει τη ζωή στο σύνολο της Αθήνας». Δύο τρία «στιγμιότυπα» από τέτοιες πλευρές θα παρουσιάσω στο φύλλο αυτό. Το γενικότερο αντίκρισμα της ζωής και του κόσμου, έχει τη θέση του και σε ένα τοπικό έντυπο.

Απογευματινό, πριν το σουρουπό, στον περίβολο της Αγ. Βαρβάρας Πατησίων. Στη βορινή πλευρά της Εκκλησίας, ένας μικρός χώρος, πλακόστρωτος, διαμορφωμένος για αναψυχή με αρκετά παγκάκια. Καθισμένοι σε ένα παγκάκι, χάδευα με τους διερχόμενους και απολάμβανα ένα δροσερό αεράκι. Κάποια στιγμή, ένας νεαρός πηγαίνει προς μια αδιέξοδη γωνία, σχετικά απόκρυφη και κλειστή σε ένα πέτρινο πεζούλι. Οι κινήσεις του μου κέντρισαν την περιέργεια και δεν άργησα να διαπιστώσω ότι προσπαθούσε να «χτυπήσει Βελόνα». Σίγουρα ήταν ναρκομανής. Προσπάθησα να βρει φλέβα πότε στο ένα χέρι, πότε στο άλλο. Η προσπάθειά του ήταν δύσκολη. Οι βελονιές πρέπει να ήταν πολλές και τα χέρια του να είχαν γεμίσει αίματα. Μη έχοντας με τι να τα σκουπίσει, τα έγλειψε με το στόμα του, για να μπορέσει να αναζητή-

«Η Μούσιω, ο σφας κι ένας “κατανίκατε μάχα” έρως»

«Σφα» εμείς λέμε το πέτρινο πεζούλι. Το πεζούλι που ορίζει τις αυλόπορτες των σπιτιών μας, τον περίβολο των εκκλησιών μας, τις βρύσες μας.

Εκεί ψηλά, στον πέτρινο τόπο μας, το Ζαγόρι, οι σφάδες είναι, ή καλύτερα ήταν, αναπόσπαστο στοιχείο της καθημερινής ζωής.

Άλλες φορές μικροί, άλλες φορές μεγάλοι σε μήκος οι σφάδες φιλοξένησαν γεννιές ολόκληρης ντόπιων και ξένων.

Εκεί καθόνταν οι γυναίκες με τα αιγκούνια ή τα μαυριδερά ρούχα τους τα βράδια τα καλοκαίρινα στα παλιά τα χρόνια.

Της Ελένης Σκούρτης

Εκεί καθόνταν οι άντρες. Εκεί κουβέντιαζαν, πειραζόνταν, σχολίαζαν, γελούσαν, αναπολούσαν.

Εκεί, στους σφάδες γύρω απ' τις εκκλησίες μας στα πανηγύρια καθόνταν οι άνθρωποι μας και χάδευαν το χορό, καμάρωναν τους δικούς τους που χόρευαν, χαιρόνταν τη χαρά τους και τραγουδούσαν τον πόνο τους.

Και τι δεν άκουσαν, τι δεν έζησαν οι σφάδες αυτοί!!

Στο δικό της σφα, μπροστά απ' το σπίτι της καθόνταν για χρόνια η Μούσιω.

Πέρασμα —αναγκαστικά— για το λεφούσι που ανέβαινε και ανεβάνει το βουνό, Έλληνες, Άγγλοι, Γάλλοι, Πορτογάλοι και βόλε.

Και για το λεφούσι που κατηπακότο από την αόμμη!... Απομακρύνεσαι αλλά ο απόηχος της φωνής της σ' ακολουθεί για πολύ.

Για το φαινόμενο της επατείας, κι να πρωτογράψει κανείς! Είναι τόσο τα ση-μιότυπα, τόσες οι παραλλαγές της. Το κέντρο της Αθήνας είναι απέναντί της κοθήκη. Το ρόλο της επατείας τον παίζουν οι γυναίκες και τα παιδιά, από βυζαντινικά μέχρι βρέφη. Αν υπάρχουν άν-δρες-σύζυγοι, αυτοί θα εισπράζουν το «μεροκάματο» της γυναικείας και των παι-διών. Με την πληθώρα των μεταναστών, των οποίων η επιβίωση είναι όχι μόνο αναγκαία, αλλά επιτακτική άμηση, το φαινόμενο της επατείας είναι εκτεταμέ-νο και πολυμορφο. Στα πεζοδρόμια, στα μέσα συγκοινωνίας, στα Κέντρα, στα προαύλια των Εκκλησιών, παντού. Το λυπηρό είναι πως ο βαρύς ρόλος της επατείας δίνεται στα μικρά παιδιά. Για να συγκληθούν οι περαστικοί μεγάλοι και να τραυματιστούν ψυχικά από τα παι-διά, βλέποντας με τα μάτια τους την απάθεια, την περιφρόνηση, τον παραμερισμό τους από τους μεγάλους και κάποιες Κοινωνικές, μέλη της οποίας θα γίνουν όταν μεγαλώσουν.

Κι άρχιζε η Μούσιω: —Για είμι, με μπν είμι; Τι να κάνουν γόκα δε μπορούν.

Και να λείει και να λείει. Κι εγώ κάθε που έφτανα στο χωριό κι ανέβαινα το σοκάκι για το σπίτι μας εκεί την έβλεπα, στο σφα της. Με το μαντήλι της του μούρου, το Ζαγορίσιο, τα μεγάλα της γυαλιά.

— Ω Μούσιω, φώναζα.

— Γόκα, ουί, έρθεις μουρ' Λι-νίτσα;

Και τη φιλούσα τη Μούσιω σταυρωτά στα άσπρα της μάγουλα.

Στο σφα της δεν θα καθήσει πια η Μούσιω. Έφυγε τον Αύ-

ορθη.

Και τι να θυμάμαι αλήθεια απ' τη Μούσιω;

— Τα χειμωνιάτικα βράδια, όταν ζούσαμε ακόμα στο χωριό μόνιμα που παίζαμε χαρτιά κι όλο την πειράζαμε και την «κλέβαμε».

— Τις ιστορίες της όταν ήταν στα Γιάννενα «ανταρτό-πληκτη» όπως κι άλλοι χωριανοί και πήγε στην κυρά-Φροσύνη, στο μικρό καφενείο στο μώλο. Της πρόσφεραν γλυκό βανίλια, «υποβρύχιο» το λέγαν παλιά, κι αυτή δεν κατάλαβε ότι «αυτό το άσπρο πράμα στο κουτάλι μέσα στο νερό ήταν γλυκό!

— Όταν κάποτε πήγε για πρώτη φορά στην Αθήνα «δεν κατάλαβε ότι το καράβι στο Ρίο-Αντίριο ήταν καράβι, αυτή νόμι-σε ότι «ήταν εστιατόριο που τα-ράζονταν»!!

Που υπέρθευε τα λόγια της, τις επεχές, τα χρόνια και μια πρωτοχρονιά, μπόια τα χιόνια εί-πε στο γείτονα «καλ' με' ρα Μή-τσο Χριστός Ανέστη, Χρόνια Πολλά».

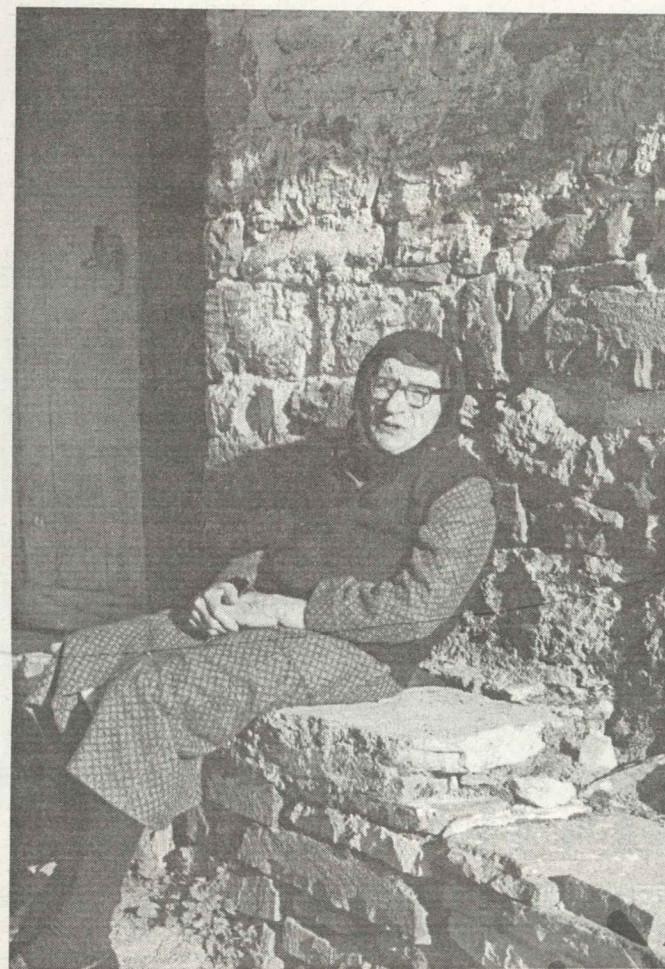
— Που μάζευε τα κόκκινα περιτυλίγματα της σοκολάτας κι έβαφε μ' αυτά τα άσπρα της μάγουλα όταν ήταν πιο νέα.

— Που πήρε μέρος σε διαφημιστικό σποτ για κάποιο γάλα όπως και σε τηλεοπτικές εκπομπές ή παιχνίδια. Κι όταν ο ρε-πόρτερ τη ρώτησε — Τι προβλή-ματα έχειτε γιαγιά στο χωριό; αυτή απάντησε.

— Για έχω καρδιά και το Μή-τσο γκαβό. Εμένα που με βλέ-πεις στα νιάτα μου ήμουν miss!!

— Που άναβε το γάστρο της για να ψήσει τις πίτες της. Και

Ανθρώπινα δηλαδή που τα ορίζει και τα διευθύνει πάντα η δύναμη ενός έρωτα «κατανίκατε μάχα» που έλεγε κι η Μούσιω! εκεί στον πέτρινο σφα της.

τι πίττες δεν έφτιαχνε: τι αλευρόπιττες, τι κολοκυθόπιττες, τι ρυζόπιττες, τι στρούλια, τι αραδόπιττες.

Αλήθεια που φτιάχνουν σήμερα αραδόπιττες;

Μύριζε ο τόπος βούτυρο, βούτυρο χτυπημένο στη ντουμπουλίστα τυρί απ' τα γίδια κι αυγά απ' τις κόττες τις δικές μας κόττες.

Τέτοιες πίττες να δοκιμάσουν όλοι αυτοί που έρχονται σήμερα στο χωριό περιδιαβαίνουν τα σοκάκια μας και καταλήγουν τις ταβέρνες για να παραγγείλουν αλευρόπιττα ή χορτόπιττα.

Για να φτιάξεις πίττα, πραγματική πίττα πρέπει να είσαι απ' το Ζαγόρι, να πλάθεις τα πέτρασαν τη Μούσιω, να ρίχνεις το βούτυρο με κλειστά μάτια να κουβαλάς τα τσάκνα απ' τ' αλόνια, να σε καίει ο καπνός απ' το γάστρο, ο γάστρος να είναι βαρύς και τα χέρια ροζιασμένα, μια ζωή ολόκληρη τυπωμένη σ' αυτά!

— Να θυμηθώ που μιλούσε με απαρέμφατα στο λόγο της γιατί ήταν απ' την Αρτσίστα και στην Αρτσίστα οι παλιοί —όσοι από-μειναν— μιλάνε με απαρέμφατα.

Να θυμηθώ τέλος πως απ' όλα τα γράμματα που έμαθε στο Δημοτικό που πήγε μια κουβέ-ντα θυμώταν μοναχά «έρως κα-τανίκατε μάχα» και δεν κατάλα-βαινε τι σημαίνουν αυτά τα λό-για τα αρχαία (που τα θυμόταν και λάθος!!).

Κατάλαβε όμως πολύ καλά σ' όλη της τη ζωή τη δύναμη αυτών των λόγων, τη δύναμη αυτού του έρωτα που κινεί τη διαλεκτική του σύμπαντος και δεν περιο-ρίζεται μόνο σε μια επιθυμία.

Με τη δύναμη αυτή πορεύτη-κε στον κόσμο τούτο σχεδόν έναν αιώνα μεταξύ καλού και κα-κού, αγαστίας και ευγνωμοσύ-νης, καλοσύνης και εμπάθειας, μίσους και μεγαλοψυχίας, της ευνοίας και της απόρριψης, της ταπεινοφροσύνης και της έπαρ-σης.

«Φυσικά πράγματα» όπως η Μούσιω έλεγε.

Ανθρώπινα δηλαδή που τα ορίζει και τα διευθύνει πάντα η δύναμη ενός έρωτα «κατανίκατε μάχα» που έλεγε κι η Μούσιω! εκεί στον πέτρινο σφα της.

ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

Κατά το Αττικόν Ημερολόγιον λέγονταν **Βοηδρομύν**. Αντιστοιχεί με τους μήνες Σεπτέμβριον και Οκτώβριον, κυρίως τον Οκτώβριον.

Κατά την έκτην ή εβδόμη του μηνός αυτού, ετελούντο τα **Βοηδρόμια**, εορτή προς τιμήν του Βοηδρομίου Απόλλωνος.

Τον Ιωάννη Γ. Παπαϊωάννου

Βοηδρόμιος λέγονταν ο θεός Απόλλων, διότι όταν τον επικαλούντο έτρεχε δια βοής να τους βοηθήσει.

Ο Οκτώβριος προέρχεται από την λατινοποιηθείσα Ελληνική λέξη **οκτώ** (OCTO), γιατί ο μήνας αυτός ήταν ο όγδοος, αργότερα έγινε και επικράτησε μέχρι σήμερα δέκατος. Κατά το Εκκλησιαστικόν Ημερολόγιον είναι ο δεύτερος.

Οι Εβραίοι τον έλεγαν **Μαρχεςβάν** και οι Αιγύπτιοι **Φαυθέ**.

Οκτώβριος!

Ενας παράξενος μήνας.

Τέλος κι αρχή.

Μοιάζει σαν του ήλιου το βασίλειμα.

Νυχτώνει, σκοτεινιάζει, αλλά η ελπίδα βεβαία ότι το φως θα ξανάρθει.

Όλα τα έμβια όντα, κατά τον έναν ή άλλον τρόπον ζωής αλλάζουν συμπεριφορά. Άλλα περιορίζουν τη δραστηριότητά τους, άλλα κοιμούνται κι άλλα ναρκώνονται.

Το μεγαλείο της ωριμότητας, της περηφάνειας, της δόξας, πέρασε!

Αρχίζει η κατάρρευσις.

Μια ιδόρρυθμη κατάρρευσις και εν ταυτώ αρχή μιας νέας ζωής!

Οι καρποί, οι σπόροι ωρίμασαν κι έπεσαν στη γη κι εκείνη άφωνα, αθόρυβα, ανέκφραστα, αγγόγυστα παλεύει απεγνωσμένα να τους συμμαζέψει στην αγκαλιά της, να τους ασφαλίσει στη μήτρα της.

Εκείνοι πασχίζουν, όσο το δυνατόν γρηγορώτερα να κρυφτούν στα σπλάχνα της, προσαρμοζόμενοι με τα χρώματά της.

Ο άνθρωπος, αυτός ο άγιος δαμαστής της φύσεως, κατόρθωσε για το συμφέρον του, να διευκολύνει ωρισμένα φυτά στη σπορά και τον πολυλαπλάσιασμό τους, όπως π.χ. τα δημητριακά.

Απέραντες πεδινές εκτάσεις και ορεινές βουνοπλάγιες, τις ξεχέρωσε και τις έκαμε γόνιμες.

Έκτοτε, ο άνθρωπος, κάθε Οκτώβριο, κάποτε και από τα τέλη Σεπτεμβρίου, μόλις πέσουν τα πρώτα δυνατό «πρωτοβρόχια», οργώνει την απαλή επιφάνεια της γης και σπέρνει ό,τι εκείνον συμφέρει.

Επί χιλιάδες χρόνια, άνθρωπος και γης, τα πήγαιναν καλά.

Ποτέ ο ένας δεν εκμεταλλεύονταν τον άλλο. Υπήρχε μια τέλεια ισορροπία.

Δυστυχώς όμως, κάποτε ο αγριογεωργός άνθρωπος, παρասυρθείς από το συμφέρον και τη λαιμαργία του «να φάει πολλά», «χαλασιά» του, πόσα θα φάει και πόσα θ' απολαύσει, αλλά και πότε να τα προλάβει όλα, διατάραξε την αγαθή-φιλική συνεργασία κι άρχισε να εκμεταλλεύεται τη γη κατά τον πλέον ασύνετο και βάνουσο τρόπο.

Δεν χρειάζεται να περιγράψουμε αυτή την ανελέητη εκμετάλλευση που δυστυχώς όλοι μας σήμερα ζούμε.

Γι' αυτό η Μάννα Γης από την αγανάκτησή της για την άδικη και τόσο σκληρή συμπεριφορά του ανθρώπου, άρχισε να μας εκδικείται. Το βλέπουμε και το ζούμε κάθε μέρα.

Μόνον αν θ' αλλάξουμε συμπεριφορά θ' αποκατασταθεί ομαλή συνύπαρξη.

Μακάρι ο Θεός να φωτίσει τον άνθρωπο και να τον κάνει να ξαναποκτήσει την καλή συμπεριφορά!

Τια τους με βιολιά και χορό ο Ανδρέας Αποστόλου και οι αδελφοί Τσουμάνη (Δίας), προσφέροντες αφειδώς άφθονους μεζέδες και ποτά μέχρι τις εξ ή ώρα το απόγευμα.

Και το βράδυ στον Αι-Τα-ξιάρχ' έγινε ωραίο γλέντι που κράτησε μέχρι τις πρωινές ώρες.

Όλα ήσαν πολύ ωραία, ήσυχα και πολιτισμένα, όπως αρμόζει στους Παπιγκιώτες.

Εύχομαι η Παναγία να μας προστατεύει και να μας αξιώνει και του χρόνου να την προσκυνήσουμε στην Παλιουρή.

«*Η γέννησίς σου Θεοτόκε, χαράν εμήνυσε πάση τη οικουμένη· εκ σου γαρ ανέτειλεν ο ήλιος της δικαιοσύνης, Χριστός ο Θεός ημών· και λύσαν την κατάραν, έδωκε την ευλογίαν· και καταργήσας τον θάνατον, έδωρήσατο ημίν ζωήν την αιώνιον.*».

Ιωάννης Γ. Παπαϊωάννου
Πάπιγκον, της Παλιουρής
2001

ΣΤΗΝ ΠΑΛΙΟΥΡΗ
ΤΟΥ ΠΑΠΙΓΚΟΥ

σουμε στην Παλιουρή, υπάρχουν πολλοί τάφοι· φαίνεται ότι θα ήταν το νεκροταφείο του οικισμού.

Αλήθεια, με την ευκαιρία τούτη, καλόν θα είναι να κάνουμε κάτι για τον χώρο αυτό· είναι απαράδεκτο να φαίνονται τα κόκκαλα των προγόνων μας πεταμένα ήτδε κακεί· σε.

Όπως κάθε χρόνο έτσι και φέτος στη μνήμη της ήρθαν όλοι οι χωριανοί καθώς και πλήθος ξένων προσκυνητών.

Η λειτουργία ήταν κατανυκτική με τον άξιο εφημέριό μας Παπαβαγγέλη, τους καλλίφωνους ψάλτες και τους ακούρστους και τακτικούς επιτρόπους.

Εγινε και αρτοκλασία με την ευγενή προσφορά της οικογενείας Δημητρίου Στουκίδη.

Ωραία ήταν στο τέλος και η χειρονομία του αθόρυβου τέλειου καλλιτέχνη Ξυλογλύπτη Θωμά Μπαλά, με δωρήσει στην Παλιουρή μια ιδιαίτερα επιμελημένη Ξυλόγλυπτη εικόνα της Παναγίας.

Στη συνέχεια την εικόνα αυτή η Εκκλησιαστική Επιτροπή την έθεσε σε κλήρωση και έλαχε στον Λάμπρο Τάγκα.

Εύγε στον Θωμά, η Παναγία να τον προστατεύει.

Τέτοιες χειρονομίες καλόν είναι να επαναλαμβάνονται σε όφελος των εκκλησιών μας.

Στο τέλος προσεφέρθη το καθιερωμένο λουκούμι.

Παλαιότερα μαγειρεύαν εδώ στην Παλιουρή, λίγο πιο πάνω από την εκκλησία, μάλιστα το φαγητό το προσέφεραν δωρεάν σε χάλκινα σαγάνια (σάνια τα λέγαμε).

Κατόπιν δέχτηκαν στα σπί-

(Β')

ΤΟ ΠΑΠΙΓΚΙΩΤΙΚΟ ΒΟΥΝΟ

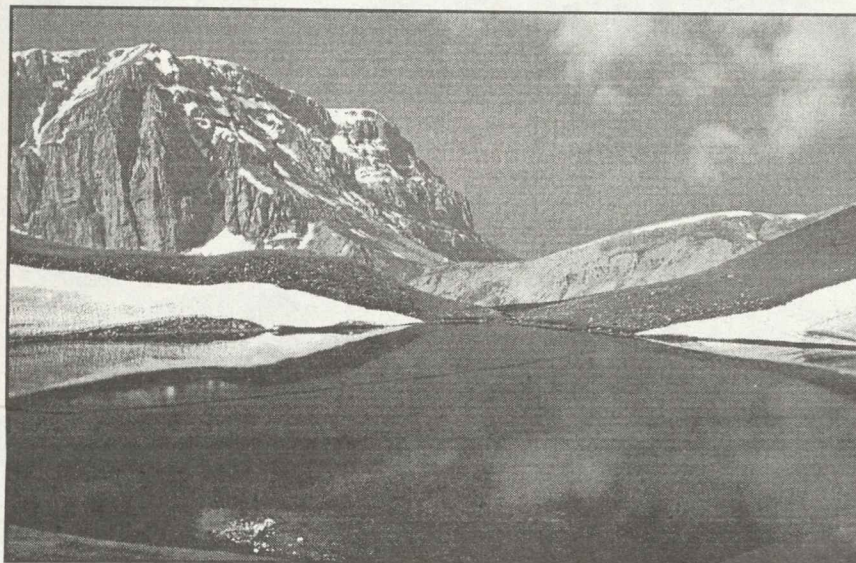
μένος με την γλυκειά γενέτειρα, την ιδιαίτερη πατρίδα μου και την ιστορία της. Γι' αυτό και για χάρη των αναγνωστών μου —όσοι με διαβάζουν— στο περιοδικό «το ΖΑΓΟΡΙ μας», που προσπαθώ να προσφέρω τις υπηρεσίες μου, θα κάνω μια ξενάγηση στο Παπιγκιώτικο βουνό από το Μικρό Μαχαλά, το Μικρό Πάπιγκο.

Και μια διευκρίνιση: Γράφω το Παπιγκιώτικο βουνό, που είναι βέβαια παρακλάδι της Τύμφης κι η τελευταία της Οροσειράς της Πίνδου, είναι όμως στα Διοικητικά όρια της Ανεξάρτητης Κοινότητας Παπιγκού. Παλιοί χάρτες (Χάρη Μέξη) σημειώνουν το δυτικό τμήμα του

μου. Από τον Αη-Ταξιάρχη το ξεκίνημα. όσο πιο νωρίς, τόσο καλύτερα. Το γλυκοχάραμα, η καλύτερη ώρα, όταν ακόμα ο Αυγερινός λάμπει ψηλά στη Ραδόβολη.

Από τον κεντρικό καλντεριμόδρομο, που διασχίζει το χωριό, φθάνουμε στο μεσοχώρι, την Κωστάκη και προχωρώντας για λίγο αριστερά κι ανηφορικά, παίρνουμε το δρόμο για το βουνό. Μετά το ωραίο πετρόχτιστο εικόνισμα του Αη-Τρύφωνα, φθάνουμε στον Αυραγώνιο. Η εξακουστή βρύση με το πασιγνωστο δημοτικό τραγούδι «στο Πάπιγκο στο Μαχαλά»!!

Από δυο πέτρινα λαξευτά κανονύλια τρέχει στο παχύν κάτω,

Η Δρακόλιμνη (Φωτό: Ι.Γ.Π.)

βουνού από τον αυχένα της Ραδόβυζης, όπου το Ορειβατικό Καταφύγιο, μέχρι την κορυφογραμμή Κουτσομήτρος (υψόμ. 2251) με το τοπωνύμιο «όρος Πάπιγκο».

Προσθέτω ακόμη ότι ο αείμνηστος και σεβαστός φίλος μου Κώστας Π. Λαζαρίδης το 1970, πρόσθεσε στη «ΜΙΚΡΗ ΖΑΓΟΡΙΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ» το βιβλαράκι του «Η ΔΡΑΚΟΛΙΜΝΗ ΣΤΟ ΠΑΠΙΓΚΙΩΤΙΚΟ ΒΟΥΝΟ». Αντίθετα πολλοί οικολόγοι και οικογολογντες αποφεύγουν να αναφέρουν την αναγνωρισμένη ονομασία και το χειρότερο παραποιούν τις ιστορικές ονομασίες. Π.χ. αποφεύγουν να μιλούν για την Τύμφη ή Νύμφη, όπως την ονόμαζε ο Κώστας Κρυστάλλης και μεταχειρίζονται το κακόηχο Γκαμήλα. Η αντί της παραδοσιακής ονομασίας «Αίμνες» το μετέτρεψαν σε κοιλάδα Τσουμάνη, επειδή κάποτε οικογένειες Τσουμαναίων, οι καλύτερες του χωριού, έβοσκαν τα πρόβατά τους σ' αυτό το μεράδι του βουνού. μεγάλο λάθος. Τα τοπωνύμια πρέπει οπωσδήποτε να είναι σεβαστά και καλά θα κάνουν όλοι αυτοί που με επιπολαιότητα τα αλλοιώνουν, να σέβονται την ιστορία του τόπου.

Ας αρχίσω όμως το οδοιπορικό

κρύο, αθάνατο νερό. Δεν γεμίζουμε τα παγούρια μας και θα δείτε γιατί στη συνέχεια.

Ο πολύκλαδος καταπράσιнос πλάτανος καλύπτει ένα περαιοιχισμένο χώρο και το εικονοστάσι, όπου γίνεται από φέτος λειτουργία στις 27 του Ιουλίου, που γιορτάζουμε στο Μικρό Πάπιγκο τον ιαματικό Άγιο Παντελεήμονα.

Θυμάμαι ότι σε μια πλάκα (στέψη του τοίχου) καθώς πότιζα τον κήπο μου και μέχρις ότου γεμίσει η «μπάρα» σκάλισα με το σκαλιστήρι μου τον Ιούλιο του 1947 τα αρχικά του ονόματός μου. Παρά τη σχετική διάβρωση, πριν από δυο χρόνια τα εντόπισα εύκολα.

Από τον Αυραγώνιο συνεχίζουμε άνετα. Πινακίδες, χάρη στις φροντίδες του Ορειβατικού Συλλόγου Παπιγκού, μας δείχνουν το μονοπάτι.

Δρομάκι ανηφορικό, ανάμεσα από δάσος δρυοδενδρών και λεπτοκαρυάς, που συνεχώς απλώνεται και καλύπτει τα εγκαταλειμμένα χωράφια.

Η Αντάλη, μια βρύση με κρύο κρυσταλλένιο νερό, ο επόμενος σταθμός μας. Ωραία ονομασία. Ποιος άραγε παλιός ρομαντικός Παπιγκιώτης, χάρισε το όνομα; Δεν βρή-

κα σε κανένα λεξικό ή βιβλίο τη λέξη. Πρέπει πιστεύω να έχει σχέση με την Αντηλιά.

Ούτε στην Αντάλη γεμίζουμε τα παγούρια μας. Ακολουθούμε το ανηφορικό χαλικόστρωτο μονοπάτι, περνάμε τη Ζουροπούλη, όπου στην Κατοχή οι Παπιγκιώτες καλλιέργησαν μερικά χωράφια.

Από τη Ζουροπούλη, η αίσθηση ενός διαφορετικού τόπου με τη χαρακτηριστική φυσιογνωμία του βουνού σε συναρπάζει. Αριστερά, ο λάκκος της Αμαρούδας κι απέναντι το «Πλάι», μια πλαγιά με μεγάλες κλίσεις και βραχώδης, δασωμένη με γέρικα μουρτζίνα (Άρκευθος ή δύσσομος).

Οι παλιοί Παπιγκιώτες είχαν απορροσμένη αυτή την πλαγιά για να προστατεύσουν τα μουρτζίνα από υλοτομίες.

Δεξιά ο τόπος καλυμμένος με κέδρα και αραιά μουρτζίνα συνεχίζεται στη Βιτμάνια (χωράφια πολύ παλιάς εποχής), μέχρι τις παρυφές της Προβατίνας, όπου το δεύτερο σε βάθος βράθυρο του κόσμου (-405 μ.). LA SECONDA VERTICALE NEL MONDO (Ita.).

Μπροστά μας ο δρόμος μας φέρνει στον «Τράφο». Μια πηγή με μικρή παροχή και κατάψυκτο νερό. Από εκεί βλέπουμε τις τοποθεσίες Φραντζή, Μπρουσουρέλι, Μεγάλα Αιθάρια, την Κρούνα και την Αμαριάτζενα, δυο πηγές κι αυτές με μικρή παροχή. Η Αμαριάτζενα σχεδόν στερεύει, ενώ η Κρούνα εξυπηρετεί στο πότισμα των προβάτων, καθώς είναι περαιοιχισμένη και με ποτίστρα, που συγκεντρώνει το νερό. Σ' αυτή την πηγή μπορεί να ξεδιψάσει ο διαβάτης, και τα πουλιά και τα ζώα του βουνού (πέρδικες, λαγοί, γκαλίτσια). Να σημειώσω ότι πριν από αρκετά χρόνια χιλιάδες πέρδικες κελαηδούσαν στον απέραντο τόπο του βουνού, στα ζωνάρια, στις πλαγιές της Αστράκας και το οροπέδιο της Γκούβοστίτσας.

Μεσολάβησε μια περίοδος αφανισμού της πανίδας από κυνηγούς, που έρχονταν από τα χωριά των Γιαννίνων και τα Γιάννινα, μέχρις ότου τη 10/ετία του '70 κατορθώσαμε να ιδρύσουμε Μόνιμο Καταφύγιο Θηραμάτων, που επεκτάθηκε αργότερα από την Κοινότητα Ανατολική. Όμως η καταστροφή συνεχίζεται στην περιοχή της Γκούβοστίτσας και της Αστράκας. Δυστυχώς η αρμόδια Δασική Υπηρεσία δεν δείχνει ενδιαφέρον, να απαγορεύσει το κυνήγι στις περιοχές αυτές, όπου αναπαράγονται οι πέρδικες.

Παίρνοντας τον ανήφορο, η δυτική απόκρημνη πλαγιά της Αστράκας (υψόμ. 2.437 μ.) τραβάει την προσοχή μας καθώς και οι γκριζοί μεγαλοπέπεις ασβεστολιθικοί όγκοι της Τύμφης με τις βαθιές χαραδρώσεις, τις σπηλιές και τα ζωνάρια. Κι όσο ανεβαίνουμε πιο πάνω η βλάστηση λιγοστεύει, περιορίζεται σε κέδρα νανώδους μορφής, σε τούφες, ασπράγκαθα και τα τζιρ-

Η πιο χαρακτηριστική κορυφή της Τύμφης (No 1 το ζωνάρι Βαρταλά, No 2 το Πανωζώνωρο). Κ.Α.Χ.

τζέλια». Ένα είδος μικρού θάμνου, που παράγει κόκκινους μικρούς καρπούς, τροφή για τα γκαλίτσια. Είναι η μόνη καύσιμη ύλη.

Δροσερό αεράκι, η αύρα των Ορέων, φυσία συνεχώς μέχρις ότου ανατείλει ο ήλιος και ζεστάνει ο τόπος. Με λίγο κουράγιο, αφού περάσουμε την Κρούνα, αντικρίζουμε ψηλά στον αυχένα το Ορειβατικό Καταφύγιο. Εκεί πλέον κι ο κόπος κι η ταλαιπωρία, όλα ξεχνιούνται.

Κι άλλη μια φορά το έχω επισημάνει. Φθάνοντας στον αυχένα, υψόμ. 1920 μ. ξαφνικά ανοίγεται μπροστά σου ένα μοναδικό, υπέροχο θέαμα, μια καταπράσινη κοιλάδα, που σε καμιά βουνοκορφή δεν το συναντάς. Ίσως στην κορυφή του Άθω, στο Άγιο Όρος, υψόμ. 2033 μ., λόγω και της ιερότητας του χώρου, η κατάκτηση της κορυφής αποκτάει άλλο ενδιαφέρον.

Εδώ στον αυχένα ή το Λαιμό, όπως είναι γνωστός σε μας, και το Ορειβατικό Καταφύγιο, που τα εγκαίνιά του έγιναν το 1966. Βρίσκεις νερό, φαγητό κι αν θέλεις και να διανυκτερεύσεις. Με τις πηγές που συναντήσαμε στη διαδρομή από το Μικρό Παπίγκο, γιατί να γεμίσεις το παγούρι σου; Από το Μάιο μέχρι τον Οκτώβριο που λειτουργεί το Καταφύγιο, μόνο ένα μπουφάν και μια κλίτσα σου χρειάζεται όπως χαρακτηριστικά μου είπε ο Μιχάλης, Δικηγόρος και ορειβάτης από το Βόλο. Αυτό το διάστημα αναλαμβάνουν την εξυπηρέτηση κάποια άτομα αμειβόμενα από τον ΕΟΣ.

Συνεχίζοντας τώρα από τον αυχένα της Ραδόβολης την πορεία σε μια περίπου ώρα φθάνεις στη Δρακόλιμνη. Από το Καταφύγιο ακολουθείς ένα κατηφορικό, βραχώδες μονοπάτι. Ευθεία κάτω η «ξηρόλιμνη», που κρατάει νερό μέχρι τον Ιούλιο, ανάλογα με τις χιονοπτώσεις. Στα ανατολικά της η Ρωμιόβρυση, η ορθοπλαγία της Αστράκας, ο Πλόσκος και η Γκαμήλα (υψόμ. 2.497 μ.). Αριστερά πιο κάτω η λίμνη με τη Ρεζίνα, βοσκοτόπος ομαλός για πρόβατα και αλογομούλαρα, το ρέμα που διασχίζει το οροπέδιο μέχρι τον Κωλογλέπη κι η Σιδερένια, μια βρύση με κρυστάλλινο κατάψυκτο νερό.

Στο επίπεδο των λιμνών συναντάς και την πρώτη «στρούγγα». Είναι κυκλική, περιφραγμένη με τοίχο ξηρολιθιάς, με την «ποριά» (είσοδο), τα στρουγκολίθια και φράχτη στην έξοδο. Είται κάπως δεν άρμεγε τα πρόβατά του κι ο Κύκλωπας, ο Πολύφωτος της Ομήρου Οδυσσειας, όταν τα έφερνε από τη βοσκή, για να διανυκτερεύσουν στη μεγάλη σπηλιά του; Όταν το είχα επισημάνει αυτό σε μια σύσκεψη στελεχών της ΑΤΕ, τον 10/ετία του 1970, ο τότε Διοικητής κ. Αδ. Πεπελάσης πετάχτηκε όρθιος και μου φώναξε: «Αυτό θέλω να μου το γράψεις...»!!

Εκεί λίγο πιο πέρα και το Κονάκι (καλύβα) των κτηνοτρόφων. Ο φί-

λος μου ο Πάνος Δόσης κι ο ξάδερφός του ο Βασίλης, εξακολουθούν να ξεκαλοκαιριάζουν εκεί τα πρόβατά τους. Γράφω εξακολουθούν, γιατί λίγοι ακόμη απομέναν. «Παν' τα βουνά, Κώστα», μου είπε επί λέξει ένας άλλος Παπιγκιώτης Σαρακατσάνος. Πρώτα η Γερμανία με τα μεγάλα μεροκάματα, οι σπουδές των νέων και τελευταία ο επιδοτού-

μη της και μέχρις ένα μέτρο από την επιφανειακή εξάτμιση. Αν υπήρχαν πηγές, σίγουρα θα αναπληρώνονταν οι απώλειες. Ο πυθμένας της εντύπωση ενός μεγάλου βάθους, όσο προχωρούμε προς το κέντρο της. Είχα μετρήσει την περιφέρειά της με βήματα. Το ίδιο και ο μακ. Κ. Λαζαρίδης που μετρήσε 429 βήμα-

μενος τουρισμός με τον εύκολο πλουτισμό, είχαν ως αποτέλεσμα την προοδευτική μείωση της νομαδικής και ημιοικόσιτης κτηνοτροφίας στον ορεινό χώρο. Χωρίς τις επιδοτήσεις και τους Αλβανούς «ζωντανά» στα βουνά δεν θα υπήρχαν. Από τη στρούγκα αυτή διασχίζοντας ένα ομαλό καταπράσινο λιβάδι, προσεγγίζουμε στους πρόποδες των λόφων, που κρύβουν στην κορυφή τους τη Δρακόλιμνη. Διαφορετική εδαφολογική σύσταση. Γκριζόμαυρα πετρώματα. Αργιλικά εδάφη. Εδώ στη βάση των λόφων και η «ξυλένια», μια πηγή με γάργαρο κρύο νερό, που πήρε το όνομά της από το ξύλινο κανούλι.

Με πορεία μισής περίπου ώρας, ακολουθώντας ομαλό ανηφορικό μονοπάτι, φθάνουμε στη Δρακόλιμνη. Ένα εντυπωσιακό γεωλογικό φαινόμενο, που αφήνει εκστατικό τον επισκέπτη. Μια μικρή λίμνη στην κορυφή του βουνού, υψόμ. 2100 μ., ανάμεσα στους λόφους. Είναι ένα βαθούλωμα του εδάφους, που συγκρατεί το νερό, γιατί είναι αδιαπέρατο το πέτρωμα του πυθμένα του. Οι όχθες της, με αραιά καλάμια και υδροχαρή βλάστηση, όπως έχουν διαμορφωθεί από τον κυματισμό των νερών της, δημιουργούν πραγματικά την αίσθηση και δικαιολογούν την ονομασία της σε λίμνη. Τα νερά της πρέπει να προέρχονται από τις άφθονες βροχοπτώσεις της ΒΔ Ελλάδας (1300-1500 mm) και τα χιόνια. Το καλοκαίρι πέφτει η στάθ-

μη. Εγώ την είχαν βρει 412 βήματα. Είναι αυτονόητο ότι δεν έχουν όλοι το ίδιο άνοιγμα στο βήμα. Όσο για το βάθος της λένε ότι δεν πρέπει να ξεπερνάει τα 6-7 μ. Αυτό μου το επιβεβαίωσε πρόσφατα στους Παξούς και κάποιος ορειβάτης, που έκανε με φίλους του μέτρηση.

Είχα κάνει μπάνιο στη Δρακόλιμνη δυο φορές. Για πρώτη φορά το 1952, που δέθηκα με μια σαμαροτριχιά για λόγους προληπτικούς. Εκείνο που αισθάνθηκα είναι ότι πρέπει να καταβάλεις μεγαλύτερη προσπάθεια για να επιπλεύσεις, επειδή το νερό δεν έχει άλατα. Σίγουρα κατέχεσαι κι από κάποια φοβία... Ζώντες οργανισμοί (βατράχια κλπ.) δεν υπάρχουν στη Δρακόλιμνη, εκτός από τους Τρίτονες, ένα αμφίβιο μαλάκιο, που αντέχει σε αντίξοες καιρικές συνθήκες (Triturus Alpestris).

Για τη Δρακόλιμνη είχε ενδιαφερθεί κι ο Αλή Πασάς, ο Βεζύρης των Ιωαννίνων, όταν τον Ιούλιο του 1814 επιχείρησε να μεταφέρει δυο μονόξυλα (βάρκες), με σκοπό να την εξερευνήσει. Στο Καπέσοβο όμως, μια εξαιρετική κακοκαιρία με χαλάει μεγάλο μεγέθους τον ανάγκασε να αναβάλει την επιχείρηση. Βρήκε καταφύγιο στο Τσεπέλοβο, σπίτι του Ιωάννη Ρέσσου και τελικά διανυκτέρευσε στο Σκαμνέλι, στο σπίτι του φίλου του Αλεξ. Νούτσου. (Ι. Λαμπριδίη: Ηπειρ. Μελετήματα, Ζαγοριακά Α').

Θεωρώ απαραίτητο τέλος ν'

αναφέρω ότι για τη Δρακόλιμνη στο Παπιγκιώτικο βουνό έχουν γραφεί πολλές ιστορίες από τον Ι. Λαμπριδίη, τον Κώστα Κρυστάλλη, τον Γ. Αναγνωστόπουλο (καθηγητή γλωσσολογίας από το Παπίγκο), τον Carsten Höeg, όπως τις είχαν ακούσει από κτηνοτρόφους της περιοχής, κυρίως Σαρακατσάνους.

Θ' αναφέρω μόνο μία, όπως την περιγράφει ο αείμνηστος λαογράφος Κώστας Λαζαρίδης στο πολύ ενδιαφέρον βιβλιαράκι του και την ήξερα κι εγώ από παλιά στο Παπίγκο.

Ο θρύλος αναφέρει ότι στα παλιά τα χρόνια υπήρχαν δυο δράκοι. Ένας στη Δρακόλιμνη του Παπιγκιώτικου βουνού, κι ένας απέναντι στη Δρακόλιμνη του Σμόλικα κι είχαν στήσει μεταξύ τους πόλεμο.

Ο δράκος της Δρακόλιμνης του Παπίγκου, για να χτυπήσει τον εχθρό του, πετούσε άσπρη κοτρώνια (άσπρες πέτρες) εναντίον του κι ο δράκος του Σμόλικα πετούσε προς τα εδώ μεγάλα μαύρα κοτσωρα από Πεύκα.

Και τώρα αν θέλετε πιστέψτε το: το καλοκαίρι του 1986, με μια καλή παρέα —ήταν μαζί με ο τότε Δ/ντής της ΑΤΕ Χρ. Νέσσερης, η γυναίκα του, ο Καθηγητής του Πανεπιστημίου κ. περ. Τσέκερης, κι άλλοι που δεν θυμάμαι— πήραμε την απόφαση να ανεβούμε στο Σμόλικα. Αφήσαμε τα αυτοκίνητά μας στους Πάδες και πήραμε τον ανήφορο από ένα σурτοδρόμο, που κατέβαζαν οι υλοτόμοι με μηχανήματα και με ζώα την ξυλεία τους.

Προχωρήσαμε αρκετά κι όταν φτάσαμε ψηλά και αποκτήσαμε ορατότητα στον ορίζοντα και τον υδροκρίτη*, δεν ξέραμε ποια κατεύθυνση να πάρουμε. Με τα κυκλικά μου ερευνήσα κατά μήκος στο ύψος του ορίζοντα και τότε στη βάση και τα δυτικά της βουνοκορφής, διέκρινα μεγάλες άσπρες πέτρες. Θυμήθηκα την ιστορία με τους δράκους κι αμέσως έδειξα στην παρέα το σημείο, που πρέπει να βρισκόταν η Δρακόλιμνη του Σμόλικα. Προχωρήσαμε και σε καμιά ώρα φθάσαμε στο σημείο, που είχα ιδεί τα άσπρη κοτρώνια. Ακριβώς στο πίσω μέρος, λίγο πιο κάτω είδαμε να κυματίζει ελαφρά τη Δρακόλιμνη του Σμόλικα. Πιο μικρή από τη Δρακόλιμνη στο Παπιγκιώτικο βουνό, αλλά με νερό, που δεν είναι τόσο σκοτεινό.

Λέτε να ήταν αληθινή η ιστορία με τους δυο δράκους; Το αφήνω στην κρίση σας...

Γιάννινα, 6 Σεπτεμβρίου 2001
Κώστας Δημ. Χριστοδούλου

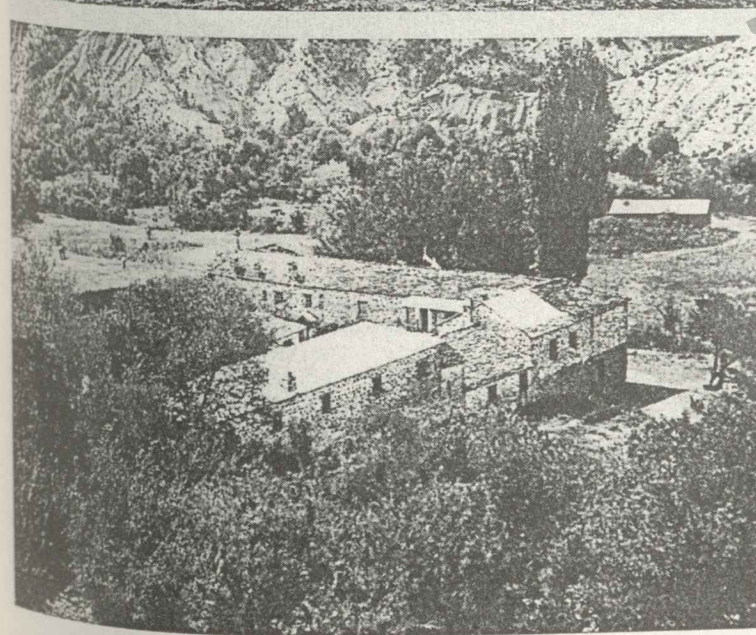
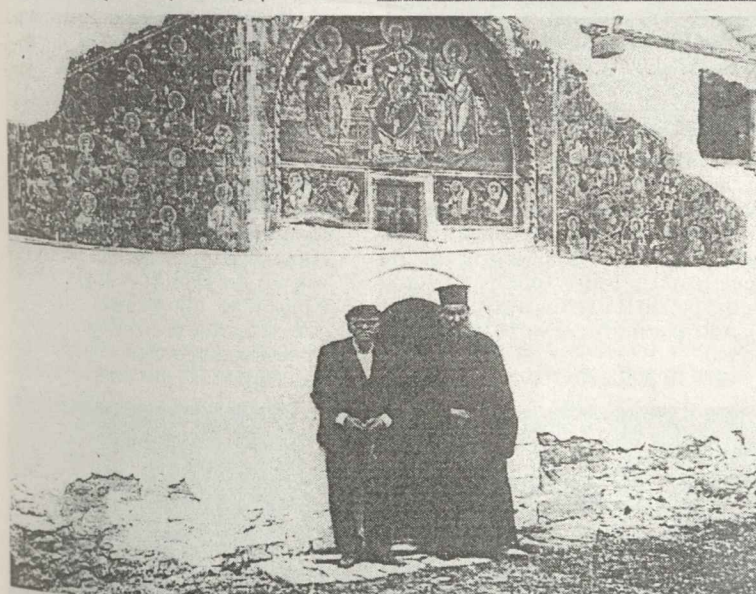
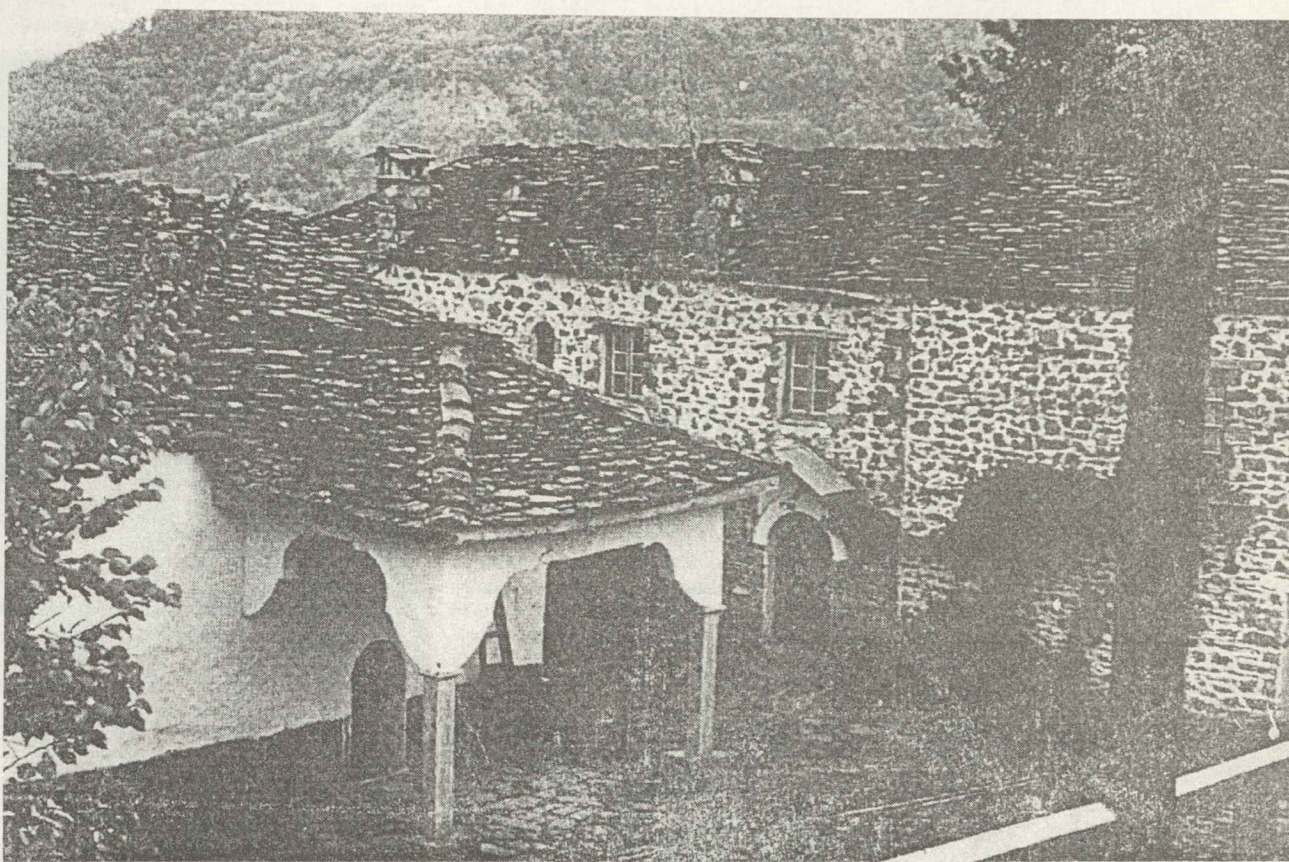
1. Σμόλικας: Το δεύτερο σε ύψος βουνό της πατρίδας μας (υψόμ. 2.637 μ.), μετά τον Όλυμπο (υψόμ. 2.917 μ.).

2. Η κορυφογραμμή που είναι το όριο δυο λεκανών απορροής (νεροχώραστρα).

* Ο Ν. Τσιγαράς την επίσκεψή του Αλή Πασά περιγράφει με λεπτομέρειες, αλλά αναφέρει χρονολογία αυτού του γεγονότος την 19 Ιουλίου 1819.

ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΒΟΥΤΣΑΣ

Ανήμερα της γιορτής της Παναγίας

παρατημένο και ερειπωμένο απ' το χρόνο. Αφού κτίστηκε το 670 μ.Χ. επί εποχής Κωνσταντίνου Πρωγιάτου. Δεν ήταν όμως έτσι. Η μονή ανακαινισμένη σε πολύ καλή κατάσταση. Οι τοίχοι και η σκεπή από μαύρη πέτρα καλοδιατηρημένοι. Μόνο ένα τμήμα της σκεπής χαλούσε την αισθητική του ναού, που ήταν φτιαγμένο από κεραμίδι. Όταν τελείωσε η Θεία Λειτουργία γύρω στις 10.30 ακολούθησε η δοξολογία. Τέσσερις ιερείς που ήταν απ' τα κοντινά χωριά στάθηκαν στο προαύλιο της μονής που είναι ελαφρώς υπερυψωμένο. Η ατμόσφαιρα ήταν καταπνικτική. Η ψυχή του ανθρώπου με τη βοήθεια των δεήσεων υψωνόταν στον ουρανό. Μετά την τέλεση της δοξολογίας ο ιερέας μοίρασε το αντίδοτο και ο επιτρόπος το σάβι για τις ψυχές. Μπήκα μέσα στο ναό και αισθάνθηκα δέος. Τοιχογραφίες κατεστραμμένες απ' τον πανδαμόρο χρόνο. Μπροστά στο ιερό μια προθήκη με τμήματα του Τιμίου Σταυρού. Γύρω απ' τη μονή δωμάτια ανακαινισμένα. Σ' αυτά κοιμόντουσαν την παλαιά εποχή οι κάτοικοι των γύρω χωριών που επισκέπτονταν το μοναστήρι, την παραμονή της γιορτής.

Ποιά άραγε απ' αυτά να ήταν της Λειτοκαρνάς; Η μάνα μου δε θυμόταν να μου πει, γιατί πήγαινε εκείνα τα χρόνια εκεί. Και μάλιστα συγκινήθηκε όταν αντίκρισε

τα δωμάτια. Θυμήθηκε και που έβαζε ο πατέρας της τα φιλικά που πουλούσε στο πανηγύρι, έξω απ' τη μονή κοντά στον πλάτανο. Μετά τη θεία Λειτουργία όμορφα κορίτσια κερνούσαν καφέ και λουκούμια.

Συνάντησα πολλούς χωριανούς μου όπως τον κυρ Φοίβο τον Αποστόλου, τον κυρ Τάκη το Μητσιμάση, τη θεία μου την Ολυμπία. Οι χωριανοί απ' τα γύρω χωριά συνάντησαν τους γνωστούς τους και ανταλλάξαν κουβέντες. Μετά προσηύξαμε λίγο πιο χαμηλά για να δούνε τ' αγήφια μου τα ελαφία.

Όταν όλα τελειώσαν οι πιστοί που ήταν πάρα πολλοί, πήραν τ' αυτοκίνητά τους και αποχώρησαν. Σίγουρα ο καθένας τους με την ψυχή ικανοποιημένη κι αγαλλιασμένη. Στο γυρισμό συζήτησαμε λίγο στο Γρεβενίτη ήταν ό,τι πρέπει για την ξεκούρασή μας.

Ας είναι καλά το ζευγάρι των Μετσοβιτών που μένει εκεί και φροντίζει τη μονή και ας είναι καλά οι πιστοί που με τον οβολό τους ο καθένας συμβάλει στη διατήρηση του μοναστηριού που είναι σύμβολο της παράδοσης και του πολιτισμού μας.

Χαρά Παπαδοπούλου-Κατσαρού

ΤΑ ΕΓΚΑΙΝΙΑ ΤΟΥ ΚΥΛΙΚΕΙΟΥ (ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΟΣ) ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΥ

Στις 5-8-2001, ημέρα Κυριακή, έγιναν τα εγκαίνια του Κυλικείου Ελαφοτόπου. Την πολυάπαιτη εκδήλωση διοργάνωσαν η Ένωση Αποδήμιων Ελαφοτόπου Αθηνών και το Πνευματικό Κέντρο Ελαφοτόπου και τίμησαν με την παρουσία τους ο δήμαρχος Κεντρικού Ζαγορίου κ. Γαβριήλ Παπαναστασίου, τα μέλη της οικογένειας Γαβριόλου και Τότσα και πλήθος Ελαφοτοπιτών.

Το πρωί της Κυριακής μετά τη θεία λειτουργία στην κεντρική εκκλησία του Αϊ-Νικόλα, στην οποία χοροστάτησε ο παπα-Λάζαρος Ι. Τάσης, εφημέριος του χωριού μας, τελέστηκε μνημόσυνο υπέρ αναστάσεως των ψυχών του ζεύγους Ευσταθίου και Ναυσικάς Α. Γαβριόλου και του πρωτότοκου γιου τους Λαζάρου. Με

τασκευή του Κυλικείου Ελαφοτόπου. Μνημόνευσε μ' εκδήλη λύπη το εκλιπόν ζεύγος Ευσταθίου και Ναυσικάς Α. Γαβριόλου, στη μνήμη των οποίων ο γιος τους Κων/νίος έζησε το Κυλικείο, τονίζοντας συγχρόνως τη Μικρασιατική ελληνική καταγωγή του πατρός και γιατρού και την Ελαφοτοπιτική αρχοντική καταγωγή της μητρός και οικοκυράς. Εστίασε με ιδιαίτερη συγκίνηση την αναφορά του στο Λάζαρο Ευστ. Γαβριόλου, εξαιρετο επιστήμονα, κορυφαίο γιατρό κι άξιον ερευνητή, που τόσο πρόωρα κι ανεπαιστέχα έφυγε από κοντά μας. Τελειώνοντας μετέφερε την έκφραση των θερμών συλλυπητηρίων όλων των φορέων του χωριού στα παρευρεθέντα στο μνημόσυνο μέλη της οικογένειας Γαβριόλου.

Μετά την απόλυση της θείας λειτουργίας και τη διανομή των μορασματών, σταριού κι αναπάντων στους πιστούς για τη συγκρότηση κι ανάταξη της ψυχής των άρτι μνημονευθέντων νεκρών, ο κ. κ. Γαβριήλ Παπαναστασίου, ο Πρόεδρος της Ένωσης Αποδήμιων Ελαφοτόπου κ. Προκόπιος Δ. Γκιόλιανος σε μεστή ομιλία τον τόνισε πως το τριήμερο μνημόσυνο αποτελεί για την Ένωση μας ελάχιστο φόρο τιμής στους νεκρούς της οικογένειας Γαβριόλου και συγχρόνως σεμνή φιλοφρόνηση στον ζώντα δευτερότοκο γιο τους κι ευεργέτη του χωριού μας κ. Κων/νίνο Ευστ. Γαβριόλου, γιατρό, τον οποίο ευχαρίστησε τόσο για την ανάληψη εκ μέρους του της όλης δαπάνης ανέγερσης του Κυλικείου, όσο και για την τακτική ενίσχυση του στην Ένωση μας, της οποίας ο σκοπός της πια είναι διπλός, η συμπληρωματικότητα της στο ιδιότυπο έργο του τοπικού συμβουλίου του χωριού μας ύστερα από την εφαρμογή στην τοπική αυτοδιοίκηση του γνωστού νόμου «Ι. Καποδιστρίου» και η εκτέλεση κοινωφελών έργων στον Ελαφοτόπο με τα εσοδα της από τις ποικίλες δραστηριότητές της.

Του Μενέλαου Στ. Κικόπουλου

Το πέρας του μνημοσύνου ο πρόεδρος της Ένωσης Αποδήμιων Ελαφοτόπου κ. Προκόπιος Δ. Γκιόλιανος σε μεστή ομιλία τον τόνισε πως το τριήμερο μνημόσυνο αποτελεί για την Ένωση μας ελάχιστο φόρο τιμής στους νεκρούς της οικογένειας Γαβριόλου και συγχρόνως σεμνή φιλοφρόνηση στον ζώντα δευτερότοκο γιο τους κι ευεργέτη του χωριού μας κ. Κων/νίνο Ευστ. Γαβριόλου, γιατρό, τον οποίο ευχαρίστησε τόσο για την ανάληψη εκ μέρους του της όλης δαπάνης ανέγερσης του Κυλικείου, όσο και για την τακτική ενίσχυση του στην Ένωση μας, της οποίας ο σκοπός της πια είναι διπλός, η συμπληρωματικότητα της στο ιδιότυπο έργο του τοπικού συμβουλίου του χωριού μας ύστερα από την εφαρμογή στην τοπική αυτοδιοίκηση του γνωστού νόμου «Ι. Καποδιστρίου» και η εκτέλεση κοινωφελών έργων στον Ελαφοτόπο με τα εσοδα της από τις ποικίλες δραστηριότητές της.

5/8/2001: Άποψη από την τελετή των εγκαίνιων του Κυλικείου Ελαφοτόπου.

στ. Γαβριόλου, γιατρό, τον οποίο ευχαρίστησε τόσο για την ανάληψη εκ μέρους του της όλης δαπάνης ανέγερσης του Κυλικείου, όσο και για την τακτική ενίσχυση του στην Ένωση μας, της οποίας ο σκοπός της πια είναι διπλός, η συμπληρωματικότητα της στο ιδιότυπο έργο του τοπικού συμβουλίου του χωριού μας ύστερα από την εφαρμογή στην τοπική αυτοδιοίκηση του γνωστού νόμου «Ι. Καποδιστρίου» και η εκτέλεση κοινωφελών έργων στον Ελαφοτόπο με τα εσοδα της από τις ποικίλες δραστηριότητές της.

Τελειώνοντας μνημόνευσε με την ευκαιρία του μνημοσύνου και την επικαιρότητα της στιγμής όλους τους χωριανούς, ζώντας και νεκρούς, που πρόσφεραν τις υπηρεσίες τους στην Ένωση Αποδήμιων Ελαφοτόπου από την ίδρυσή της (1959) ως τα σήμερα.

Στη συνέχεια ο πρόεδρος του Πνευματικού Κέντρου Ελαφοτόπου κ. Μιχαήλ Ματθ. Οικονομίδης στην επιμνημόσυνη ομιλία του αναφέρθηκε εκτενώς στα ζώνα κι εκλιπόντα μέλη της οικογένειας Γαβριόλου. Στάθηκε με πολλή αγάπη στο φίλο των παιδικών του χρόνων Κων/νίνο Ευστ. Γαβριόλου καθηγητή της Ιατρικής κι ευεργέτη του χωριού μας, εξαιρώντας την αλόχευση δωρεά του για την ολική κα-

επιμνημόσυνη δέηση υπέρ αναστάσεως των ψυχών του ζεύγους Ευσταθίου και Ναυσικάς Α. Γαβριόλου και του γιου τους Λαζάρου, που εφέλη από τον παπά του χωριού μας, κορυφώθηκε με την αποκαύση της μετρούμενης επιγραφής κτίσης του Κυλικείου εντοιχισμένης στην πρόσοψη του και το κόψιμο ταινίας αναπτυγμένης στο έμπασμά του από τον Κων/νίνο Ευστ. Γαβριόλου, γιατρό κι ευεργέτη, μια που το χτίσμα έγινε ασκλειεστικό με δικό του έξοδο, κι έκλεισε με την επίδοση στον ίδιο καλαίσθητης πλακέτας, στην όψη της οποίας είναι χαραγμένη η παρακάτω περιοχή:

«Η ΕΝΩΣΗ ΑΠΟΔΗΜΩΝ ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ ΗΠΕΙΡΟΥ ΚΑΙ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΥ ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗ ΙΑΤΡΙΚΟΥ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΥΕΡΓΕΤΗ ΤΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΑΣ κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟ ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ ΓΑΒΡΙΟΛΟΥ ΕΙΣ ΕΝΔΕΙΞΗ ΤΙΜΗΣ ΚΑΙ ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΔΩΡΕΑ ΑΝΕΓΕΡΣΕΩΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΟΣ ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΑΥΤΟΥ ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ 5 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 2001 ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ»

Σύγκαιρα —μετά την επιμνημόσυνη δέηση— ο κ. Μιχαήλ Ματθ. Οικονομίδης στην ομιλία του με την ευκαιρία των εγκαίνιων του Κυλικείου τόνισε πως «το κτίριο —κοινοτικό κατάστημα— είναι προϊόν ηθικής υποχρέωσης, οικογενεια-

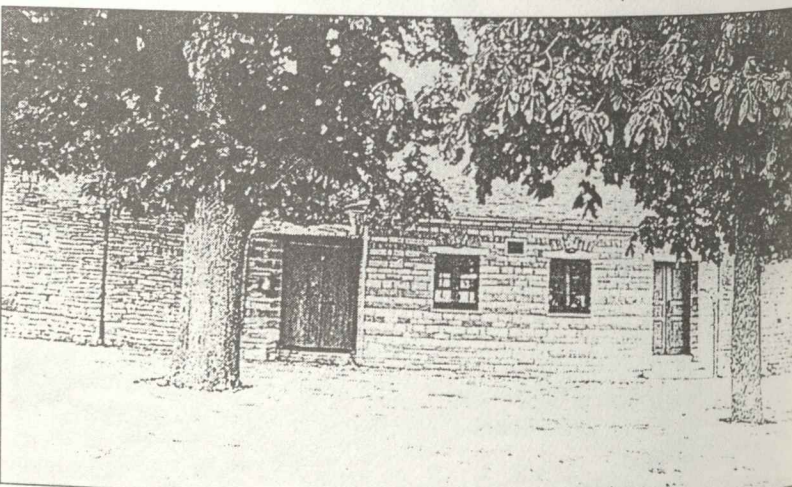

5/8/2001: Άποψη από το μνημόσυνο στον Αϊ-Νικόλα Ελαφοτόπου.

κής παράδοσης και ευαισθησίας, ως και απόδοσης τιμής, σεβασμού και ευγνωμοσύνης υιού προς γονείς. Είναι έργο (αφιέρωμα) του Κων/νίνου Γαβριόλου, ιατρού, προς τους γονείς του Ευστάθιο Γαβριόλου και Ναυσικά Τότσα.

Είναι συνέχεια και συνέπεια της εξακολούθητης προσφοράς σε έργα ευποιίας της αρχοντικής οικογένειας Τότσα, αλλά και της οικογένειας Γαβριόλου. Τελειώνοντας αναφέρθηκε δια μακρών στο ιστορικό της αγοράς του οικοπέδου του Κυλικείου από την Ένωση Αποδήμιων Ελαφοτόπου, της κτίσης του από τον Κων/νίνο Ευστ. Γαβριόλου και της πολλαπλής χρησιμότητάς του στην πραγματοποίηση ποικίλων τοπικών εκδηλώσεων με κορυφαία εκείνη του πανηγυριού της της Αυγούστου γιορτής του Σωτήρος. Εξάλλου ο Μενέλαος Στ. Κικόπουλος στο βιβλίο του «Ελαφοτόπος (Τσερβάρ)», Λαογραφία, Γιάννινα 2000, σελ. 406» γράφει:

«20. Το Κυλικείο

1999: Το Κυλικείο Ν άποψη

Το οικοπέδο του Κυλικείου έκτασης 48,68 τ.μ., που βρίσκεται στο μεσοχώρι, αγοράσε η Ένωση Αποδήμιων Ελαφοτόπου από τους κληρονόμους Βασιλείου Διον. Καρπούζη και Θερεσία Αγ. Καρούνη, ξεδέρφια, με το υπ' αριθ. 5026/9-2-1996 συμβόλαιο της συμβολαιογράφου Αθηνών Χριστίνας Χριστοδουλίδου-Οικονομού για 500.000 δραχ. Στο ακίνητο αυτό με πρόχειρο χτίσμα κυλικείου εκμεταλλεύτηκε η Ένωση Αποδήμιων Ελαφοτό-

Παννάκινα - Ιφιγένεια Ι. Τότσα, η οποία, για τους, τα δεχόταν, σαν καταφύγιο από τη Θεσσαλονίκη με το κλείσιμο των σχολείων και τα κατεύθυνε, αναβάντας οι διώχνες, φθινοπωρινή αγροικία, στην Τσοκιάτη αυλή συγχρόνως κι ανοίγοντας σχολείων. Με τη νύχτα αυτή προβαλόν, που παρακολούθησε ανέμοιο το χωριό, περατώθηκε η όμορφη και πολύτιμη εκδήλωση των εγκαίνιων του Κυλικείου Ελαφοτόπου.

ΚΑΠΕΣΟΒΟ - ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ

Πλήθος επισκεπτών και τις τρεις μέρες, ανάλογα με το θέμα και με τον εισηγητή και τα ενδιαφέροντα του καθενός. Παρέστησαν πολλοί συνδημότες από τα γύρω χωριά και πολλοί φίλοι από τα Γιάννινα.

Ο Σύλλογος του χωριού βαθμολογείται με άριστα για το μέρος της οργάνωσης που του αναλογεί. Από πλευράς Τομέα Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, ο Διευθυντής του κ. Παναγιώτης Νούτσος, κλείνοντας το συνέδριο έδειχνε ιδιαίτερα συγκινημένος, πράγμα που σημαίνει ότι οι στόχοι του συμποσίου επιτεύχθηκαν. Ελάχιστοι εισηγητές έλειψαν, έστειλαν όμως τις εισηγήσεις τους. Διαπιστώθηκε στο τέλος ότι στην έννοια «Πολιτιστική Οικολογία» δεν μπηκαν όρια και φραγμοί, γι' αυτό το συνέδριο είχε εύρος εισηγήσεων, προτάσεων, προβληματισμών, τοπο-

σοχή, να συμβάλλετε όπως ο καθένας μπορεί για την πραγματοποίηση του παρακάτω εμπνευσμένου σχεδίου. Στο εξωτερικό αλλά προσφάτως και στην Ελλάδα ανθούν κέντρα χαλάρωσης και ομορφίας τα ονομαζόμενα «Σπα». Το Καπέσοβο διαθέτει όλο το αναγκαίο έμψυχο και άψυχο υλικό για τη δημιουργία ενός τέτοιου «Σπα».

Για να μην αποτελεί όμως μόνο μια σύγχρονη πρόταση αναψυχής, αλλά και για να συνυπάρξει αρμονικά και λειτουργικά με παραδοσιακά στοιχεία, η ονομασία του θα είναι «Στα», σύντμηση της λέξεως «στάση», και ο χώρος του θα είναι ακριβώς ένας χώρος στάσης, που θα εξακολουθήσει να λειτουργεί παράλληλα και με την καθιερωμένη του μορφή, ώστε να εξασφαλίζει και τη διατροφή των παραθεριστών. Είναι άλλωστε γνωστό ότι το άρωμα της κατοικίας κοπριάς έχει χαλαρωτικές και αφροδισιακές ιδιότητες (βλ. κτηνοβοσκία).

Η κοπριά θα συνδυάζεται με το «σαρανταβότανο», το οποίο αναφέρθηκε χθες από τον κ. Αθανασέλη και θα ριχνεται στη λούτσα όπου θα πίνουν νερό τα γίδια και θα παίρνουν το πρωινό τους κι οι παραθεριστές.

Υπάρχει βέβαια η περίπτωση να προκύψουν ανεπιθύμητες αντιδράσεις (που δεν έχουν ακόμα αναλυθεί), κυρίως από τα ίδια τα γίδια.

Η βάση όμως του πακέτου ομορφιάς και χαλάρωσης, που θα προσφέρει το καποεσσοβίτικο «Στα» θα είναι ένα μασάζ, η χρήση του οποίου αναπτύχθηκε κατ'αντιστοιχία με το παραδοσιακό ανατολίτικο μασάζ «Σιά-τσου».

Το καποεσσοβίτικο μασάζ ονομάζεται «Σε σιάσω» και σημαίνει, για όσους δεν αναγνωρίζουν την καποεσσοβίτικη διάλεκτο, «θα σε φτιάξω εγώ».

Είναι μασάζ που θα προσφέρεται σε τρεις κατηγορίες πελατών του «Στα»:

Α) Σε κακομαθημένους νεαρούς γόνους οικογενειών, κάτω των οκτώ ετών, που θα περιφέρονται στο χώρο του «Στα», προκαλώντας τρομερή αναταραχή και εκνευρισμό σε παραθεριστές και γίδια. Το μασάζ προσφέρεται από τη μητέρα, στα μαλακά μόρια του πλαστικού παντόφλα - τύπου σαγιονάρα (καφέ - που μπορεί η μητέρα να προμηθευθεί και από το περίπτερο συμβαίνο εκτο, «Στα», συνοδευόμενο από την παραδοσιακή ιαχή: «Σε σιάσω εγώ ήρ' λυκοσκισμένο, πίνω σε φέρουν στο ταϊό!»).

Β) Σε κουμπάρους χωριανούς από κουμπάρους χωριανούς με την εξής διαδικασία:

Στο μεσοχώρι του χωριού, μετά από παρατεταμένη οινοποσία η τσιπουροποσία, ο κουμπάρος κλείνει το μάτι στην κουμπάρα κατά τον αρμόζοφωτο τρόπο και με νόημα. Επειδή όμως το μάτι του κουμπάρου μετά την τσιπουροποσία ενδέχεται να κλείσει με ιδιόκτονα τρόπο, και όχι με τον αρμόζοφωτο, και επειδή η κουμπάρα ενδέχεται να υποθέσει — με το στραβωμένο του προσώπου που παρατηρεί — ότι ο κουμπάρος βρίσκεται στα πρόθυρα εγκεφαλικού, ο κουμπάρος θα πρέπει

να συνοδεύσει τη ματιά με το ευκρινές φραστικό μήνυμα —σε χαμηλό τόνο και με προφυλάξεις—: «τι θα γέν' ωρ'ε κουμπάρα, πότε θα σε σιάσω, από πέρο' το Μάη έχω να δω φως»;

Το μασάζ «σε σιάσω» στην περίπτωση αυτή γίνεται με τον παραδοσιακό τρόπο, που αν περιλαμβάνει και προκαταρκτικά δεν μας επιτρέπει ο χρόνος να περιγράψω διεξοδικά. Συνήθως όμως ο παραδοσιακός τρόπος δεν περιλαμβάνει προκαταρκτικά —συνιστάται σ' ένα στα γρήγορα και μετά ροχαλητό— οπότε υπάρχει οικονομία χρόνου και έτσι ο κουμπάρος μπορεί να επισκεφθεί πέραν της μίας κουμπάρας ημερησίως.

Πιθανόν βέβαια αυτού του τύπου το μασάζ να υποπέσει στην αντίληψη του ευτυχούς συζύγου —γνωστή αλχαιώσε και η ρήση: ευτυχής ο κερσάτας— οπότε περνάμε στην επόμενη φάση του μασάζ, όπου ο σύζυγος καταδίδει το παράνομο ζεύγος κραδίνοντας την κυνηγητική του καρμπίνα —που του είναι κατά κανόνα άχρηστη, γιατί όλο παγάνει τον βάζοντα και ουδέποτε καρτέρ'— και αλαλάζοντας: «σας σιάω εγώ παλιόσκυλα».

Γ) Η τρίτη και τελευταία εφαρμογή του μασάζ είναι εμπνευσμένη από την οντως επιτυχημένη εφαρμογή της πρώτης φάσης του «Καποδιστρίου» στα χωριά μας: σε περίπτωση που δύο χωριανοί, διαφωνούντες για τα τοίχια του αυλόγυρου τους ή για τη νομή απείρου κάλλους εκτάσεων με αρκουδοπούρναρα, καταλήξουν σε σύγκρουση, εις εξ αυτών —επικαλούμενος και τη μαρτυρία του Καποδιστρίου— δύναται να απευθυνθεί στις αρχές του τόπου διατυπώνοντας ευθαρσώς την απειλή: «σε σιάσω εγώ στον Δήμαρχο».

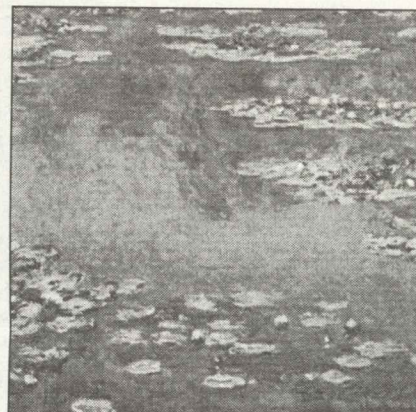
Πιθανή δυσλειτουργία αυτής της χρήσης του μασάζ «σε σιάσω» θα προκύψει στην περίπτωση αυτόνομων κοινοτήτων, όπου ο παραδοσιακός πρόεδρος δεν έχει το κύρος και την αρμοδιότητα να σιάσει τον παραπάνω χωριανό (στην περίπτωση αυτή όλοι μαζί δικάζουν τον «Καποδιστρίνα»).

Σε οποιαδήποτε πάντως από τις παραπάνω χρήσεις του μασάζ οι δυναμικές και δημιουργικές γυναικές του συλλόγου μας μπορούν να συμβάλλουν, προσθέτοντας ή αφαιρώντας στοιχεία για μεγαλύτερη απόλαυση του μασάζ και πιο ευχάριστη διαμονή στο «Στα».

Υπάρχει βέβαια πάντα η περίπτωση να προκύψουν αντιδράσεις από την πλευρά των χωριανών, οι οποίοι παρακολουθώντας τη δράση των ως άνω γυναικών και αναλογιζόμενοι τα καυστά προβλήματα του τόπου θα εκμανούν και στις επόμενες εκλογές για Δ.Σ. του Συλλόγου θα τους πουν ομοφώνως: «σας σιάσουμε εμείς παλιόφωράδες, βράκι δεν έχει ο κώλος μας, λουλούδια βέλ' ο τάχος μας».

Σε μια τέτοια επιπλοκή αποφασιστικά μπορεί να συμβάλλει ο δημοσιογραφικός κόσμος των Ιωαννίνων, αντιπροτείνοντας μια γιορτή πείστροφης ή το ψήσιμο μιας γίδας από τις διαμενουσες στο «Στα» — με τη σύμφωνη πάντα γνώμη και της ίδιας της γίδας.

(Το σχόλιο αναφέρεται σε δημοσίευμα Γιαννιώτικης εφημερίδας που κατηγορεί το Καπέσοβο για τις εκδηλώσεις και τις δραστηριότητες που αναπτύσσει εκεί κι όχι στα Γιάννινα).

Claude Monet, «Νούφαρα» (1906)

βετήσεων κλπ. κι έτσι κρίνεται πλήρως επιτυχημένο.

Από πλευράς Καποεσσοβιτών και κατά τη λήξη των εργασιών πρέπει ν' αναφερθούν δυο σημεία. Πρώτα η παρέμβαση του κ. Βύρωνα Βαρζώκα κι ύστερα η σκωπτική διάθεση της Νίκης Ζούκη. Ο κ. Βύρων Βαρζώκας με εκδήλη συγκίνηση ευχαρίστησε τον Σύλλογο του χωριού και το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων για την διοργάνωση του συμποσίου και εξήρε την επιτυχία που σημείωσε. Αναφέρθηκε για λίγο στα θέματα που παρουσιάστηκαν και εξήγησε γιατί το Καπέσοβο ακούγεται και πέρα απ' τα όριά του, αφού έχει δράση και προσφορά. Για την Νίκη Ζούκη-Γκούρη δεν γράφω τίποτα κι ο καθένας ας την κρίνει απ' όσα γράφει παρακάτω:

«Εισηγητής: Ζούκη Ανδρονίκη
Θέμα: Εναλλακτικές μορφές τουρισμού στο Καπέσοβο

Στα πλαίσια του πραγματικά ενδιαφέροντος συμποσίου και ωθούμενες από τις γόνιμες προτάσεις των συνεδρων, οι γυναίκες του Πολιτιστικού Συλλόγου Καπεσόβου «Αλέξης Νούτσος», πρόθυμες πάντα να γινιμοποιηθούν, χθες το βράδυ περί την 3η πρωινή πήραν την ιστορική απόφαση να προβούν στην υλοποίηση συγκεκριμένης πρότασης για εναλλακτικές μορφές τουρισμού στο Καπέσοβο. Θα σας παρουσιάσω όσο πιο συνοπτικά μπορώ την ιδέα αυτή και θα σας παρακαλέσω, αφού ακούσετε με προ-

ΜΝΗΜΕΣ ΕΠΟΠΟΪΑΣ ΤΟΥ 1940

Από τον Ελληνοϊταλικό Πόλεμο 1940-41

(Στο Ανεξάρτητο Τάγμα Προκαλύψεως Κονίτσης)
Στη Μνήμη του Λοχία Βασίλη Μπόνιου

Φλεβάρης του 1941. Εξήντα χρόνια πέρασαν από τότε. Βρισκόμαστε στο δεύτερο μήνα που το τάγμα μας ήταν εγκατεστημένο αμυντικά στο Μάλι-Σπατ του Κουρβελισίου (ύψ. 1500 μ.) Β.Δ. του Αργυροκάστρου.

Μεσοχειμνίω. Η καιρική κατάσταση χάλια. Χιόνια, βροχές, κρύο και μη χειρότερα.

Για κακή μας τύχη ο λόχος μας - 2ος του ταγματος - 10ος του Συντάγματος - 85ο Συν/μα Πεζικών - εγκατεστημένος «σφήνα» στην αμυντική γραμμή του ταγματος δέχονταν κάθε απόγευμα τα πυρά των Ιταλών επί ώρες ολόκληρες που σκορπούσαν παντού τον θάνατο.

Σ' όλο το διάστημα που μείναμε εκεί στις ίδιες πάντα θέσεις (δυο μήνες), ο

Ευρωπαίοι κι ημεείς...

Εκτός του μούσι, ο λοχίας είχε περασμένα στους βραχίονες και των δύο χεριών του πολλά ωρολόγια σκοτωμένων στρατιωτών δικών μας και Ιταλών ιδίως που συναντούσαμε απ' την αρχή του πολέμου μετά από κάποια μάχη, τα οποία ωρολόγια τα κούντιζε όλα και κανόνιζε την ώρα τους. Ήταν για τον Μπόνιο αυτό μια ευχάριστη απασχόληση σε ώρες «αναπαύσεως».

της των Πολυβόλων του Ταγματος εφ. υπολ/γος Πύρρος Στάρας, χωριανός μου (Πάπινγκο).

Κάθε πρωί ο Πύρρος έπαιρνε τηλεφώνω τον λόχο μας και ρωτούσε να μάθει τι «κάνουμε».

Γιατί αυτοί ακούγανε κάθε απόγευμα το «Πατριτί» που γίνονταν στο λόχο μας με τους άλλους των Ιταλών. Πολλές φορές έλεγε στον τηλεφώνω να με ειδοποιήσει να μιλήσω.

Ότνα οι συνθήκες επέτρεπαν «πεταγόμενα» στη σκηνή του τηλεφώνω κι αλλάζαμε μερικές κουβέντες έτσι στα πεταχτά.

Μου έλεγε δε ο συνάδελφος των πολυβόλων να πάω κανένα απόγευμα μέχρι τον λόχο του —δεν ήταν μεγάλη απόσταση— να με «περιποιηθεί» με κανένα ζεστό τσάι να ζεσταθώ.

Αυτοί βλέπετε είχαν τον τρόπο τους και κάνανε τέτοια πράγματα.

Δεν μπορώ Πύρρο του απαντούσα να αφήσω τον λόχο. Αυτός όμως κάθε

ζεστό στον κ. Ανθ/γό. Ξέρετε από που έρχεται.

Κούνησαν το κεφάλι τους οι στρατιώτες του. Σε λίγο ρούφανα το ζεστό τσάι σαν διψασμένοι. Καπνίσαμε και από ένα τσιγάρο με τον συνάδελφο και κουβεντιάσαμε τα συνηθισμένα.

Ζήτημα να είχε περάσει μισή ώρα, οπότε έρχεται ένας εκ των παρατηρητών του λόχου μέσα στη σκηνή κι αναφέρει στον υπολ/γό Λακωνικά. «Αρχισαν».

Εγώ δίπλα του άκουγα. Όταν έφτανε ο παρατηρητής ρώτησα τον συνάδελφο. Τι σου είπε ο στρατιώτης; Τι μου απάντησε! Αρχισαν το «πατριτί» στο λόχο σου Βασίλη. Ήταν η ώρα όπως κάθε απόγευμα. Και μάλιστα του είπε —δεν το είχα ακούσει— ειρωνευόμενος ο παρατηρητής «άρχισαν το στούμισμα του καλαμποκιού». Επειδή οι εκρήξεις των όλμων ακούγονταν όπως ακούγεται όταν στουμπίζουν στα χωριά τα ξερά καλαμπόκια στα ξύλινα πατώματα των σπιτιών.

Στο άκουσμα αυτών από το στόμα του συνάδελφου και του παρατηρητή αναταράχτηκα. Σηκώθηκα απ' το καθεύω και πήγα να δω τι συμβαίνει.

Αυτοί βλέπετε είχαν τον τρόπο τους και κάνανε τέτοια πράγματα. Δεν μπορώ Πύρρο του απαντούσα να αφήσω τον λόχο. Αυτός όμως κάθε

ΠΕΣΟΝΤΕΣ ΖΑΓΟΡΙΣΙΟΙ ΤΟ 1940-41

1. Ζωΐδης Χρήστος, Αντισυνταγματάρχης Αρίστη 11-1-1941, Αλβανία.
2. Βάρδας Τιμολέων, Στρατιώτης Δίλοφο, 19-1-1940, Βήσσανη.
3. Θαναοπούλας Λεωνίδα, Στρατιώτης Φλαμπουράκι 4-2-1941, Βίβιτσα.
4. Καμνός Βασίλειος, Λοχίας, Δίλοφο, 14-12-1940.
5. Καράλης Ιωάννης, Στρατιώτης, Ασπράγγελοι 10-11-1940, Γραμπάλα.
6. Μαλάμης Ιωάννης, Στρατιώτης, Γρεβενίτι 11-3-1941, Σεντζέλι.
7. Μηλιώτης Μιχαήλ, Λοχίας γιαντρός, Δίλοφο 20-4-41, Αλβανία.
8. Μπέζης Γεράσιμος, Στρατιώτης, Ελατοχώρι 29-11-1940, Ακροαράχη.
9. Μυλωνάς Γεώργιος, Στρατιώτης, Τρίστενο 12-12-1940, Ύψωμα 669.
10. Νούλης Νικόλαος, Δεκανέας, Μονοδένδρι 9-2-1941, Νίβιτσα.
11. Παπαβασιλείου Χρήστος, Στρατιώτης, Τρίστενο 24-11-40, Κακαβιά.
12. Παπαροϊνάς Σταύρος, Στρατιώτης Καμινιά 28-2-1941, Γκολέμι.
13. Στάρας Γεώργιος, Λοχίας Κάτω Πεδινά, 27-11-1940, Αργυροχώρι.
14. Τσιμής Αγαμέμνων, Στρατιώτης, Λεπτοκαρνά, 27-1-1941, Αλβανία.
15. Φώτος Κων/ντίνος, Γρεβενίτι, 7-3-1941, Κουβελισίου.
16. Καράλης Γιάννης, Κάτω Πεδινά, 4-11-1940, Γραμπάλα.
17. Αρβανίτσας Λεωνίδα, Βίτσα 7-4-1941, Μπέλες.

«Αιώνια η μνήμη τρισένδοξοι νεκροί μας»

Είσοδος των νικητών στην Κορυτσά (1940). Τμήμα 9ης Μεραρχίας. (Από το βιβλίο του Κ. Κοτζιά «Ελλάς, ο πόλεμος και η δόξα της»)

λόχος μας την πλήρωσε για καλά. Και τούτο γιατί «κοιμόμαστε» στο χωριό Γκολέμι - που μείναμε για λίγες μέρες - περισσότερο ο λοχαγός μας - από το οποίο φύγαμε στις 21 του Γενάρη.

Οι άλλοι λόχοι - πολύ εξυμνιοί οι λοχαγοί τους, πήραν τους λόχους τους και διάλεξαν τις θέσεις τους. Απώλειες μηδαμινές...

Στο λόγο μας ξεχωρίζε σαν βαθμοφόρος ο λοχίας Βασίλης Μπόνιος απ' το Αηδονοχώρι. Ο λοχίας ήταν στη διμοιρία του ανθ/γού Στ. Πετιοίη.

Όταν ανταμώνανε πολλές φορές οι διμοιρίες απ' την αρχή ακόμα του πολέμου έβλεπα και για πρώτη φορά τον Βασίλη εξορισμένο και με μούσι μαύρο - μαύρο ωραίο.

Του έλεγα τότε αστεειεύομενος, Βασίλη γιατί έτσι...αξυρίστος. (Γιατί εξυριζόμαστε σχεδόν όλοι βαθμοφόροι και μη όπου μας δίνουνταν ευκαιρία, για να αποφεύγουμε τα αδιαστικά εκείνα ζυφώτα τα οποία πολλές φορές εύρισκαν καταφύγιο στα γένια).

Τι μου απαντούσε ο λοχίας.

— Κύριε ανθ/γέ δεν βλέπετε τους Ιταλούς τι ωραίοι είναι με το μούσι. (Οι αιχμάλωτοι Ιταλοί στρατιώτες οι περισσότεροι είχαν μούσι). Ευρωπαίοι αυτοί -

Εκτός τα ωρολόγια είχε και πολλά νομίσματα Ιταλικά, πάλι από σκοτωμένους Ιταλούς και τα οποία μας επιδείκνυε πάντα. Κι έλεγε ο Βασίλης αστεειεύομενος. Με αυτές τις λιρέτες θα φάμε όλος ο λόχος ψητό στην Αιυλώνα. (Το ότι θα φθάνανε στην Αιυλώνα «κυνήγώντας» τους Ιταλούς μας το είπε και ο Μεραρχός μας ο στρατηγός Κατσιμήτρος όταν μας επιθεώρησε στη Πλωγιαννή στις 2 Ιανουαρίου του '41 όταν αλλάξαμε μέτωπο.

«Καλή αντάμωση στην Αιυλώνα μας είπε στο τέλος της ομιλίας του». Κι αμέσως όλο το Τάγμα με μια φωνή βροντοφώναξε. Ζήτω ο Στρατηγός μας και αντήχησε η γύρω περιοχή.

Τελούσαμε. Ξεκαρδίζομαστε όλοι με τα λόγια αυτά του λοχία.

Ο λοχίας Βασίλης Μπόνιος ξεχωρίζε σαν βαθμοφόρος απ' όλο το λόχο. Ήταν πραγματικά λεβέντης. Τον αγαπούσαμε όλοι...

Εκεί στο Μάλι-Σπατ αριστερά των θέσεων του λόχου μας ήταν εγκατεστημένοι οι άλλοι λόχοι του Ταγματος. Ο 11ος και ο 9ος (λοχαγός Καντάρης). Στον 11ο λόχο (υπολ/γος Ιωάννης Ντε-τοϊκας) είχε την έδρα του και ο Διοικη-

φορά που μιλούσαμε στο τηλέφω μού το επανέλαβε. Ένα απόγευμα από τα πολλά —15 του Φλεβάρη ήταν— αφού ενημέρωσα τον λοχαγό μου τον συνάδελφο Κίμωνα Ναυρίδη και τον σύνδεσμο της διμοιρίας μου Κων/νίνο Κύρκο, πήρα το αλφινιστικό μπαστούνι - ενθύμιο απ' τα «τραήγματα» με τη «Τζούλια» στην Πινδο και ανάμεσα από κοτρόνια —απροσπέραστα για τους πολλούς— έφθασα σε λίγη ώρα στον λόχο.

Ησυχία βασιλεύει παντού. Μόνο οι παρατηρητές του λόχου φαίνονταν ξεκάθαρα μέσα στα χιόνια.

Μόλις πλησιάσα την πρώτη σκηνή —όχι σαν τις δικές μας στο λόχο μας— που αν και σκηνή έμοιαζε με δωμάτιο εκστρατείας με κρεβάτια και τραπέζι στη μέση με όλα τα απαραίτητα σκεύη, βλέπω τον φίλο συνάδελφο Πύρρο Στάρα.

Δάκρυσε όταν με είδε. Χαιρετήθηκα και φιληθήκαμε. Γλυτώσαμε Βασίλη μέχρι τώρα μου είπε με φωνή «τρεμάμενη». Πρόσεξε όσο μπορείς γιατί είστε «καταδικασμένοι όλοι - όλος ο λόχος». Δεν του απάντησα. Και να τι να του έλεγα.

Δίνει αμέσως διαταγή στους «ιπποκόμους του». Γρήγορα τους λέει. Τσάι

γε. Ότι ήταν να γίνει έγινε. Δεν θα προλάβεις τίποτε. Όχι Πύρρο του είπα. Ο λόχος «βομβαρδίζεται κι εγώ εδώ»!!! Τον χαιρετίσα κι έφυγα.

Σε λίγη ώρα κι απ' το ίδιο μονοπάτι που είχα έλθει βρισκόμουν στον λόχο. Είχε σταματήσει το κακό.

Να κι ο Ντίρος (Κ. Κύρκος). Τι έγινε τον ρώτησα. Πάνε τέσσερις (4) στον τόπο κι ο λοχίας ο Μπόνιος μου είπε. Πώς έγινε βρε Ντίρο το κακό. Φώναξε ένας τραυματίας έξω από τη σκηνή του κι ο λοχίας πήγε να του προσφέρει βοήθεια. Εκεί έπεσε ολόμος και τους σκοτώσε και τους δυο. Εκτός των τεσσάρων (4) νεκρών και άλλου οκτώ (8) τραυματίες. Η πιο μεγάλη αιμορραγία του λόχου τη μέρα αυτή.

Ζήτησα από χρόνια μια φωτογραφία του ήρωα Βασίλη Μπόνιου για να μου δώσω έναν άγνωστο βρισκόμουν τα Γιάννινα εδώ και 30 χρόνια.

Κάποιος την πήγε στα Γιάννινα δεν με βρήκε και τη γύρισε στην αδέλφη του στο Αηδονοχώρι.

Όταν έλθει η ώρα θα την βρω για να στολίσει το «πότημά μου».

«Πορεία Γενναίων».

Γιάννινα 13/9/01

Β. Αρχιμανδρίτης

ΜΝΗΜΕΣ ΕΠΟΠΟΪΑΣ ΤΟΥ 1940

ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΗΓΕΙΟ ΤΟΥ Α' ΣΩΜΑΤΟΣ ΣΤΡΑΤΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΑΓΓΕΛΟ ΤΕΡΖΑΚΗ

1. Στο τέλος του 1940 και στις αρχές του 1941, οι χειμερινές επιχειρήσεις πήραν δραματικό χαρακτήρα από τη μεταβολή του καιρού. Σε ολόκληρο το μέτωπο η φοβερή χιονοθύελλα με δρομύτατο ψυχός νέκρωσε κάθε προσπάθεια και αύξησε τις απώλειες από τα κρυοπαγήματα. Τα μούλια από την παγωνιά και την πείνα φόφαγαν και σταμάτησαν οι μεταφορές τροφίμων και πυρομαχικών στους μαχητές, που ήταν στα βορειοηπειρωτικά υψίπεδα.

Για βοήθεια κινητοποιήθηκαν οι εφεδρείες των μετόπισθεν με όλα τα υπάρχοντα μέσα. Εχρησιμοποιήθηκαν και οι κάτοικοι των ελληνοκινών χωριών, για τη μεταφορά εφοδίων και καλαμπόκια στα ξύλινα πατώματα των σπιτιών.

2. Η II Μεραρχία είχε τον τομέα δεξιά του ποταμού Δρίνου στην οροσειρά Νεμέρτσικα μέχρι το Γκόπικο, υψ. 1723 και στις υπορριές αυτού το χωριό Χόρμωβο. Οι Ιταλοί κρατούσαν το χωριό Λέκλι και τα υψώματα πέραν του Γκόπικου. Είχαν οργανώσει ισχυρή άμυνα με συμμοτοπλέγματα, χαρακώματα με πολυβόλεια και βαρύ οπλισμό από την απέναντι πλευρά που είναι το Τσελένι. Διά την εξουδετέρωση των ισχυρών αμυντικών έργων των Ιταλών ο Μαυρογιάννης διέθεσε πολλές πυροβολαρχίες και την Πυροβολαρχία 37 χιλ. του Χαΐλη με ισχυρή διατηρητικό δόχημα. Για τα βλήματα αυτά βρήκε δυσκολία και ζήτησε τη βοήθειά μου. Τηλεφωνικά δεν μπόρεσα να καταλάβω το πρόβλημα και ο Μαυρογιάννης απεφάσισε να πάμε επί τόπου. Τη δεύτερη μέρα των Χριστουγέννων πήγαμε στο Στρατηγείο της II Μεραρχίας που ήταν στο χωριό Δοξά-τις υπορριές της οροσειράς Νεμέρτσικα. Μαζί μας ως συνοδός ήρθε ένας νέος Δεκανέας. Εκεί μας περίμενε ο Αρχηγός Πυρ/κού της Μεραρχίας Συν/χης Μαντάς Χρ. και ο υπαρχηγός Χαΐλης Κ. Ο Μαυρογιάννης έκανε στο Στρατηγείο και εγώ με το Δεκανέα πήγαμε σε ένα ρυμουλκό του Χαΐλη και μαζί του πήγαμε στην

Πυροβολαρχία που ήταν στο χωριό Κάτω Λάμποβο. Στο χωριό αυτό γεννήθηκαν τα ξαδέρφια Βαγγέλης Ζάππας (1800-1865) και Κωνσταντίνος Ζάππας (1812-1892) Εθνικοί Ευεργέτες. Το Ζάππειο στην Αθήνα το έκτισε ο Κωνσταντίνος Ζάππας από το 1874 μέχρι το 1888.

3. Στο Πάνω Λάμποβο υπάρχει η εκκλησία της Θεοτόκου την οποία έκτισε ο Αυτοκράτορας Ιουστινιανός. Το σπίτι των Ζάππα στο Κάτω Λάμποβο ήταν διόροφο και ερειπωμένο από την εγκατάλειψή.

4. Το πρόβλημα του Χαΐλη τακτοποιήθηκε με την ερμηνεία των οδηγίων που ήταν γραμμένες στα κιβώτια των πυρομαχικών στη Γερμανική γλώσσα, από το εργοστάσιο κατασκευής.

5. Ο Χαΐλης έμεινε, ικανοποιημένος και μας περιποιήθηκε πάρα πολύ με κονιάκ, με κρασί και καλό φαγητό. Έτσι μας δόθηκε η ευκαιρία να γνωριστούμε με τον καινούργιο Δεκανέα που το όνομά του ήταν **Αγγελος Τερζάκης**. Μας είπε ότι είχε τελειώσει τη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Ήταν νομικός σύμβουλος σε επιχειρήσεις. Το χόμπι του ήταν να γράφει πεζογραφήματα και λογοτεχνικά κείμενα στις εφημερίδες και περιοδικά, με ταυτόχρονη θεατρική κριτική. Είχε αρχίσει να γράφει και θεατρικά έργα. Ήταν ψηλό παιδί με ευγενικούς τρόπους. Είχε ευχέρεια στη διήγηση και ευχάριστος στην παρέα. Με τα γερμανικά του βοήθησε στην ερμηνεία των οδηγιών που είχαν τα κιβώτια των πυρομαχικών. Αργότερα έγραψε την ιστορία του ελληνοϊταλικού πολέμου με τίτλο «**Ελληνική εποποιία 1940-1941**».

6. Για το πλούσιο πεζογραφικό του έργο και τα λογοτεχνικά και θεατρικά έργα εξελέγη μέλος της Ακαδημίας Αθηνών.

7. Στο βιβλίο «**Λογοτεχνικά Κείμενα**» της Α' τάξης του Γυμνασίου στη σελίδα 63 περιλαμβάνεται ένα κείμενο με τίτλο «Ο Γεροταγματάρχης του

Άγγελου Τερζάκη παρμένο από το βιβλίο του «Απρίλης». Σ' αυτό περιγράφει τον Ταγ/χη Δημ. Κωστάκη. Είναι εύκολο να το διαβάσετε στο σχολικό βιβλίο και να το χαρείτε.

8. Στο ίδιο το βιβλίο του «Απρίλης» και στις σελίδες 132 μέχρι 137 περιγράφει το Γεροσυνταγματάρχη Παν. Μαυρογιάννη, Αρχηγό Πυρ/κού του Α' Σώματος Στρατού. Εγώ διάλεξα ένα περιστατικό από τη σελίδα 136 και σας το αντιγράφω. Διαβάστε το παρακάτω. «Την Κυριακή τούτη ο Αρχηγός είχε έρθει να στρωθεί ήσυχα ήσυχα στο γραφείο. Δούλευε. Ο ακόλουθος του, εγώ, κάτι γράφει από τη Διεκπεραίωση και τη Γεωγραφική Υπηρεσία, στεκόμασταν στο διάδρομο και κουβεντιάσαμε καπνίζοντας. Ξάφνου σημαίνει η καμπανίτσα της εκκλησίας, ψηλά στο βραχοβούνι η σάλπιγγα δίνει το σύνθημα του συναγερμού. Μείναμε στις θέσεις μας, βέβαια πως τ' αεροπλάνα θα περάσουν δίχως να μας ενοχλήσουν. Ακούγαμε κιόλας το βούισμα να ζυγώνει από τη μεριά του Αργυροκάστρου. Στον ατλαζωτό ουρανό, τα μάτια μας ψάχνανε με περιέργεια να ξεχωρίσουν τα γνώριμα άσπρα σημάδια να τα χαζεύουμε.

Μονομιάς βρόντος τρομερός συγκλονίζει το χωριό, κοιταχτήκαμε ξαφνιασμένοι. Δεύτερος κοντινότερος. Τ' αντιαεροπορικό μας, ψηλά από το κορφοβούνι, βάλθηκε να γαυγίζει κατά τον ουρανό με το μακρύ του λαιμό τεντωμένο.

Και τότε, ένας σαματάς καταχθόνιος αρχίζει ν' ακούγεται πάνω, κάτω, γύρω, παντού. Τ' αεροπλάνα ρίχνουν, οι μπόμπες σκάνε, τ' αντιαεροπορικό μαϊνάζει, οι γραφείς χύνονται κουτρουβαλώντας στη σκάλα, ανάκατα, να κατέβουν στην αυλή για να χωθούν στα ορύγματα, ο ανθυπολοχαγός της Διεκπεραίωσης πρώτος και καλλίτερο ανάμεσά τους, πανισμένος. Σε δυο δευτερόλεπτα μέσα, είχαμε απομείνει στο διάδρομο ολομόναχοι ο ακόλουθος Δεκανέας κι εγώ. Έτρεμε συ-

θέμελα το παλιόσπιτο, τα τζαμικία κουδούνιζαν. Οι αξιωματικοί, βρίσκοντας πως η επαγγελματική αξιοπρέπεια έχει κι αυτή τα όριά της, είχανε κατέβει κιόλας στα ορύγματα, όπου τους κάνανε με τον προεπιλεγμένο σεβασμό τόπο οι φαντάροι. Οι δυο τελευταίοι εμείς κοιταχτήκαμε. Περπατώντας ανάλαφρα, σαν τις γάτες είχαμε ζυγώσει στο κεφαλόσκαλο, έτοιμοι να ροβιλήσουμε με τη σειρά μας, όμως — να πάρει ο δαίμονας! Το πορτοφύλλο του γραφείου ήταν ανοιχτό. Κοιτάξαμε μέσα.

Καθισμένοι στη θέση του ο Αρχηγός, με το μολύβι στο χέρι, δεν είχε σαλψήσει ούτε τρίχα. Μονάχα το κεφάλι του είχε γυρίσει λοξά, κατά το παράθυρο, και κοιτάζε έξω, τις σκεπές των σπιτιών ανάλαφρα, σαν τις γάτες είχαμε ζυγώσει στο κεφαλόσκαλο, έτοιμοι να ροβιλήσουμε με τη σειρά μας, όμως — να πάρει ο δαίμονας! Το πορτοφύλλο του γραφείου ήταν ανοιχτό. Κοιτάξαμε μέσα.

Να κατεβούμε; Τώρα πια ήταν αδύνατο. Σταματημένοι ζερβοδεξά στην πόρτα κοιτάζοντας το γέρολιο λιοντάρι καταπρόσωπο, με τ' αναβλακωμένα μας μάτια στεκόμασταν σε στάση προσοχής, ενώ το πάτωμα κάτω από τα πόδια μας χόρευε και το αίμα αναρροφιόταν στα μάγουλά μας. Πρέπει να παρουσιάσαμε μια πετυχημένη γελοιογραφία της υπακοής την ώρα κείνη ο ακόλουθος και γω. Ο Αρχηγός σε τούτο τ' αναμεταξύ δεν μας έβλεπε καθόλου, έμεινε αφαίρεμένος να κοιτάζει έξω, τις σκεπές. Θα μπορούσαμε θάρρος να εξαγοστήσουμε δίχως να μας πάρει μυρωδιά πως πάμε να κρυφτούμε μαζί με τους άλλους. Όμως δεν το κάναμε. Μείναμε εκεί με το κεφάλι αδειανό, δορμένοι, να τον κοιτάζουμε, νιώθοντας πάνω μας να βαθαίνει περισσότερο κι από την αίσθηση της πειθαρχίας η συνείδηση του φιλοπτώ, μια κρυφή ντροπή».

Για την αντιγραφή
Ι. Μητριάδης

Πόσα «ΟΧΙ» θα μπορούσαμε ν' αντιτάξουμε καθημερινά, αν δεν μας έλειπε το θένος αν δεν συμβιβαζόμαστε εύκολα, αν δεν υποχωρούσαμε καλυπτόμενοι κάτω από αληθοφανή προσχήματα αν δεν δολοφονούμε απ' ό,τι μας βολέψει και μας εξυπηρετεί αν δεν μέναμε απλοί θεατές με σταυρωμένα χέρια και σηκωμένους ώμους, η καλύτερα Ποντοί Πιλάτοι ξεπληρώνοντας τις όποιες ενοχές από τις έτσι κι αλλιώς ανελέητες αυθύνες μας, αν δεν μας έλειπε η τόλη αλλά και το όραμα.

Κι αν οι καιροί αλλάζουν, υπάρχουν αξίες διαχρονικές κι ο καθένας μας για να έχει κάποιο σκοπό στη ζωή του και να δικαιολογεί την παρουσία του στη γη θα έχει πάντα ανάγκη απόλυτη «έστω κι από ένα ζευγάρι μεταχειρισμένα θανάκια».

Αν θέλει να λέγεται άνθρωπος, «Φυλάω τον τόπο μου».

Η απάντησή του γέροντα μου έγινε εφιάλτης. Μπορεί να είμαι υπερβολική. Εσείς θα το κρίνετε...

Τα όχι μας ή φυλάω τον τόπο μου της Ελένης Οικονομίδου-Δουβλή

πολύ ομολογώ τούτη η απάντηση.

Κοντοστάθηκα, άφησα για λίγο στην άκρη τη καθημερινά και σκέφτηκα.

Θα μπορούσαμε εμείς τάχα σήμερα, μικροί μεγάλοι να δώσουμε την ίδια απάντηση; Ευτυχώς δεν χρειάζεται να αντιτάξουμε το όχι μας στον εισβολέα, δεν κινδυνεύει η ελευθερία της πατρίδας μας με την έννοια του όρου, αυτή τη στιγμή.

Αλλά πρέπει νάναι τα όχι μας σήμερα, γιατί κι άλλοι είδους είναι οι κίνδυνοι που ύπουλα ζώνουν τον τόπο μας.

Φυλάω τον τόπο μου, θα πει αγαπώ, λατρεύω τον τόπο μου, τον τόπο των γονιών μου αλλά και των παιδιών μου...

Φυλάω τ' αλώνια και τις καλύβες από τις παραμόρφωσή τους, τα δάση από την κακοποίηση, τα χωριά απ' την

αλλοτρίωση, τα νερά και τον αέρα από την μόλυνση, τη μουσική και τους χορούς μας από την παραποίηση, τα έθιμά μας από τον εκμοντερνισμό, το θησαυρό της γλώσσας μας από την φτώχεια και την αλλοίωση δεν υφίσταται ξενοφερτος τρόπος ζωής, προστατεύω τις εκκλησίες και τα μνημεία, τον πολιτισμό μας ολόκληρο και επιβάλλω με τον τρόπο μου το σεβασμό και στους ξένους κι ακόμα.

Φυλάω τις αρχές και τη θρησκεία, δεν εξαγοράζω τη συνείδησή μου, δεν ξεπουλώ τον τόπο μου.

Πόσο πολύ δοκιμάζονται οι αντίστασεις μας σήμερα, καθώς είμαστε έτοιμοι να δώσουμε «την και ύδωρ» στο βαλάντιο των τουριστών μας «φόρων υποτελείς» στον εαυτόλη μας στην λαβερμένη μακαριότητα, στην εύκολη καλοπέρασή μας.

ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΑ

Για την προστασία της πανίδας του τόπου μας

του Γιώργου Νικολαΐδη

Με την έναρξη της νέας κυνηγετικής περιόδου θεωρήσαμε σκόπιμο να δημοσιεύσουμε ένα πολύ ενδιαφέρον σχόλιο του συνταξιούχου εκπαιδευτικού Γιώργου Νικολαΐδη, στενό φίλο και φανατικό αναγνώστη του περιοδικού μας, για τη συμπεριφορά των κυνηγών απέναντι στο πρόβλημα της προστασίας της πανίδας του τόπου μας, που τόσο έντονα παρουσιάζεται στις μέρες μας και είναι ανάγκη όλοι μας να δραστηριοποιηθούμε για λύση του και να συστήσουμε στους φίλους κυνηγούς περισσότερο σεβασμό στο περιβάλλον και ακόμη να μην εκτονώνονται όταν δεν βρίσκουν κυνήγι στην καταστροφή των καθοδηγητικών πινακίδων των δρόμων.

Η Σ.Ε.

«Με το σημερινό μου σχόλιο επιθυμώ να σας ενημερώσω για την καταστροφή που καθημερινά συντελείται στην πανίδα της ακριτικής μας περιοχής, χωρίς δυστυχώς να λαμβάνεται κανένα, να κανένα αποτελεσματικό μέτρο, κυρίως απ' τις αρμόδιες υπηρεσίες για την περιστολή και να ζητήσω τη δική σας συμπαράσταση, προτού αυτή ολοκληρωθεί ανεπανόρθωτα.

Άλλοτε, θα πρέπει να σας είναι γνωστό, η περιοχή μας αποτελούσε τον πιο έγκριστο βιότοπο της ορεινής πεδίκας, της «Γκρέκα», του αγριογούρουνου, του ζαρκαδιού και του λαγού.

Σήμερα τι απόμεινε! Αν εξαιρέσουμε το αγριογούρουνο, που αντιστέκεται, και επιβιώνει μόνο του, με τις δικές του δυνάμεις, παρά τη μανία εξόντωσης που μας δέρνει, όλους μας χωρίς με τούτο να υποστηρίζεται, ότι και αυτό θα αποφύγει τον εξαφάνισμο, εάν συνεχισθεί η εγκληματική αυτή κατάσταση. Αυτό είναι πλέον κοινό μυστικό και δεν πρόκειται καθόλου για υπερβολή, ανεξάρτητα εάν δεν ομολογείται.

Πέρσι μ' άλλους τρεις περδικοκυνηγούς ανέβηκα στους πιο δύσβατους βιότοπους της Ηπειρωτικής Πεδίκας - Οστράκα - Γκαμήλα - Περπα-

τήσαμε, με τρία περδικόσκυλα πέτρα-πέτρα, λιθάρι - λιθάρι, πάνω από δέκα ώρες. Γυρίσαμε άκαπνοι - ούτε ντουφεκιά. Προτού πάρουμε το δρόμο της επιστροφής, τεθλιμμένοι από τη φοβερή διαπίστωση, και την έκταση της καταστροφής, ρώτησα τον «πρώτο» της παρέας. Τι έχεις να πεις;... Απάντησε βέβαια δεν πήρα, γιατί είμαστε, ίσως ο μόνος λαός, η μόνη χώρα της Ευρώπης που ο καθένας μας από τον ανώνυμο πολίτη, μέχρι τα κορυφαία βερνερνικά στελέχη, και όχι μόνο τώρα, που δε μάθαμε να αναγνωρίζουμε και να αναλαμβάνουμε τις όποιες ευθύνες μας.

Και δεν πρόκειται μόνο για την περδίκια, στη συγκεκριμένη περιοχή, τα ίδια και χειρότερα ισχύουν για το λαγό και το ζαρκαδί. Και δεν θα μπορούσε να γίνει διαφορετικά, γιατί όλο το χρόνο οργιάζει κυριολεκτικά η λαθροθηρία. Εξόντωση με κάθε μέσο, σε κάθε εποχή, ακόμα και την περίοδο της αναπαραγωγής. (Το καρτέρι και το κυνήγι με τα φώτα είναι στην ημερήσια διάταξη. Τώρα μαθαίνω ότι ειδικά ηλεκτροφόρα μηχανήματα μεταχειρίζονται και στο ψάρεμα) φθάνει πια. Το μαχαίρι βρήκε το κόκκαλο. Πρέπει, έχουμε χρέος, ν' αντιδράσουμε δυναμικά. Το ξεκίνημα ας αρχίσει από τον απλό, τον ανώνυμο πολίτη — όπου κι

αν ζει, στο χωριό ή στην πόλη, στο χωράφι ή στο εργοστάσιο, στο βουνό ή στον κάμπο. Είναι γνωστό τι γίνεται στις ευρωπαϊκές χώρες. Μπορείς να σκοτώσεις ένα σπουργίτι στην Γερμανία; Όχι βέβαια, γιατί προτού φθάσεις στο σπίτι σου θα συλληφθείς. Εκεί ο κάθε πολίτης η απλή ανώνυμη οικοκυρά παραδοκεί και καταγγέλει επώνυμα και την παραμικρή παράβαση και όλοι τους είναι περήφανοι για την πλούσια πανίδα τους, σε τόπους μάλιστα τόσο δυσχερείς και ψυχρούς, για την διαβίωση των αγρίων ζώων. Εκεί μια τέτοια καταγγελία δεν θεωρείται και δεν είναι προδοσία. Αντίθετα θεωρείται και είναι καθήκον και υποχρέωση.

Δυστυχώς, στον τόπο μας πέρα από την αδιαφορία όλων μας, μεγαλύτερη είναι η αδιαφορία των αρμοδίων οργάνων και δεν είναι μόνη αυτή δυστυχώς οι ίδιοι προσβάλλουν μύριες νομικιστικές δυσκολίες σε κάποιες φωνές που θέλουν ν' αντιδράσουν. Το περασμένο καλοκαίρι, κυνηγός της περιοχής ζήτησε, με ευνοπήγηση αίτησή του να διορισθεί άμισθος εθελοντής θηροφύλακας. Τελικά δε διορίστηκε.

Πώς γίνεται, ρωτάω οι σύλλογοι να έχουν δικαίωμα να προσλαμβάνουν έμμισθους θηροφύλακες και δεν μπορούν όμως να προσλαμβάνουν άμισθους; Ας είναι... Μπορούσα να πω και να γράψω πολλά. Δεν έχω να ζητήσω ευθύνες από κανέναν. Ο στόχος μου είναι ένας και μοναδικός να αλλάξουμε νοοτροπία και να στρατευθούμε όλοι μας σε μια κοινή προσπάθεια να περιορίσουμε ότι απομένει. Για το σκοπό αυτό, ας μου επιτραπεί, από την μικρή εμπειρία που διαθέτω να κά-

νω τις παρακάτω προτάσεις:

1. Αμέσως οι κυνηγετικές οργανώσεις πρέπει να κινήσουν τη διαδικασία που προβλέπεται για την απαγόρευση της ορεινής πεδίκας για δύο χρόνια, σ' όλο το νομό.

2. Να ορίσουν ομάδες άμισθων εθελοντών θηροφύλακων, για την προστασία του θηράματος μέσα και έξω από τα καταφύγια.

3. Με τη λήξη της κυνηγετικής περιόδου, να γίνει συγκέντρωση των κυνηγετικών όπλων, με ευθύνη και έξοδα των κυνηγετικών οργανώσεων.

4. Με ειδικά ενημερωτικά έντυπα με τον τύπο, το ραδιόφωνο και την τηλεόραση να ευαισθητοποιηθούν οι απλοί πολίτες, αυτοί κυρίως που ζουν στις κυνηγετικές περιοχές να καταγγέλλουν τους λαθροθήρες, σε υπεύθυνα όργανα, τα οποία και να ελέγχονται για την αξιοποίηση της καταγγελίας (δασικοί, αστυνομικοί, όργανα αγροφυλακής, τα οποία μέχρι τώρα δυστυχώς - μένουν αναξιόποινα).

5. Να αφυπνιστούν οι άρχοντες της τοπικής αυτοδιοίκησης και να αναλάβουν τις ευθύνες τους.

6. Να καλυφθούν οι κενές θέσεις των θηροφύλακων και να νομοθετηθούν νέες θέσεις στα δασικά γραφεία όπου και οι κυνηγοί.

7. Να διαφυλαχθεί, από τα στρατιωτικά φυλάκεια, η ζώνη των 500 μέτρων, στην παραμεθόριο περιοχή και να ορισθεί, ειδικό ΕΝΣΗΜΟ ΕΜΠΛΟΥΤΙΣΜΟΥ, το οποίο θα πληρώνουν τόσο οι μόνιμοι κάτοικοι κυνηγοί της περιοχής, όσο και οι φιλοξενούμενοι, με κάποια αναλογία.

(Α.χ. 2000-5000-10.000 για κάθε κυνηγετικό περίοδο).

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Διάχυτος είναι ο προβληματισμός και η ανησυχία στην κοινή γνώμη του Ανατολικού Ζαγορίου για την καθυστέρηση υλοποίησης του Σχεδίου Διαχείρισης των στερεών αποβλήτων στην 2η Διαχειριστική Ενότητα.

Ο Δήμαρχος Ανατολικού Ζαγορίου κ. Σωτήρης Σπυριδιδάκης ανταποκρινόμενος στο κοινό αίσθημα για επίτευξη των διαδικασιών για τον Χ.Υ.Τ.Α. της 2ης Διαχειριστικής Ενότητας ανέλαβε την ευθύνη και την πρωτοβουλία για άμεση συνάντηση των Δημάρχων και Προέδρων με τον Νομάρχη Ιωαννίνων.

Στην επιστολή του Δημάρχους και Προέδρους της 2ης Διαχειριστικής Ενότητας και στον Νομάρχη Ιωαννίνων μεταξύ των άλλων αναφέρονται τα εξής:

«Βρισκόμαστε στα μέσα Σεπτεμβρίου και το θέμα του ΧΥΤΑ της 2ης Διαχειριστικής Ενότητας, στην οποία ανήκουμε, βρίσκεται σε τέλμα.

Είχαμε συμφωνήσει από κοινού

με τον κ. Νομάρχη και είχαμε δεσμευτεί ότι τα θέματα που σχετίζονται με την συγκρότηση του Φορέα Διαχείρισης και την εκπόνηση της μελέτης χωροθέτησης του Χ.Υ.Τ.Α. θα έπρεπε να είχαν ολοκληρωθεί στις αρχές Ιουλίου προκειμένου να δρομολογηθούν οι διαδικασίες για προέκταση του έργου σε χρηματοδοτικό μέσο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Με βάση τα συμφωνηθέντα, ενώ αυτή την εποχή θα έπρεπε να είχε κατατεθεί η οριστική μελέτη για την οριστική ένταξη του έργου, βρισκόμαστε σχεδόν στην αρχή.

Εχουμε πιστεύω όλοι μας ευθύνες (ΟΤΑ και Ν.Α.) για την καθυστέρηση αυτή. Άμεσα πρέπει να επισπεύσουμε τις διαδικασίες σε συνεργασία με την ΝΑΙ, προκειμένου να ολοκληρωθούν οι μελέτες και όλες οι ενέργειες που απαιτούνται για την προέκταση και ένταξη του έργου του ΧΥΤΑ. Εχουμε χρέος απέναντι στις σημερινές και πολύ περισσότερο στις μελλοντικές γε-

νίες να εξαλείψουμε όλους τους ανεξέλεγκτους σκουπιδότοπους προστατεύοντας παράλληλα το περιβάλλον και την δημόσια υγεία. Δεν έχουμε κανένα δικαίωμα να ολιγωρήσουμε.

Θεωρώ ότι μέχρι τέλος Σεπτεμβρίου είναι ανάγκη να πραγματοποιηθεί σύσκεψη με τον κ. Νομάρχη προκειμένου να ξεμπελοκάρε το θέμα».

Ενώ υπογράφηκε σύμφωνο αρχών για την συγκρότηση του Φορέα διαχείρισης από τους πέντε ΟΤΑ δεν προχώρησε η μελέτη για την συγκρότησή του, ενώ οι τέσσερις από τους πέντε ΟΤΑ, μετά την απόφαση - πρόταση του Δήμου Μετσόβου, υπέδειξαν και χώρο δεν προχώρησε η μελέτη χωροθέτησης.

Επειδή είναι επιτακτική ανάγκη να ξεμπελοκάρε το θέμα ο κ. Δήμαρχος ζήτησε από τον κ. Νομάρχη και τους Δημάρχους και Προέδρους της 2ης Διαχειριστικής Ενότητας να πραγματοποιηθεί σύσκεψη μέχρι

τέλος Σεπτεμβρίου.

Στο 3ο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης εντάχθηκαν από την Νομαρχική Αυτοδιοίκηση μέχρι σήμερα, μετά από πρόταση του Δήμου τα παρακάτω έργα:

1. Βελτίωση - ασφαλτόστρωση οδού από 29ο χιλ. Ε.Ο. Ιωαννίνων - Τρικάλων προς Δεμάτι - Πέτρα, προϋπολογισμού 120.000.000 δρχ.

2. Βελτίωση - ασφαλτόστρωση 45ης επαρχιακής οδού (τμήμα Δολιανή - Μακρινή), Προϋπολογισμού 1.300.000.000 δρχ.

3. Βελτίωση - ασφαλτόστρωση 42ης επαρχιακής οδού (ολοκληρωμένη τμήματα Καβαλλήρι - Ανθράκη - Μανασσή - Καλυτά), Προϋπολογισμού 150.000.000 δρχ.

4. Βελτίωση - ασφαλτόστρωση 41ης επαρχιακής οδού τμήματος προς Βοθούσα, Προϋπολογισμού 400.000.000 δρχ.

5. Ιερά Μονή Βουτσάς, Προϋπολογισμού 100.000.000 δρχ.

6. Αρδευτικό έργο Κρούβρουσης, Προϋπολογισμού 120.000.000 δρχ.

ΝΕΑ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ - ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΥΛΛΟΓΩΝ - ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

«ΑΝΑΤΡΟΠΗ»

• Ποιητική συλλογή της Αγγελικής Κώστα-Πεγιοπούλου

Βροχιά από αστέρια το Ζαγόρι, σκεπάζει από γενιά σε γενιά, ως και σήμερα, να αρδεύει το έδαφος των Ελληνικών γραμμάτων και της Τέχνης.

Το νοιώσαμε γι' άλλη μια φορά αυτό, που έφτασε στο περιοδικό μας η ποιητική συλλογή «ΑΝΑΤΡΟΠΗ», της Αγγελικής Κώστα-Πεγιοπούλου.

— Ζαγορίσιες οι ρίζες της Αγγελικής Κώστα του Γιώργου Κώστα (πτυχιούχος Υφαντουργικής Σχολής Φλωρεντίας) και εργοζών του Παναγιώτη και της Αγγελικής Κώστα από το Δίλοφο. (Ποιήσεις από μας τους παλιότερους δεν θυμάται το μεγάλο άστρο σπίτι, στο ...χωράφι απαντάει από το σημερινό ΠΑΛΛΑΔΙΟ —ώστε φίλε—, με τη μεγάλη πινακίδα στην πρόσοψη: «ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΠΤΙΚΗΣ-ΡΑΠΤΙΚΗΣ» Αγγελικής Κώστα, σήμερα —παμπόνητος Πύργος του Βαβέλ.)

Η ποιήτρια 31, μόλις χρόνων σήμερα, απόφοιτος του Αμερικανικού Κολλεγίου «ΑΝΑΤΟΛΙΑ» και πτυχιούχος της Φιλοσοφικής Σχολής Ιωαννίνων, τώρα ζει και εργάζεται ως φιλόλογος στη Θεσσαλονίκη.

Εμείς εδώ στο περιοδικό μας, ευχαριστούμε τη συγγραφέα για την τιμή να μας κάνει κοινωνούς του ποιητικού της. Και με πολλή χαρά κάνουμε την παρουσίασή του. Την οποία κριτική την αφήνουμε σε πιο ειδήμονες και γνώστες της ποιητικής τέχνης. Το μόνο που μπορούμε να πούμε είναι, πως τα ποιήματά της γεμάτα ομορφιά και ξεχωριστή ευαισθησία, αρθρογραφούν δημοσιογραφικά τον αναγνώστη, σε μια εποχή τόσο πεζή και άγροη συνειδησιακά. Έτσι στη συνέχεια αναδημοσιεύουμε κάποιες κριτικές από απλούς και μύστες του αντικείμενου, όπως τον Ιστορικό-Συγγραφέα (Βραβείο Ακαδημίας Αθηνών κ. Πέτρο Α. Γεωργιάδη), που γράφει από την Ξάνθη με τη μέση άλλων:

«Αγαπητή μου Αγγελική, Έλαβα το πρώτο ποιητικό σου πτερόγραμμα και χάριτα πάρα πολύ. Θεμά συγγραφή κατ' αρχήν που κάποιος να βρεί στην επιφάνεια των αποκομμένων καιροβλητικών ομιλιών, να δει και να διεκδικήσει έτσι δειλά και διαστατικά, πλακίδια αν όχι μοίρες στον ήλιο. Πιστεύω ότι πολύ γρήγορα η πλακίδια θα γίνει δέση πλακιδίων και γρήγορα μεγάλο μερδί του ήλιου θα πουν το καταλάβεις θα καταξιώσεις και θα επιστεφθείς από ένα ολόγιομο μεσημεριανό χρυσάφινο και λάμποντα ήλιο.

Χάρμα και τα ποιήματά σου, αν και με μια ρουφήξιά δεν μπορεί κανείς να απολαύσει όλο το νεκταρ της δροσιάς και του πνεύματος.

Τα ποιήματά σου είναι για να τα απολαύσεις ο αναγνώστης αργά αργά, όπως ο θεατής τον καφέ του, ένα την ώρα, έτσι για να το αισθάνεται και να το πιάνει, να διαχείνεται μέχρι τα εσωτερικά μέρη του είναι του. Αυτό θα κάνω κι εγώ».

Κι ακόμη την κριτική του Λαοισνού Σπυριδίου Έδρα Μουσική στην τοπική εφημερίδα «ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ» της 26.6.2001.

«Κι ανόρθωσε η νέα ποιητική συλλογή της Αγγελικής Κώστα-Πεγιοπούλου με τίτλο «Ανατροπή» από τις εκδόσεις ΖΗΤΗ.

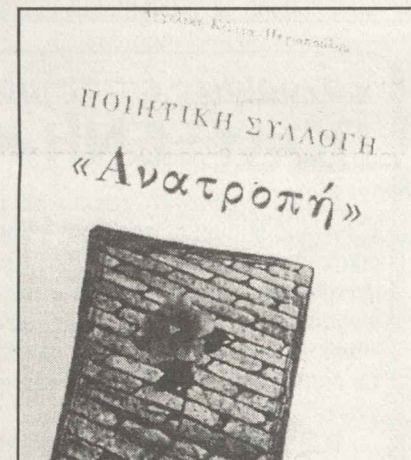
Η Αγγελική Κώστα-Πεγιοπούλου, ημερομηνία πρόσφατα στο χώρο της ποίησης με την πρώτη ποιητική συλλογή

της «Ανατροπή». Με τα 23 ποιήματά της με ισάριθμους αξιοπρόσεκτους τίτλους, μας δίνει μια ενδιαφέρουσα άποψη και μια ξεκάθαρη αίσθηση της δουλειάς και της τέχνης της που ακολουθεί πιστά τα ρεύματα της σύγχρονης ποιητικής έκφρασης.

Στα ποιήματά της η ποιητική μας, στοχαζόμενη ήδιστα βαθιά, περνά σχεδόν από καθέτι που απασχολεί το στοχαζόμενο επίσης άτομο.

Έτσι λοιπόν, όπως από κάθε ποιητή δεν λείπουν και από τους στίχους της, ο λυρισμός και η ρομαντική διάθεση, η αισιοδοξία αλλά και η απαισιοδοξία, η απογοήτευση και ο προβληματισμός, η επιθυμία, το όραμα, ο στοχασμός.

Παρ' όλο ότι τα περισσότερα από τα ποιήματά της συλλογής της είναι μακροσκελή και θα είχε κανείς την αίσθηση ότι θα τον κουράζε η ανάγνωσή τους, τούτο δε συμβαίνει και δεν εκτρέπουν τον αναγνώστη από το να κατανοήσει και να συλλάβει την κεντρική ιδέα και την ουσία τους, καθώς το αποτρέπουν η συνέπεια και η αλληλουχία του στίχου ως προς την ομαλή ροή του.

Εξάλλου, το μέτρο της αξίας και της πνευματικότητας της δημιουργού, μπορεί να το διακρίνει κανείς καθαρά αν σταθεί με ιδιαίτερη προσοχή σ' ένα ολιγόστιχο ποίημά της στη σελ. 20 με τίτλο «Σώπασα» που το θεωρώ αντιπροσωπευτικό της και το πιο βαθιόταστο και το οποίο αξίζει να το παραθέσω παρακάτω αυτούσιο:

«Σώπασα... Προχθές είδα να σκοτώνουν τον εχθρό μου Σώπασα

Άλλωστε με συνέφερε... Χθες είδα να σκοτώνουν τον φίλο μου Σώπασα

«Δεν περάζει» σκέφτηκα. «Στο κάτω-κάτω έχω κι άλλους φίλους».

Υστερα είδα να σκοτώνουν τον αδελφό μου Σώπασα

Από φόβο. Ίσως κι από συνήθεια. Σήμερα σκοτώνουνε εμένα.

— Μα γιατί δεν μιλάει κανείς;»

Σε επόμενα τεύχη του περιοδικού μας, θα δημοσιεύσουμε κάποια επιλογή ποιημάτων της συλλογής. Εκφράζοντας, τέλος, τα θερμά μας συγχαρητήρια μας ευχόμαστε στη συμπαινώσιμα ποιήτρια να μας δώσει κι άλλες τέτοιες όμορφες δημιουργίες της. Άλλωστε, έχει μπροστά της όλο το χρόνο.

B.T.

«ΖΑΓΟΡΙ ΜΟΥ ΠΕΡΗΦΑΝΟ»

• Δυο νέες κασέτες με δημοτικά τραγούδια

ΚΑΣΕΤΑ Α
ΠΑΕΥΡΑ 1: Ζαγόρι μου περήφανο, 2. Φρόνα-Σα γαλανά-Σα γαλανά-Τούτο το χερίνο-Ελάνη μ' ε
ΠΑΕΥΡΑ 2: 1. Ζαγόρι μου 2. Πανηγύρι-Πάνη γαλανά-Το γαλανά-Το γαλανά-Το γαλανά
ΚΑΣΕΤΑ Β
ΠΑΕΥΡΑ 1: 1. Καπνός-Μανασσή (παιδί μου) 2. Στους κάμους αναστέναζε 3. Κλέψτε με φί
ΠΑΕΥΡΑ 2: 1. Τριαντοφύλλο-Ανθέστα το γέννημα-Ελάνη μου ανούρα (παιδί μου) 2. Τα
Μανασσή-Καυκάσιος (παιδί μου) 3. Ορλιάς 4. Δεν σπαράζει

Ο Νίκος Βασδέκης, από το Βραδέτο, μας έφερε στο περιοδικό μας δυο νέες κασέτες Δημοτικών τραγουδιών, δικής του παραγωγής, με τον τίτλο: «ΖΑΓΟΡΙ ΜΟΥ ΠΕΡΗΦΑΝΟ» με κλαρίνο το Γρηγόρη Καψάλη και στο τραγούδι τον γνωστό Αντώνη Κυρίτη, που η φωνή του μοιάζει, θα λέγαμε, λίγο σ' εκείνη, την ανεπαύλητη, του δικού μας Ζούλη.

Ο τίτλος της κασέτας, είναι κι ο τίτλος του πρώτου τραγουδιού, που έγραψε και επένδυσε μουσικά ο ίδιος ο Γρηγόρης. Τα υπόλοιπα είναι όλα τα γνωστά τραγούδια στο Ζαγόρι. Όπως μας είπε ο παραγωγός, οι κασέτες αυτές θα κυκλοφορήσουν προσεχώς και σε CD.

Πρόκειται για μια πολύ φροντισμένη δουλειά, που εμπλουτίζει την καταγραφή της δημοτικής μουσικής μας παράδοσης.

Τις κασέτες αυτές, μπορεί κανείς να τις προμηθευτεί και στα γραφεία του περιοδικού μας, στη συνολική τιμή των 3.000 χιλιάδων δραχμών.

ΡΙΖΑΡΕΙΟ ΙΔΡΥΜΑ - ΔΙΟΙΚΗΣΗ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Σας γνωρίζουμε ότι την 8η Ιουλίου 2001 στο Ριζάρειο Κέντρο Εκθέσεων στο Μονοδένδρι εγκαινιάστηκε από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας νέα έκθεση απορρόμησης φωτογραφίας. Η έκθεση που φέρει τον τίτλο «Boissonnas - Εικόνας της Ελλάδας 1903-1930» είναι στην ουσία ένα μοναδικό πανόραμα της Ελλάδας των αρχών του 20ου αιώνα όπως την αποτύπωσαν στα ταξίδια του με το φακό του ο Ελβετός Fred Boissonnas, λάτρης του ελληνικού πνεύματος. Η συλλογή αποτελείται από 130 σπάνιες φωτογραφίες από τα Γιάννινα, τα Ζαγοροχώρια και την Ελλάδα ευρύτερα.

Στο πλαίσιο της έκθεσης αυτής αναπτύχθηκε και λειτουργεί για δεύτερη συνεχή χρονιά εκπαιδευτικό πρόγραμμα που αφορά παιδιά των τελευταίων τάξεων του δημοτικού σχολείου, του Γυμνασίου, του Λυκείου και των ΤΕΕ. Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα στοχεύει στο να βοηθήσει τα παιδιά να εκπαιδευτούν δημοσιογραφικά, να αναπτύξουν την παρατηρητικότητα τους, να συνεργαστούν και να αποκτήσουν μια διαφορετική σχέση με τους χώρους εκθέσεων και μουσείων γενικότερα.

Η διάρκεια του προγράμματος είναι περίπου 1 ώρα. Στα παιδιά μοιράζεται ένας φάκελος με πληροφοριακό υλικό και φωτογραφίες. Τα παιδιά έχουν τη δυνατότητα να κινηθούν ελεύθερα στο χώρο για να δώσουν απαντήσεις στα ερωτήματα που δίνει το υλικό, αλλά και σε κάθε άλλο ζήτημα που τα ενδιαφέρει. Στο τέλος τα παιδιά μαζεύονται σε ένα χώρο για να παρουσιάσουν τις σκέψεις και τις εντυπώσεις τους.

Για την καλύτερη δυνατή λειτουργία του προγράμματος και για μια αποτελεσματική συμμετοχή των παιδιών σ' αυτό, τα παιδιά θα πρέπει να είναι χωρισμένα σε ομάδες των 25-30 ατόμων. Το κόστος για τη συμμετοχή στο πρόγραμμα ανέρχεται στις 600 δρχ. (1,47 ευρώ) ανά μαθητή. Κάθε παιδί με το τέλος του προγράμματος θα παίρνει το εκπαιδευτικό υλικό μαζί του.

Για μία από τις δραστηριότητες του Εκπαιδευτικού Προγράμματος υπάρχουν και διαγωνισμοί για τη βράβευση του μαθητή ή της μαθήτριάς που θα γράψει την καλύτερη ιστορία με αφορμή φωτογραφίες από την έκθεση.

Μετά από όλα αυτά σας παρακαλούμε να ενημερωσετε τα σχολεία της περιοχής σας για την ύπαρξη του συγκεκριμένου εκπαιδευτικού προγράμματος το οποίο θα πραγματοποιείται μέχρι το τέλος της σχολικής χρονιάς.

Για την καλύτερη λειτουργία του προγράμματος, τα σχολεία θα μπορούν να προγραμματίζουν την επίσκεψή τους στην έκθεση μετά από τηλεφωνική συνεννόηση καθημερινά 10.00-17.00 εκτός από τη Δευτέρα.

Για το Ριζάρειο Ίδρυμα
ΑΓΓΕΛΟΣ ΚΙΤΣΟΣ
440 07 Μονοδένδρι Ζαγορίου
Τηλ.: 06530 71573

ΝΕΑ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ - ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΥΛΛΟΓΩΝ - ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Μνημόσυνο Ευεργετών στον Ελαφότοπο

Την Κυριακή 23 Σεπτεμβρίου 2001, η Ένωση Αποδήμων Ελαφοτόπου Αθηνών σε συνεργασία με το Δήμο Κεντρικού Ζαγορίου και το Πνευματικό Κέντρο του χωριού μας, πραγματοποιήθηκε στον Ιερό Ναό Αγίου Νικολάου Ελαφοτόπου μνημόσυνο στη μνήμη των συγχωριανών μας ευεργετών Φίλιππα και Αρτέμιδας Εμμανουήλ και στη συνέχεια εγκαινιάστηκαν έργα που χρηματοδοτήθηκαν την τελευταία δεκαετία από το ομώνυμο κληροδότημα.

Κεντρικοί ομιλητές της εκδήλωσης ήταν ο Πρόεδρος της Ένωσης Αποδήμων Ελαφοτόπου κ. Προκόπης Γκογιάννος, ο Δήμαρχος Κεντρικού Ζαγορίου κ. Γαβριήλ Παπαναστασίου και ο Πρόεδρος του Κληροδοτήματος Καθηγητής κ. Μουτσόπουλος.

Όλοι οι ομιλητές αναφέρθηκαν στην αναγκαιότητα της συνεργασίας των φορέων και την οφελιμότητα των Τοπικών κληροδοτημάτων της με τα Ιδρύματα για τη βιωσιμότητα και ανάπτυξη του χωριού μας.

Επιπλέον ανακοινώθηκαν από τον πρόεδρο του Κληροδοτήματος η οικονομική υποστήριξη της ίδρυσης του Πνευματικού Κέντρου και η δέσμευση από την πλευρά των Δ.Σ. του Πνευματικού Κέντρου και της Ένωσης Αποδήμων Ελαφοτόπου η πραγματοποίηση «Βιογραφικού αφιερώματος» στα πλαίσια των καλοκαιρινών εκδηλώσεών μας, το οποίο θα υποστηριχτεί και με ομιλίες από ανθρώπους του επιστημονικού, επαγγελματικού και κοινωνικού χώρου των ευεργετών.

Στο βιογραφικό τους αναφέρθηκε ο πρόεδρος της Ένωσης Αποδήμων Ελαφοτόπου, ο οποίος μεταξύ των άλλων είπε:

«...και οι δυο ήταν πανεπιστημιακοί καθηγητές με εξειδίκευση στην

κοινωνιολογία, η Αρτέμις και στην Ιστορία και φιλοσοφία ο Φίλιππος.

Η Αρτέμις διετέλεσε και αντιπρόεδρος στο Πανεπιστήμιο Πειραιά και ο Φίλιππος, μετά την επιστολή του στην Ελλάδα, διετέλεσε Σύμβουλος στη Σχολή Δημόσιας Διοίκησης αλλά και βασικός συντελεστής της ίδρυσης και λειτουργίας της.

Σημαντική επίσης ήταν η συμβολή του στις μεταρρυθμίσεις που έλαβαν χώρα στην τριτοβάθμια εκπαίδευση κατά τη δεκαετία του 1980 με το νόμο πλαίσιο για την παιδεία, αφού ελήφθησαν υπόψη των συντακτών των σχετικών σχεδίων Νόμων, το σύνολο σχεδόν των πορισμάτων και των προτάσεών του σε σχετική μελέτη που εκπόνησε στο Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών ερευνών.

Και οι δυο τους έχουν σεβαστό συγγενικό έργο.

Και οι δυο ήταν όχι μόνο ιδρυτικά μέλη αλλά οι πρωτεργάτες της ίδρυσης της ένωσης μας...».

Την εκδήλωση, που έκλεισε με την παράθεση πλούσιου γεύματος για όλους τους παρευρισκόμενους, παρακολούθησαν εκτός των χωριανών, εκπρόσωποι του Μητροπολίτη Ιωαννίνων κ.κ. Θεοκλήτου με επικεφαλής τον Αρχιεπίσκοπο Πατέρα Εφραίμ, εκπρόσωποι του Μεράρχου της 8ης Μεραρχίας, μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου μας και του Τοπικού Συμβουλίου, εκπρόσωποι Τοπικών Συμβουλίων άλλων Διαμερισμάτων του Δήμου μας, μέλη των Διοικητικών Συμβουλίων των τοπικών φορέων του χωριού μας, της Ένωσης Αποδήμων Ελαφοτόπου και του κληροδοτήματος, Πανεπιστημιακοί καθηγητές της συνοδείας του προέδρου του κληροδοτήματος μετά των οικογενειών τους και πολλοί Ζαγορίσιοι.

Το Διοικητικό Συμβούλιο

Επιστολές

Κύριε Διευθυντά,
Θεωρώ υποχρέωση να ευχαριστήσω και με το περιοδικό «ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ», όλους τους χωριανούς μας και αυτούς που δεν με ψήφισαν για το Πενταμελές Συμβούλιο του Εξωραϊστικού Συλλόγου Πατιγκιωτών στις 12-8-2001.

Είς πλειοψηφία τους με θεωρεί το πλέον κατάλληλο πρόσωπο για πρόεδρο του Συλλόγου αυτού, γιατί από δεκαετίες εργάστηκα με ειλικρίνεια για το χωριό μας.

Η απροσδόκητη σκανδαλώδης επιλογή από το νεοεκλεγέν Συμβούλιο ως Πρόεδρο αυτής όχι τον πρώτον σε αριθμό ψήφων (εμένα) αλλά τον τέ-

ταρτον με μία ψήφο διαφορά (δύο προς τρία) άφησε κατάπληκτους τους χωριανούς μας.

Μάλλον πρόκειται για παρασημασμένους εκείνων που δεν έχουν το θάρρος, ούτε υποψηφιότητα να βάλουν, γιατί γνωρίζουν τον καταποντισμό τους και με αντιπαθούν για την εκτίμηση από την πλειοψηφία των χωριανών μας προς το πρόσωπό μου.

Υστερα από αυτά υπέβαλα την παραίτησή μου και υπόσχομαι ότι θα συνεχίσω να ενδιαφέρονται για το καλό του χωριού μου.

Ευχαριστώ θερμά
Ιωάν. Παπαευαγγέλου

ΤΗΛ. ΔΗΜΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Τηλ. Δημάρχου: (0653) 22.535 - 22.538

Τηλ. Διοικ. Υπnr.: 0653 - 22.536/37

FAX: 22.536

Ώρες λειτουργίας 08.00 - 20.00

Ανάπλαση έξι οικισμών από το ΥΠΕΧΩΔΕ

Το ΥΠΕΧΩΔΕ θα χρηματοδοτήσει ένα νέο πρόγραμμα περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης για τις ιστορικές Κατασκευές του Εθνικού Δικτύου Παράδοσης Πολιτισμού Κοινοτικού Βίου «Των Ελλήνων οι Κοινότητες», το οποίο απαρτίζουν η Μακρινίτσα Πηλίου, τα Αμπελάκια Θεσσαλίας, το Νυμφαίο Φλώρινας, η Οία Σαντορίνης, η Πάνορμος Τήνου και το Πάτιγγο Ζαγορίου.

Πρόκειται για ένα πρόγραμμα το οποίο έχει αρχίσει πιλοτικά σε πρώτη φάση και στοχεύει στη θεμελίωση μιας άμεσης και διαχρονικής συνεργασίας μεταξύ των έξι Κοινοτήτων του Εθνικού Δικτύου «Των Ελλήνων οι Κοινότητες», στον ιδιαίτερο ενδιαφέροντος τομέα της προστασίας της πολιτισμικής κληρονομιάς τους και κυρίως των ιστορικών κτιρίων και κατασκευών τους.

Το συντονισμό του προγράμματος θα έχει το Εργαστήρι Στα-

τικής και Αντισεισμικών Ερευνών του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου.

Στο πρόγραμμα που υλοποιείται, η ομάδα επιστημόνων αποφασίσει να επιλέξει μία ή δύο κατασκευές της κάθε κοινότητας, οι οποίες αποτελούν αντιπροσωπευτικά δείγματα της αρχιτεκτονικής της, αλλά και της τυπολογίας των βλάβων-φθορών που εμφανίζονται στην περιοχή.

Καθορίστηκαν επίσης, οι τυπικές κατηγορίες πληροφοριών που θα συλλέγουν για την κάθε μία κατασκευή, προκειμένου να είναι συγκρίσιμα τα συμπεράσματα αλλά και να επιτευχθεί και μια ομοιομορφοποίηση στην παρουσίαση του έργου.

Φιλοδοξία όλων είναι μέχρι το τέλος του 2001 να υπάρχουν έτοιμα, σε μορφή, πρακτικά αξιοποιήσιμα τα τελικά συμπεράσματα της κάθε προσπάθειας.

Ζαγορίσιες επιστήμονες ΠΟΛΥΞΕΝΗ ΚΩΝ. ΖΙΝΔΡΙΛΗ

Δύσκολο μονοπάτι περπατάει η Τζένη για ν' ανέβει στα βουνά της επιστήμης. Διάλεξε φιλοσοφία στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και προχωράει ακάθεκτη. Λίγες οι γυναίκες επιστήμονες στο Ζαγόρι και γι' αυτό αισθανόμαστε ξεχωριστή περηφάνια για την επιτυχία της.

Η Τσερβαντίτσια Πολυξένη Κων/νου Ζινδριλή εκπόνησε μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία, με βάση την οποία της απονεμήθηκε το MASTER Φιλοσοφίας του διευτούς μεταπτυχιακού προγράμματος «Αρχαία Φιλοσοφία - Φιλοσοφία των Επιστημών» του Τομέα Φιλοσοφίας και του Τμήματος ΦΠΣ του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

Το θέμα της διπλωματικής εργασίας ήταν: «Τα όρια της διαλεκτικής στη φιλοσοφία του Πλωτίνου» και υποστηρίχθηκε δημοσίως ενώπιον της τριμελούς εξεταστικής επιτροπής με επιβλέπουσα την καθηγήτρια του τομέα Φιλοσοφίας κ. Γ. Αποστολοπούλου και με υπόλοιπα μέλη την επίκουρη καθηγήτρια κ. Ε. Καραματζάκη και τον λέκτορα κ. Κ. Πέτιο.

Η εργασία ερευνά συνοπτικά το πρόβλημα της διαλεκτικής στην αρχαία ελληνική φιλοσοφία και ειδικότερα στον Πλάτωνα, τον Αριστοτέλη και τους Στωικούς, αλλά επικεντρώνεται στην αναζήτηση των ορίων της διαλεκτικής στη φιλοσοφία του Πλωτίνου. Η διαλεκτική σύμφωνα με τον πλωτινικό ορισμό

ως «η λόγος περί εκάστου δυναμένη έξις επείν...», δηλαδή ως η φιλοσοφική διασκεπτική αναζήτηση λογικών και μεταφυσικών στοιχείων, μετατοπίζει το ερώτημα περί των ορίων της διαλεκτικής στα όρια του λόγου. Το ερώτημα αυτό εξετάζεται κυρίως έχοντας ως κέντρο βάρος τον άνθρωπο ως φιλοσοφικό υποκείμενο και τη σχέση του με τον κόσμο και απαντάται πάνω στο πλωτινικό ΜΟΤΟ που αποτελεί τον άξονα των ορίων της πλωτινικής διαλεκτικής: «...η μεν ανάγκη εν ναι, η δε πείθω εν ψυχή. Ζητούμεν δη... ημείς πεισθάναι μάλλον ή να καθάρω θεάσθαι το αληθές». (Πλωτίνου, Ενν. V.3.6.10-11).

Η εργασία υποστηρίχθηκε επιτυχώς και έλαβε το βαθμό άριστα. Η Πολυξένη Ζινδριλή συνεχίζει την έρευνά της για τη διδακτορική της διατριβή με θέμα: «Η ενότητα της συνειδήσεως στη φιλοσοφία του Η. Bergson».

Η Τζένη θα τα καταφέρει. Έχει τις ευχές μας. Το Τσερβαντίτσια συνεχίζει τη λαμπρή ιστορία του και την ανοδική πορεία του κι έχει λόγους να περηφανεύεται.

Το Ζαγόρι έχει ανάγκη από γυναίκες επιστήμονες για να σταθεί και για να προχωρήσει στο μέλλον. Το περιοδικό «Το Ζαγόρι μας» εύχεται στην Τζένη πάντα να αριστεύει και θα έχει τις σελίδες του στη διαθεσή της.

Απόστολος Ντιναλές

ΝΕΑ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ - ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΥΛΛΟΓΩΝ - ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Νέος Σύλλογος στα Άνω Πεδινά

Ήταν κάτι που έλειπε από το χωριό μας. Γι' αυτό και οι νέοι μας αποφάσισαν να ιδρύσουν Πολιτιστικό Σύλλογο Πανω-συνενωτών. Όλοι οι χωριανοί πρόθυμα απάντησαν την πρωτοβουλία.

Και πράγματι από την πρώτη στιγμή ο Πρόεδρος Αγγελος Μαργιώδης, δάσκαλος της ΛΟΣ, ο αντιπρόεδρος Λεωνίδας Δεμάτης, ο Βαγγέλης Παπαγιώτης και τα υπό-

νη μας μεράκλωσε ως αργά το απόγευμα. Ακόμη κυκλοφόρησαν ανάτυπο από το βιβλίο του Πανωσυνενωτή Στάθη Λαμπριδίου «Πάνο Σουδενα» για το μοναστήρι.

Η εκδρομή στην Παναγία Σουμελά έδωσε την ευκαιρία σε πολλές ηλικιωμένες να ταξιδέψουν πέρα από τον τόπο τους και να μολογούν.

λοιπα μέλη του Συμβουλίου, άνδρες και γυναίκες, έδωσαν τον καλύτερο τους εαυτό, φρόντισαν για την καθαριότητα του χώρου, καθάρσαν τα εξοχλήσια του Αγίου, του Σωτήρος, της Παναγίας, το Μοναστήρι της Αγ. Παρασκευής. Οι γυναίκες τα περιποίησαν εσωτερικά και τα έλαμψαν.

Σε συνεργασία με την Εκκλησιαστική Επιτροπή έκαναν το γλέντι της Αγ. Παρασκευής.

Τα χρήσα πρόθυμα προσέφεραν ο Πανηγυρικός Πατριάρχης, ο Γιώργος Δεμάτης και ο Ζώης Τράκης, και άλλοι συγχωριανοί, ταϊπούρο, γλυκά, πίτες.

Το συγκρότημα του Θωμά Χαλιγιάν-

Επίσης χάριξαν τη θάλασσα οι μικροί μαθητές με τους γονείς τους στην εκδρομή στην Πρέβεζα.

Στην πλατεία του χωριού ψυχαγωγήθηκαν οι χωριανοί με την παράσταση του Ζήκα «Πρεσβευτής από την Ήπειρο».

Στις 22 Αυγούστου οργανώθηκε από τις νοσοκόμες νύφες στο χωριό μας, ημέρα αιμοδοσίας και δημιουργήθηκε τράπεζα αίματος.

Το Αγίο Κοσμά ανέλαβαν το πανηγύρι του χωριού και δούλεψαν όλοι με την ψυχή τους. Τα σχέδιά τους είναι φιλόδοξα.

Τους συγχαιρούμε και είμαστε πάντα στο πλευρό τους.

Ελένη Δουβλή

Νέο Διοικητικό Συμβούλιο στο Σύλλογο Μονοδενδριτών «ΑΔΕΛΦΟΙ ΡΙΖΑΡΗ»

Υστερα από αρχαιρεσίες, που έγιναν τον περασμένο Αύγουστο στο Μονοδένδρο για την εκλογή νέου Διοικητικού Συμβουλίου του Συλλόγου Μονοδενδριτών με την επωνυμία «ΑΔΕΛΦΟΙ ΡΙΖΑΡΗ» και με έδρα το Μονοδένδρο, εκλέχθηκαν οι παρακάτω συγχωριανοί μας, αναλαμβάνοντας με τη σειρά, που ακολουθεί τα οφίκια ο καθένας.

1. Αθανάσιος Λαδιάς, υπάλληλος ΕΛΤΑ ως Πρόεδρος.
2. Αντωνία Ράπτη, καθηγήτρια Φυσικής Αγωγής ως Αντιπρόεδρος.
3. Απόστολος Βασδέκης, Δημόσιος Υπάλληλος (Γεν. Περιφέρεια Ηλείας) ως Γραμματέας.
4. Νικόλαος Γρ. Λαδιάς, κατ. Λαϊκής Τέχνης ως Ταμίας.
5. Ιωάννης Καβαδάς, υπάλληλος ΟΤΕ, Μέλος.
6. Δημήτρης Μπαλατσού, υπάλληλος Ρ.Ε.Σ., Μέλος και
7. Ευάγγελος Λαδιάς ιδιοκτήτης Τουριστικού Ξενώνα, Μέλος.

Ευχαρίστησε το νέο Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου μας υγεία και όρεξη για δουλειά, απαραίτητες προϋποθέσεις για την πρόοδο και δραστηριότητα του Συλλόγου, που φέρει την ιστορική επωνυμία των μεγάλων ευεργετών του χωριού μας.

Σ.Θ.

Ίδρυση Νέου Πολιτιστικού Συλλόγου

Από την 9η Σεπτεμβρίου 2001 επίσημα ο Πολιτιστικός Σύλλογος Βραδέτου αναλαμβάνει να βοηθήσει στην πολιτιστική αναβάθμιση του Βραδέτου. Η έδρα μας είναι στο Δημοτικό Διαμέρισμα Βραδέτου και ευελπιστούμε σε κάποια συνεργασία μας στο μέλλον.

Με τιμή το Δ.Σ.

Παρουσίαση Εκδηλώσεων Πολιτιστικού Συλλόγου Μεσοβουνίου Ζαγορίου

Με επιτυχία ολοκληρώθηκαν και φέτος οι προγραμματισμένες για το μήνα Αύγουστο εκδηλώσεις του Πολιτιστικού Συλλόγου Μεσοβουνίου.

από τη συγκεκριμένη θέση ήταν μαγευτική.

Το απόγευμα της ίδιας μέρας πραγματοποιήθηκε και ο καθιερωμένος Παι-Γυ-

5ος Γύρος Μεσοβουνίου

Στόχος των εκδηλώσεων αυτών ήταν τόσο η δημιουργία ενός ευχάριστου για όλους κλίματος όσο και η γνωριμία του τόπου μας κυρίως από τη νεολαία του χωριού. Σ' αυτή την κατεύθυνση και σε συνεργασία με το Δήμο Κεντρικού Ζαγορίου και το Ριζάρειο Ίδρυμα οι νέοι του Μεσοβουνίου επισκέφθηκαν και ξεναγήθηκαν στο Μονοδένδρο και σε έκθεση φωτογραφίας που λειτουργούσε στο χώρο αυτό.

Το βράδυ της 11ης Αυγούστου για τα «καλοσορίσματα» ο Σύλλογος με την οργανωτική βοήθεια των γυναικών του χωριού προσέφερε στην πλατεία σ' όλους τους παρευρισκόμενους, σπιτικές παραδοσιακές πίτες, κρασί και αναψυκτικά. Την επόμενη μέρα με πρωτοβουλία της νεολαίας μας οργανώθηκε ποδοσφαιρική συνάντηση με τους νέους του διπλαριού μας χωριού, της Αγρίτης. Ο αγώνας είχε όλα τα στοιχεία ενός «τέλειου» «κερκίδα», ντυντούζες, τύμπανα, πολλά γκολ και προπάντων ενθουσιασμό και από τις δυο πλευρές.

Νωρίς το πρωί της 13ης Αυγούστου ομάδα συγχωριανών συμμετείχε σε πεζοπορία στη διαδρομή Μεσοβούνι - Αι-Λίας (υψόμεν. 930 μ.). Η θέα της γύρω περιοχής

ρος Μεσοβουνίου» με συμμετοχή ατόμων κάθε ηλικίας.

Μέχρι τα ξημερώματα «κράτησε» και το πανηγύρι του χωριού τον 15 Αυγούστο, δίνοντας την ευκαιρία σε ντόπιους και ξένους να διασκεδάσουν με τα γνωστά παραδοσιακά τραγούδια και χορούς.

Ακολούθησε εκδρομή όλων του χωριού στην Κέρκυρα και προσκύνημα στον Άγιο Σπυρίδωνα.

Δε θα μπορούσαμε βέβαια μέσα στη χαρά των ημερών να ξεχάσουμε τον άνθρωπο που προσέφερε και εξακολουθεί να προσφέρει και μετά το θάνατό του στον τόπο μας. Έτσι, στις 19 Αυγούστου σε συνεργασία με το Δημοτικό Συμβούλιο τέλεστηκε το μνημόσυνο του ευεργετή μας Χαντζαρόπουλου Κων/νου.

Το Δ.Σ. του Πολιτ. Συλλόγου θα ήθελε να ευχαριστήσει θερμά τους Μεσοβουνιώτες, μόνιμους κατοίκους και μη, για την πολυτιμή βοήθεια και τη συμμετοχή τους σε όλες τις εκδηλώσεις και να καταθέσει τη διαθήκη του —παρα τα οποία προβλήματα— να δουλέψει με αγάπη και πραγματικό ενδιαφέρον για το καλό του χωριού μας.

Από το Δ.Σ. του Πολιτ. Συλλόγου Μεσοβουνίου Κεντρικού Ζαγορίου

ΝΕΑ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ - ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΥΛΛΟΓΩΝ - ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΜΝΗΜΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑ ΤΩΝ ΛΙΓΚΙΑΔΩΝ ΤΟΝ ΟΚΤΩΒΡΙΟ ΤΟΥ 1943

Με ιδιαίτερη επισημότητα έγιναν και φέτος οι εκδηλώσεις στη μνήμη των 82 αδικαστομένων κατοίκων των Λιγκιάδων στις 13 Οκτωβρίου 1943 από τα ναζιστικά στρατεύματα Κατοχής.

Τις εκδηλώσεις οργάνωσαν η Ν.Α.Ι. ο Δήμος Περάματος, το Πνευματικό - Πολιτιστικό Κέντρο Λιγκιάδων, ο Πολιτιστικός Σύλλογος και ο Αγροτικός Συν/σμός του χωριού.

Σύμφωνα με το πρόγραμμα έγινε μνημόσυνο στον ανακαινισμένο Ιερό Ναό του Αγίου Γεωργίου με την παρουσία Πολιτικών, Δημοτικών και Στρατιωτικών Αρχών του Νομού, με κατανύξη και χοροστατούντων τριών Ιερέων.

Επakoλούθησε επιμνημόσυνη δέηση στο χώρο του μνημείου και ομιλίες.

Ο δραστήριος Πρόεδρος του Π.Π.Κ. Λιγκιάδων κ. Αναστ. Λώλης, αναφέρθηκε στο ιστορικό του ολοκαυτώματος και στις μέχρι τώρα προσπάθειες όχι της υλικής, αλλά κυρίως της ηθικής δικαίωσης των θυμάτων.

Τον τόνο της ημέρας έδωσε ο κ. Νομάρχης, ο οποίος αναφέρθηκε στην ωμή βαρβαρότητα και τα ολοκαυτώματα, υπό-

ψει και της συγκυρίας των ημερών με θύματα αθώους της αδιάτακτης τρομοκρατίας.

Ο Δήμαρχος Περάματος κ. Ζιάκας απηύθυνε χαιρετισμό και απέτισε τον

οφειλόμενο φόρο τιμής στο Μνημείο των θυμάτων, ενώ έθεσε και το ερώτημα: «γιατί τους Λιγκιάδες»;

Η κ. Κουρμαντζή, λέκτορας της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, αναφέρθηκε με λεπτομέρειες στα ιστορικά γεγονότα της περιόδου, ύστερα και από έρευνα στα γερμανικά αρχεία και απάντησε στο ερώτημα «γιατί τους Λιγκιάδες». Η περίπτωση θέσε του χωριού ήταν σοβαρός λόγος ανησυχίας για τους Γερμανούς. Επίσης η άποψη ότι οι Λιγκιάδες ήταν ενδιάμεσος σταθμός επικοινωνίας με την ανταρτοκρατούμενη περιοχή πίσω από το βουνό. Ακόμη ο εφοδιασμός με υλικά (φάρμακα κλπ.) των ανταρτών ήταν κι αυτή μια εκδοχή. Έτσι οι Λιγκιάδες φαίνεται είχαν ανησυχίσει σοβαρά τις γερμανικές Αρχές.

Υστερα από τις ομιλίες έγινε προσκλητήριο νεκρών από τον Πρόεδρο των Πολιτιστικών του Δήμου Περάματος κ.

Σωτήριο Πέτρου με τη χαρακτηριστική βροντώδη φωνή του, που κατέληξε στην προσφώνηση: «Αθάνατοι!! Τα χειροκροτήματα όλων μας ήταν αυθόρμητα.

Τέλος μετά την τήρηση ενός λεπτού σιγής και την ανάκρουση από την μπάντα της VIII Μεραρχίας μας του Εθνικού Ύμνου, επακολούθησε κατάθεση στεφάνων από τον κ. Νομάρχη, τον Πρόεδρο του Π.Π. Λιγκιάδων, τους εκπροσώπους των Πολιτικών, Στρατιωτικών και λοιτών Αρχών, καθώς και των Αντιστασιακών Οργανώσεων.

Στεφάνους επίσης κατάθεσαν και οι Πρόεδροι ή εκπρόσωποι των Μαρτυρικών

χωριών Κοιμένων Άρτας, Μουσιώτισσας και Κεφαλόβρυσου Ιωαννίνων και της πόλεως Παραμυθιάς.

Οι εκδηλώσεις τελείωσαν με δέηση στο χώρο του Μνημείου, προσφορά του Π.Π.Κ. Λιγκιάδων και των γυναικών του χωριού (πολύ ωραίες πίτες).

Δυστυχώς η ανθρωπότητα, παρά τις προόδους και τα θαύματα σε όλους τους τομείς της Επιστήμης και της Τεχνολογίας, όπως έδειξαν και τα τελευταία γεγονότα, δεν βρήκε το σωστό δρόμο της.

Γιάννινα 10/10/2001

Κώστας Δημ. Χριστοδούλου

ΟΜΙΛΙΑ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΠΟΛ/ΚΟΥ ΠΝΕΥΜ/ΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΛΙΓΚΙΑΔΩΝ

Ήταν Κυριακή σαν σήμερα πριν 58 χρόνια που τα ανθρωπόμορφα κτήνη του Χίτλερ άφηναν την διακήρυξη του πολιτισμού της Άριας φυλής.

Μη μπορώντας να κάμψουν το αγωνιστικό φρόνημα του Ελληνικού Λαού ξέπασαν πάνω στα ανυπεράσπιστα αθώα θύματά του, καμαρώνοντας για την ανδρεία τους. Από τριών μηνών κοριτσάκι έως και 90 χρόνων γέροντα τους κατατράπησαν με τα πολυβόλα τους.

Ο Παναγιώτης, ενάμιση χρόνων με την ξυφολόγγη στην πλάτη και στο στόμα στο μαστό της αγριοςφαγμένης μάνας του. Πότε έκλαιγε, πότε θήλαζε, ώπου μετά από 3 μέρες τον βρήκαν οι χωριανοί και τον πήγαν στο νοσοκομείο των ανταρτών στο Γρεβενίτη.

Ολόκληρο το χωριό γνώρισε την κτηνώδη και απάνθρωπη ορμή των ορδών του 3ου Ράιχ για αφανισμό του ανθρώπινου γένους σύμφωνα με τις παρανοϊκές ιδέες του ρατσιστή Χίτλερ.

Ήταν ημέρα σημαδιακή για τους Λιγκιάδες: για να βυθιστεί το χωριό στο πένθος στην οδύνη και στο σπαραγμό.

Η μέρα που 82 ψυχές πέρασαν στο πένθος των αθανάτων για να είναι παράδειγμα μνήμης και ηρωισμού στις νεότερες γενιές.

Για τους Λιγκιάδες που γλίτωσαν από τη σφαγή, άρχισε ο εφιάλτης. Σαν τα σπύρια μέσα στα δάση και τις σπηλιές στην Αγία Παρασκευή, στους Μητσάδες, χωρίς να έχουν θάψει τους αδικωμένους γονείς, συγγένους, παππούδες και παιδιά.

Δεν τολμούσαν να ξυγίσουν στο χωριό και στα γύρω χωριά γιατί ήταν επικηνημένοι εχθροί του Ναζί. Κανένας δεν βοήθησε το χωριό σ' αυτές του τις τραγικές ώρες και οι περιφερόμενοι κάτοικοι του ξαναγύρισαν εδώ μετά από ένα χρόνο, σκαλίζοντας τις στάχτες των σπιτιών και θάβοντας τα κατάλοιπα των καμμένων οστών.

Οι ίδιοι οι Γερμανοί προστάθηκαν με δήθεν ανακρίσεις να συγκαλύψουν το τρομακτικό έγκλημα, λέγοντας ότι δεν σκοτώθηκαν περισσότερο από 10 άτομα, ή ότι τελικά αυτό που έγινε, ήταν γιατί στο χωριό υπήρχαν αντάρτες (Παρτιζάνοι).

Όμως και ο Ερυθρός Σταυρός, αλλά ούτε και μεθύτερα το ελληνικό Κράτος δεν βοήθησε τους ρακενδύτους Λιγκιάδες τότε, να σταθούν στα πόδια τους. Όποτε στην δική της Νυρεμβέργης δεν εκπροσωπήθηκαν, όπου και δικάστηκε ο στρατηγός Χιούμπερτ Λάντς, διοικητής του σώματος με έδρα τα Πάννινα, υπεθνήσας για τη σφαγή και ο οποίος αποφυλακίστηκε το 1951 μετά από αναθεώρηση της δικής του.

Φίλες και φίλοι,

Σήμερα οι Λιγκιάδες ανήκουν στο δίκτυο μαρτυρικών χωριών και πόλεων της Ελλάδας, προσπαθώντας να βρουν τη δικαίωση τους μέσα από ένα κοινό αγώνα και αυτό μόνο και μόνο ως ηθικό χρέος προς την ιστορία, δηλαδή ως ένα χρέος στις τόσες οικογένειες που ξεκληρίστηκαν και στις τόσες ψυχές που χάθηκαν.

Πριν από ενάμιση περίπου χρόνο ο ελληνικός λαός και ιδιαίτερα εμείς τα θύματα της ναζιστικής βαρβαρότητας της περιόδου 1941-45, πληροφορηθήκαμε με ιδιαίτερη ικανοποίηση ότι η ολομέλεια του Αρείου Πάγου με την υπ' αριθμ. 11/2000 απόφαση της απέριψε την περί ετεροδικίας ένσταση του Γερμανικού Δημοσίου και έκρινε ότι αρμόδια για την εκδίκαση των αγωγών αποζημιώσεων είναι τα Ελληνικά Δικαστήρια.

Η απόφαση αυτή χαιρετίστηκε από ολόκληρο τον Ελληνικό λαό γιατί ανταποκρίθηκε όχι μόνο προς το περί δικαίου αίσθημά του αλλά και προς τις βασικές αρχές του διεθνούς δικαίου κατά τις οποίες:

A. Τα εγκλήματα πολέμου δεν παραγράφονται και
B. Αριμμία για την εκδίκαση των αγωγών αποζημιώσεων των θυμάτων είναι τα δικαστήρια της χώρας, στο έδαφος της οποίας διαπράχθηκαν τα εγκλήματα αυτά.

Φίλες και φίλοι ας έρθουμε και στο σήμερα. Διατίστωσα την έκκλησή σας κ. Νομάρχη στις εκδηλώσεις μνήμης του Κεφαλόβρυσου όταν με ρωτήσατε που βρίσκονται οι εργασίες του μνημείου και σας απάντησα ότι έχουμε μπλέξει με τα καλλιτεχνικά επιμελητήρια και ότι ακόμα δεν έχει γίνει τίποτα. Αυτό που εσείς κ. Νομάρχη τα βλέπετε σαν χρέος απέναντι στα θύματα αυτής της σφαγής, άλλοι στις υπηρεσίες του Κράτους, μας θέλουν επαίτες. Κάποτε πρέπει να καταλάβουν και εκείνοι ότι είναι χρέος της πολιτείας και τα απαιτούμε και όχι να μας βλέπουν σαν επαίτες.

Ενελπιστούμε ότι του χρόνου θα καταφέρουμε να καταθέσουμε το στεφάνι στο νεοαναγεγυρόμενο μνημείο, σαν ένδειξη τιμής στους αδικωμένους Λιγκιάδες που ζουν πάντα στις μνήμες μας.

Σας ευχαριστώ πολύ.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

Διεθνών Ευρωπαϊκών Σπουδών Παντείου Αθηνών

— Γκιζής Χρήστος του Βασιλείου, Ιατρική Αλεξάνδρουπόλεως

— Ζαμπάκογλου Θεόδωρος του Σωτηρίου, Πολιτικών Μηχανικών Βόλου

— Κυριαζή Λίβια του Σταύρου, Διοικητικών Επιχειρήσεων ΤΕΙ Λάρισας

— Νάτσα Σοφία του Στεφάνου, Αγγλικής Φιλολογίας Θεσσαλονίκης

— Οικονόμου Ειρήνη του Χριστοδούλου, Αγγλικής Φιλολογίας Θεσσαλονίκης

— Παταγεωργίου Αικατ. του Βασιλείου, Βιοτεχνολογίας Αθηνών

— Τσαπαρής Βασίλειος του Νικολάου, Σχολή Ικάρων (Υπάμενος)

— Τσώλη Ελπίτινι του Γεωργίου, Οικονομικό Θεσσαλονίκης

Επίσης συγχαίρουμε στις γιαγιάδες, στους παππούδες και γονείς, να τα χαιρόνται και να τα καμαρώνουν.

Μιχάλης Κομπάρος

— Συγχαίρω θερμά τον εγγονό μου Βασίλη Τσαπαρλή που πέτυχε στην Σχολή Ικάρων (αεροπόρος).

Η γιαγιά του Νίτσα Β. Τσαπαρλή

— Θερμά συγχαίρουμε στην εγγονή μου Νίκη Τσώλη για την επιτυχία της στο Οικονομικό Θεσσαλονίκης.

Νίκη Σ. Τσώλη

ΒΙΤΣΑ

Συγχαίρουμε

— Ολόθερμα συγχαίρω τα παιδιά του χωριού μας που πέτυχαν την εισαγωγή τους στις Σχολές της 3/βάθμιας Εκπαίδευσης και τους εύχομαι πάντα επιτυχίες.

1. Τη Λουκία Τόλη του Γεωργίου στη Σχολή Διαχείρισης Φυσικών Πόρων Χαλκίδας.

2. Τη Μαντέλου Βασιλική του Ευθυμίου στη Σχολή Οικονομικών Χαλκίδας.

3. Τη Νταχρή Ασπηνία του Αλεξάνδρου στη Σχολή Οικονομικών Ιωαννίνων.

4. Τη Βασδέκη Γεωργία του Ευαγγέλου στη Σχολή Τουριστικών Επαγγελματιών Αθηνών.

5. Τον Καραγιάννη Αθανάσιο του Δημητρίου στη Σχολή Δασολογίας Τρικάλων.

Φ.Β.

— Την αγαπημένη μας εγγονούλα Γεωργία Βασδέκη του Ευαγγέλου, εγκάρδια συγχαίρουμε και τις εύχουμε να τελειώσουν με υγεία και χαρά τις σπουδές της στη Σχολή Τουριστικών Επαγγελματιών Αθηνών που επέτρεψε εισήχθη.

Ο παππούς και η γιαγιά της

— Την αγαπημένη μας εγγονούλα Γεωργία Βασδέκη του Ευαγγέλου, εγκάρδια συγχαίρουμε και τις εύχουμε να τελειώσουν με υγεία και χαρά τις σπουδές της στη Σχολή Τουριστικών Επαγγελματιών Αθηνών που επέτρεψε εισήχθη.

Ο παππούς και η γιαγιά της

ΒΡΑΔΕΤΟ

— Η Φιλομήλη Δαλκαβούνη προσέφερε στην Εκκλησία Βραδέτου ποσό 10.000 δρχ. για τις ανάγκες της.

— Στη μνήμη των αδελφών Χρυσάνθης Αντιγόνης και Πανωραίας, το γένος Αλεξανδρή Τσολάκη, τα παιδιά τους προσέφεραν στην Εκκλησία Βραδέτου ποσό 15.000 δρχ. για τις ανάγκες της.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή ευχαριστεί

ΔΟΛΙΑΝΗ

Συγχαίρουμε

— Θερμά συγχαίρουμε στον αγαπημένο μου ανήψιο Χρήστο Μανθόπουλο του Δημητρίου, για την ολοκλήρωση των σπουδών του στο Τμήμα Μηχανολογίας του ΤΕΙ Χαλκίδας και την απόκτηση Μεταπτυχιακού Τίτλου στο Πανεπιστήμιο Κόβεντρ της Μεγάλης Βρετανίας.

Εύχομαι από καρδιάς καλή σταδιοδρομία.

Κων/νος Χρ. Μανθόπουλος

ΕΛΛΑΔΟΤΟΠΟΣ

Συγχαίρουμε

— Συγχαίρουμε θερμά και εύχουμε καλές σπουδές στον Βασίλη Ντιναλέξη του Δημητρίου, που εισήχθη στο Τμήμα Διοίκησης

Επιχειρήσεων του ΤΕΙ Πάτρας.

Οικ. Αποστόλου Ντιναλέξη

— Θερμά συγχαίρουμε στη συγχαίρουμε και την εγγονή του γένους Ζήνδρου και τον Χρήστο Γκουγιάννο που έδωσαν αμοιβαία υπόσχεση γάμου. Τους εύχουμε καλές στέφανο.

— Στα νεόνυμφα της οικ. Σπύρου Οικονομική εισήγαγε κάθε επιτυχία. Κατίνα και Σπύρο να σας χρίσουν.

— Σε όσους συγχαίρουμε μας πέτυχαν την φετινή χρονιά σε σχολές ΑΕΙ και ΤΕΙ, καθώς και στις παραγωγικές σχολές της χώρας εύχουμε καλή επιτυχία.

Το Α.Σ. της Ένωσης Αποδήμων Ελαφοτόπου Αθηνών

Γεννήσεις

— Ο Πάσης Γκογιάννος και η σύζυγός του Νίκη έγιναν γονείς ενός χαριτωμένου αγοριού.

Να τους ζήσει και να τα χαρούν όπως εκείνοι ονειρεύονται. Στον παππού του Ιωσήφ και τη γιαγιά του Παννούλα, να τα χαρούν και γαμπρό.

Το Α.Σ. της Ένωσης Αποδήμων Ελαφοτόπου Αθηνών

— Ο Προκόπιος και η Νικητούλα Γκογιάννου απέκτησαν στις 3/10/01 υγιέστατο αγοράκι. Εύχομαι να τους ζήσει και να νάναι τυχεροί.

Ο παππούς Αθανάσιος Λιόντος

Βαπτίσεις

— Στις 23-9-01 στα Πάννινα ο Γιώργος και η Θέα Μητρογιάννη βάπτισαν την κόρη τους. Οι ανάδοχοι Δημήτριος και Ιωάννα Αναγνωστοπούλου της έδωσαν το όνομα Ελένη.

Εύχουμε να τους ζήσει και να γίνει καλή χριστιανή.

Οικ. Αλκιβιάδη Ντιναλέξη

— Τα ξαδέλφια μας Κώστας και Πόπη Οικονομική έδωσαν στην κορούλα τους το όνομα της γιαγιάς Αικατερίνη. Τους εύχουμε να τους ζήσει.

— Τα ανήψια μας Ανθή Βλαστού βάπτισαν στην Ξάνθη τον δεύτερο γιο τους Θεόδωρο. Τους εύχουμε να τους ζήσει.

Ελ. Δουβλή - Μιχ. Οικονομίδης

Γάμοι

— Στην αγαπημένη μας εξαδέλφη Θέα Οικονομική που παντρεύτηκε τον Αγγέλο Τσολούφα, ορθόδοξο δέκατο Κιάτο της πιο θεμελιώδους μας.

Ελ. Δουβλή - Μιχ. Οικονομίδης

Ευχαριστήρια

— Το Διοικητικό Συμβούλιο της Ένωσης Αποδήμων Ελαφοτόπου Αθηνών, ευχαριστεί από βάθος καρδιάς για την συμμετοχή τους στην οργάνωση του γάμου και την παροχή υπηρεσιών, στα πλαίσια του μνημοσύνου των ευγενών Φίλιππα και Αρτέμιδας Εμμανουήλ και ειδικότερα:

Τον Υπερήθυνο του Ξενώνα «Βακαλόπουλου» κ. Αλκή Ντιναλέξη.

Τον υπεύθυνο της Ταβέρνας «Τ. Αλώνια» κ. Νικό Τζόκα.

Την υπεύθυνη του καφενείου του χωριού μας κ. Αλκή Παύλη.

Τη Νεράια που βοήθησε στο χωριό και βοήθησε στο στρατό και την αποθήκευση τροφίμων και καρεκλών.

Τα φυσικά πρόσωπα Δημήτρη Τόμο, Τάκη Λουσιόλη, Μιχάλη Οικονομίδη, Πάνο Λιόντο, Ελένη Ντιναλέξη, Ελένη Τζόκα και Βασιλική Τζόκα.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες στο Νικό Τζόκα και στον Αλκή Ντιναλέξη για τη βοήθειά τους, οι οποίοι ήταν προπομπή επιλογής μερικών των εγγόνων που τελούσαν οικονομικά από τους ευεργέτες, ως πρόεδροι της τέως Κοινότητας Ελαφοτόπου, αλλά και στο Δήμαρχο κ. Παπαναστασίου ο οποίος με χαρά διέθεσε τον εξοπλισμό για το πλύνσιμο της

πλατείας και των γύρω χώρων, για δεύτερη φορά αυτή τη χρονιά.

Συλλυπητήρια

— Το Α.Σ. της Ένωσης Αποδήμων Ελαφοτόπου Αθηνών, εκφράζει τα βαθιά συλλυπητήρια στην οικογένεια και τους οικείους του συγχαίρουμε μας Κωνσταντίνου Κωσταντή. Ας είναι ελαφρύ το Γιαννιώτικο χώμα που τον σκέπασε.

— Θερμά συλλυπητήρια στην θεία μας Έλλη Μίσου-Μάφα και την κόρη της για το θάνατο του συζύγου της Κοσμά Μάφα, δασκάλου.

Ελ. Δουβλή - Μιχ. Οικονομίδης

ΚΑΠΕΣΟΒΟ

Συγχαίρουμε

— Πέτυχε στη Σχολή Βαλκανικών Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών Μακεδονίας (Θεσ/νίκη) η Ανδρονίκη Β. Δαλκαβούνη. Καλή πρόοδο.

Οικογένεια Α.Κ.Α.

ΚΑΣΤΑΝΩΝΑΣ

ΛΑΜΠΡΟΣ ΡΙΖΟΣ

— Ήσουν ένα παλικάρι ομορφό σαν χειμάρρα. Λάμπρο σε λέγανε και την κορμοστασιά σου τη ζήλευσαν.

Ο χαρακτήρας σου από ατσάλι και το μυαλό του δίχως ζάλη, με την υπομονή του ένα αστέρι να ταξιδεύει σε άλλα μέρη δίχως φόβο να μην πέσει από τ' ουρανό του την αγκάλη που ήταν η πιο γλυκιά σου χάρη όταν ήσουν παλικάρι!

Με αγάπη, Αγγελική

Μνημόσυνο

— Την Κυριακή, στις 7 του Οκτωβρίου, έγινε στον Ιερό Ναό της Περιβλεπτού το τεσσαρακονθήμερο μνημόσυνο του μακαρίτη Λάμπρου Κ. Ρίζου από τον Καστανώνα. Την ημέρα αυτή χοροστάτησε στην Περιβλεπτού ο Σεβασμιότατος Μητροπολίτης κ.κ. Θεόκλητος, ώστε η ιεροτελεστία έγινε με ιδιαίτερη επισημότητα και μεγαλοπρέπεια Αρχιερατικού Μνημοσύνου.

Συγγενείς και φίλοι από το χωριό και τα Γιάννινα, καθώς και από πολλά χωριά του Ζαγοριού προσευνήθησαν για την ανάνηψη της ψυχής του αγαπημένου γιου του καλού οικογενειάρχη και φίλου μου Κώστα Ρίζου. Το μνημόσυνο τίμησε με την παρουσία του και ο Δήμαρχος Ανατολικού Ζαγοριού κ. Σωτήρης Στυριόλας.

Η οικογένεια δέχτηκε συλλυπητήρια στην αίθουσα τελευταίου Ναού, προσφέροντας κόλπα, χαρτί, κονιάκ και βουτηγμένα.

Επίσης το μνημόσυνο παρατέθηκε πλούσιο γεύμα σε γνήστο Κέντρο της πόλεως, όπου και πάλι οι απασπασμένοι γονείς, η γυναίκα του Λάμπρου και οι λοιποί συγγενείς δέχτηκαν τις ενχές όλων μας.

Αιωνία σου η μνήμη, σέχαστε Λάμπρο Κ.Α.Χ.

«Το ΖΑΓΟΡΙ μας»

ΚΑΤΩ ΣΟΥΛΕΝΑ

Ευχές - Συγχαίρουμε

— Στους Μάρκο και Σωτήρη Γιαννόπουλο, που έγιναν γονείς χαριτωμένης κορούλας, τις καλύτερες μου ευχές.

— Την εγγονή μου Φωτεινή Αρούπη που πέτυχε στις πανελλήνιες εξετάσεις και μπήκε στην Αρχιτεκτονική Σχολή του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, συγχαίρω θερμά και τις εύχομαι καλές σπουδές.

Γιάννης Σουσιόπουλος

Θάνατοι

— Την 1η Οκτωβρίου, πέθανε και κηδεύτηκε στην Αθήνα ο δάσκαλος Τάσος Ηλιάδης, 74 χρόνων.

Στη γυναικά του, τα παιδιά του και όλους τους συγγενείς του τα πιο ειλικρινή συλλυπητήρια.

«Το ΖΑΓΟΡΙ μας»

ΚΑΤΩ ΣΟΥΛΕΝΑ

Ευχές - Συγχαίρουμε

— Στους Μάρκο και Σωτήρη Γιαννόπουλο, που έγιναν γονείς χαριτωμένης κορούλας, τις καλύτερες μου ευχές.

— Την εγγονή μου Φωτεινή Αρούπη που πέτυχε στις πανελλήνιες εξετάσεις και μπήκε στην Αρχιτεκτονική Σχολή του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, συγχαίρω θερμά και τις εύχομαι καλές σπουδές.

Γιάννης Σουσιόπουλος

Θάνατοι

— Την 1η Οκτωβρίου, πέθανε και κηδεύτηκε στην Αθήνα ο δάσκαλος Τάσος Ηλιάδης, 74 χρόνων.

Στη γυναικά του, τα παιδιά του και όλους τους συγγενείς του τα πιο ειλικρινή συλλυπητήρια.

«Το ΖΑΓΟΡΙ μας»

ΚΑΤΩ ΣΟΥΛΕΝΑ

Ευχές - Συγχαίρουμε

— Στους Μάρκο και Σωτήρη Γιαννόπουλο, που έγιναν γονείς χαριτωμένης κορούλας, τις καλύτερες μου ευχές.

— Την εγγονή μου

ΚΗΠΟΙ
Θάνατοι

— Πέθανε και κηδεύτηκε την 21.09.01 σε ηλικία 83 ετών η Ανδρομάχη Ελευθερίου Τόλη. Η αποθανούσα υπήρξε μόνιμος κάτοικος του χωριού.

Διακρινόταν για την εργατικότητα της και τον φιλότιμο και πρῶο χαρακτήρα της. Ήταν αγαπητή και σεβαστή από όλους τους συγχωριανούς της.

Εις μνήμη της ο Αγάπιος Γ. Τόλης κατέθεσε το ποσό των 20.000 δρχ. υπέρ του Ιερου ναού Αγίου Νικολάου Κήπων.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή ευχαριστεί και εύχεται αν είναι ελαφρύ το χῶμα του χωριού της που την σκέπασε και η μνήμη της αιώνια.

Εκ της Εκκλ. Επιτροπής

ΚΟΥΚΟΥΛΙ
Βαπτίσεις

— Στο Κουκούλι στις 27 Ιουλίου, ο Δημήτρης Φατούρος και η Πορτοκαλέα γυναίκα του Άννα, βάπτισαν το γιο τους, Ο νονός κ. Δεμίσης τον έδωσε το όνομα Αλέξανδρος - Θεοσβύουλος. Η βάπτισμα ήταν κατ' το ξεχωριστό το το όμορφο χωριό, αφού έγινε ατία να μαγειρευτούν πολλοί επώνυμοι και κυρίως νέοι από πολλές χώρες.

ΣΤΑ ΚΑΤΩ ΣΟΥΛΑΕΝΑ

Ένας ακόμη γάμος από τα παλιά

Στο προηγούμενο τεύχος του περιοδικού, γράφαμε για το γάμο της Κορίνας Χριστοδούλου, στους Κήπους για «ένα γάμο από τα παλιά», εκφράζοντας τη χαρά μας που οι νέοι μας άρχισαν, τελευταία, ν' ανακαλύπτουν τις παραδόσεις μας.

Στις 15 Σεπτεμβρίου το Σάββατο, ένας ακόμη τέτοιος γάμος, έγινε στα Κάτω Σουδενά. Η νύφη η καθηγήτρια Καλλιόπη Στάρα, κόρη του Νίκου Στάρα (παθιασμένος με το χωριό του, με πλούσια προσφορά σε κάθε κοινωνική και πολιτιστική πρωτοβουλία) και της Παυλιανιώτισσας Ροδόκλειας Ιωαννίδης και γαμπρός ο βιολόγος Ρήγας Τσακίρης, από την ακριτική θάλακη καταγόμενος.

Ένας γάμος, απόφα παραδοσιακός. Άρχισε από την Πέμπτη, όπως παλιά στα χωριά μας, με τα «προζύμια» στο Σταρένιο, με τσιπουρο-κατάνυξη και γλέντι με τις γυναίκες τραγουδίστριες και πρωτο-τραγουδιστή τον καλικάλαδο Χρήστο Ράπτη (αγαπητός γαμπρός στα Σουδενά), ενώ απ' όλο το χωριό φτάνανε οι πίτες και τα «στεκνεία».

Η γαμήλια τελετή έγινε στο πανέμορφο εκκλησάκι των Ταξιαρχών, που αποδείχτηκε πολύ μικρός για να χωρέσει τους τόσους προσκεκλημένους Σουδενιώτες και Πατιγκιώτες, οι περισσότεροι, αλλά κι από τα Γιάνναινα και τα γύρω χωριά.

Το ζευγάρι, παραδοσιακά ντυμένο, συνοδεύει κοριτσιών ντυμένων στα Ζαγορίσια και λαϊκών οργάνων, Ηπειρωτικών και Θρακικών, που έφερε ο γαμπρός από την πατρίδα του. Το κλαρίνο μας έσμιξε αρμονικά με την πίπιζα και τη φλογέρα.

Το βράδυ ακολούθησε τραπέζι 400 ατόμων με πλούσια και νοστιμότητα φαγητά από ρέκτες καλομαγειρεμένα και τρικομβέρτο γλέντι μέχρι τις πρωινές ώρες. Μοναδική αναποδιά, ο ασατος καιρός που δεν άφησε το γλέντι να γίνει στην πλατεία του χωριού κι αναγκαστικά έγινε σε κλειστό χώρο.

Στο νύπαντρο ζευγάρι, όλες οι ευχές μας. Να ζήσουν και να ευτυχίσουν και να τους χαίρονται οι δικοί τους.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΑ Ν. ΣΤΑΡΑ

Για το γάμο των παιδιών μας στα Κάτω Σουδενά θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε όλους αυτούς που συνετέλεσαν με τον δικό τους ιδιαίτερο τρόπο στην επιτυχία του:

- Τον Αγάπιο Τόλη που μας παραχώρησε τα ρούχα της νύφης και του γαμπρού.
- Την Στέλλα Κρικχωρήτη/Βούρδα που στόλισε την εκκλησία και έφτιαξε τα στεφάνια.
- Τον Βασίλη Παπαρούνα που φιλοξένησε το γλέντι.
- Τον Πολιτιστικό Σύλλογο των Κάτω Σουδενών που καλοδέχθηκε τους φίλους στα σχολεία του χωριού.
- Το Γιώργο Χουλιαρά που άνοιξε το σπίτι του για τους συμπεθέρους.
- Τους συγγενείς που ανταποκρίθηκαν στο κάλεσμα όπως στα παλιά κι ήρθαν φορτωμένοι με τα κανίστρια τους.
- Όλους αυτούς που ζώθηκαν την ποδιά και έγιναν βλάμηδες.
- Όλους αυτούς που ήρθαν από τα μακρινά.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

Στο γλέντι που ακολούθησε στο μεσοχώρι χαρίσαμε ένα μπουκέτο από νέα παιδιά, Γάλλους, Ισπανούς, Πορτογάλους, Έλληνες, όλοι αγκαλιασμένοι κάτω απ' τον βαθύσκιο πλάτανο μερκαλωμένοι από τις μελωδίες του κλαρίνου.

Ήταν ένα αξέχαστο τριήμερο. Τι καλύτερη διαφήμιση για τον τόπο μας...

Τις θερμότερες ευχές μου σ' όλη την οικογένεια των συμπεθερών μου.

Ελένη Δουβλή

— Έγινε στις 28 Ιουλίου η βάπτισμα του νιού Δημήτρη και Άννας Φατούρου. Δόθηκε τα ονόματα Αλέξανδρος-Θεοσβύουλος. Ακολούθησε γλέντι στην πλατεία του χωριού. Να τους ζήσει.

— Έγινε στις 8 Σεπτεμβρίου η βάπτισμα του νιού Σπυριδωνά και Ελένης Καμπετή. Δόθηκε το όνομα Ιωάννης. Ακολούθησε γλέντι στην πλατεία του χωριού. Να τους ζήσει.

Οικογένεια Α.Κ.Α.

Συγχαρητήρια

— Πέτυχαν στις πανελλήνιες εξετάσεις οι:

1. Ευγενία Κων. Τάρκα στην Αρχιτεκτονική Θεο/νίκη.
2. Άννα Άρη Τσουμάνη στο Εθν. Μετσόβειο Πολ/νείο.
3. Κλειώ Κ. Τσουμάνη στην Ιατρική Αθηνών.
4. Ελευθέριος Χρ. Τάγκας στην Πληροφορική Ιωαννίνων.
5. Νικόλαος Δ. Τάγκας στο Οικονομικό Ιωαννίνων.
6. Αθηνά Χρ. Σαφάκια στο Λογιστικό και Χρηματοοικονομικό Θεο/νίκη.

Καλή πρόοδο.

Οικογένεια Α.Κ.Α.

ΚΟΥΚΟΥΛΙ
Γάμοι

— Παντρεύτηκαν στον Ιερό Ναό Αγίου Σπυριδωνά στο Σμέρτο Φιλιατών στις 25 Αυγούστου ο Παναγιώτης Αν. Τάγκας και η Μαρία Κ. Γιογλή. Ακολούθησε γλέντι στο Κέντρο «ΑΕΙΑΙΝΑ» στη Νέα Σελείνεια.

— Παντρεύτηκαν στον Ιερό Ναό Αγίας Μαρίνας Ιωαννίνων στις 2 Σεπτεμβρίου η Χριστίνα Γ. Μακρή και ο Φάνης Θ. Τζήμος. Ακολούθησε γλέντι σε κέντρο στο Πέραμα Ιωαννίνων.

— Παντρεύτηκαν στον Ιερό ναό «Κοιμήσεως Θεοτόκου» στο Κουκούλι στις 22 Σεπτεμβρίου η Θεοδόρα Ευρ. Μακρή και ο Κων/νος Δ.Νούλας. Ακολούθησε γλέντι στην πλατεία του χωριού.

— Παντρεύτηκαν στον Ιερό Ναό Αγίου Δημητρίου Ψυχικού (Αθήνα) στις 5 Οκτωβρίου ο Γεώργιος Χρ. Βρυζάλας και η Geraldine Hernanded.

Να ζήσουν όλα τα ανωτέρω ζευγάρια ευτυχισμένα.

Οικογένεια Α.Κ.Α.

ΛΕΠΤΟΚΑΡΥΑ
Συγχαρητήρια

— Στην αγαπημένη μας εγγονή Κατερίνα που εισήλθε με τις πανελλήνιες εξετάσεις στη Σχολή Ηλεκτρολόγων Μηχανικών Η/Υ του Πολυτεχνείου Πάτρας, θερμά συγχαρητήρια και καλές σπουδές.

Ο παππούς και η γιαγιά

Κώστας - Ευτυχία Παπαδοπούλου

— Στην αγαπημένη μας ανειψιά Κατερίνα που πέρασε στη Σχολή Ηλεκτρολόγων Μηχανικών Η/Υ του Πολυτεχνείου Πάτρας, συγχαρητήρια και καλές σπουδές.

Η θεία και ο θεός σου

Φρόσω - Κώστας Εξάρχου

ΜΟΝΟΔΕΝΑΡΙ
Γάμοι

— Το γραφικό εκκλησάκι του Προφήτου Ηλία στα Καρδαμύτσια Ιωαννίνων, έγιναν στις 29 Σεπτεμβρίου οι γάμοι του συγχωριανού μας Γιώργου Λαδιά και της Ελένης Τάση που την παρουσία πλήθος προσκεκλημένων.

Στο ταιριαστό ζευγάρι τις καλύτερες ευχές μας για μια ζωή γεμάτη αγάπη και αρμονική συμβίωση.

Σ.Θ.

Συγχαρητήρια

— Στα παιδιά από το χωριό μας που πέτυχαν στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα της χώρας μας:

— Μαργαρίνη Γεωργίου του Φιλίππου στο Εθνικό Μετσόβειο Πολυτεχνείο, τμήμα Τοπογράφων Μηχανικών.

— Ράπη Κλεοπάτρα του Αριστείδη στη Στρατιωτική Ιατρική Σχολή Θεσσαλονίκης.

— Γρηγοριάδη Μαριλένα του Παρασκευά. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Τμήμα Ιστορίας Αρχαιολογίας.

— Σταθία Διονυσίου του Δημοσθένη, Εθνικό μετσόβειο Πολυτεχνείο, Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών και

5. Παναγιωτόπουλο Γεώργιο του Παναγιώτη στο ΤΕΙ Πατρών, Τμήμα Λογιστών.

Εκφράζω τα θερμά μου συγχαρητήρια

και τους εύχομαι πάντα επιτυχίες καλής πρόδο.

Βασίλειος Ζαρκάδας
Αντιδήμαρχος Κεντρικού Ζαγορίου

Συγχαρητήρια

— Στην αγαπημένη μας εγγονή Μαρίνα Γρηγοριάδη, που πέρασε στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων στο Τμήμα Ιστορίας Αρχαιολογίας — πέμπτη στη σειρά — εύχαστα πάντα επιτυχίες και κάθε επιτυχία.

Με αγάπη

Τραγουλιάς Ανδρέας
Τραγουλιάς-Παναγής Αλεξάνδρα

Θάνατοι

— Στις 13 του Σεπτεμβρίου απβίωσε η συγχωριανή μας Ξανθίππη Τσίση σε ηλικία 99 ετών, η τελευταία στην κυριότητα της νιός της από τις εκλεκτές εκείνες φωνισμένες του Ζαγοριού, που κόσμησαν με την παρουσία τους τον τόπο μας. Ως την τελευταία στιγμή της ζωής της διατηρούσε σε ενάρετες πνευματικές της δυνάμεις και ο νους της ήταν στη γενέθλια γη, το αγαπημένο της χωριό Μονοδένδρι, που αναγκάστηκε ν' αποχωριστεί στα τελευταία χρόνια της ζωής της, όταν την εγκατέλειψαν οι συμπαθείς της νύμφες και παρέμεινε τρώφμος του Γραμμένου Ιωαννίνων.

Υπήρξε μια ευγενική ψυχή, τη διάκριση απέραντη καλσύνη και άφθονη μια πλούσια παρακαταθήκη από αρετές.

Όλοι θα τη θυμούνται και σκεπάζει θ' στεκόταν σαν θα περνούσαν από το παλαιοστό πια σπίτι της, που πάντα όσο ζούσε η θεία Ξανθίππη πρόθυμα δέχονταν με περσινά ευγένεια και καλσύνη συγγενείς φίλους να τους κρατούσε ένα γλυκό και να τους παίριε καλό λόγο.

Η μνήμη της θα μένει για πάντα στις καρδιές μας. Ο Θεός, που ως την τελευταία στιγμή της ζωής της επικαλούνταν τη βοήθειά του, ας αναπαύσει την ψυχή της και το χῶμα της γενέθλιας γης που την σκέπασε ας είναι ελαφρύ.

Σ.Θ.

ΠΑΠΗΓΚΟ
Εκλεκτοί γάμοι

— Μετά πάσης λαμπρότητας και τελεας από πάσης απόψεως παραδοσιακής Ζαγορίσιας και Πατιγκιωτικής οργάνωσης, στις 7 Ιουλίου 2001, τελεστάθηκαν οι γάμοι της δημοφιλούς Γιάννας Αποστόλου θεράπης των εκλεκτών γονέων της Ανδρέα και Χαρίκλειας, διακεκριμένων διδασκάλων, κλημάτων μετά του λαμπρού νέου Γεωργίου Φορεζή, γεωπόνου εξ Αθηνών.

Η στέμης έγινε στον Ιερό Ναό των Ταξιαρχών Μικρού Πατρίκου και ο χορός και το δείπνο έγιναν στον χώρο της Παναγίας του Μεγάλου Πατρίκου, όπου επί τούτου και με τη φροντίδα του ακοίτου Ανδρέα κατασκευάστηκε ειδική πύλη χορού.

Παρέστησαν τόσο στη στέγη όσο και στο δείπνο, εκτός από όλους τους χωριανούς και πλήθος φίλων από την Κόνιτσα και από όλα μέρη.

Οι οργανοπαίχτες έβαλαν όλη τους την τέχνη για να προσφέρουν ό,τι το καλύτερο.

Όλα ήταν τέλεια οργανωμένα χωρίς να και παρεξηγήσεις. Εγκάρδια εύχαστα στο εκλεκτό ζεύγος: Γιάννα και Γιώργο, στη νέα κοινή πορεία τους, να τους συνοδεύει η χαρά, η ευτυχία, η ευεκνία και ο Θεός πάντοτε να τους προστατεύει.

Π.Π.

Θάνατοι

— Πέθανε σε ηλικία 87 χρόνων και κηδεύτηκε στις 17 Οκτωβρίου 2001 στο Πασιγκό ο Γιάννης Κουταλάς. Ήταν καλός άνθρωπος και φίλος. Στη γυναίκα του και τα παιδιά του θερμά συλλυπητήρια.

Κώστας Δημ. Χριστοδούλου
«Το ΖΑΓΟΡΙ» μας

ΦΡΑΓΚΑΛΕΣ

Η οικογένεια Ειρήνης Στ. Καλογρίτσας-Ναπολέοντος Καλογρίτσας και Γεωργίου Καλογρίτσας ευχαριστούν θερμά όλους τους φίλους και συγγενείς που με την παρουσία τους στο μεγάλο πένθος μας για την απώλεια του πολυαγαπημένου μας συγχωριανού αδελφού Στεφάνου Καλογρίτσας.

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΕΣ

ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΣΤΟΝ ΤΑΣΙΟ ΗΛΙΑΔΗ

Έφυγε κι ο Τάσιος. Ο Τασιούλης για μας όλους, τους συγγενείς, τους φίλους, τους συγχωριανούς. Όχι αδόκητα, μια και για 4 μήνες τώρα, ξέραμε πως η μάχη με τη μοίρα ήταν πια χαμένη για τον Τάσιο.

Αναμένόμενος, αλλά όχι λιγότερος οδυνηρός ο αποχωρισμός για τους δικούς του και για όλους όσους έζησαν και συμπορεύτηκαν μαζί του.

Ο Τάσιος γεννήθηκε στα Κάτω Σουδενά το 1927, εκεί στο Ηλιαδάτιο, το μεγαλόπρεπο Ζαγορίσιο σπίτι του, στην καρδιά του μεσοχωριού μας, έγνωια και φροντίδα του ολόκληρη τη ζωή του.

Γιος δασκάλου, συνέχισε την παράδοση, γυμνασιόπαιδο, αρχικά στη Ζωσμαιά Σχολή και στη συνέχεια σπουδαστής στη Ζωσμαιά Παιδαγωγική Ακαδημία Ιωαννίνων, από την οποία αποφοίτησε το 1950. Κι ήταν για όλους δασκoλoς οι σπουδές, εκείνα τα πέτρινα χρόνια του πολέμου, της Κατοχής, του Εμφυλίου.

Μετά την στρατιωτική του θητεία και τις περιπλανήσεις του νεοδιορισμένου δασκάλου σε απομακρυσμένα χωριά (Καλαυτίτες, Λιουρούσκο Γότισσας κ.λπ.) έρχεται πρώτα στον Ελαφότοπο (χωριό της μάνας του) και τελικά στο χωριό του, στο σπίτι του, στο σχολείο του, που πήρε το βάπτισμα των γραμμάτων. Εκεί για μια περίπου 10ετία μέχρι το 1967, οπότε μετατίθεται στην Αθήνα, μέχρι τη συνταξιοδότησή του. Εκεί στο χωριό κι ο γάμος του με την συγχωριανή του την Αγνή Καλαντζή, την αξία και αξιωματική σύζυγό της ζωής του.

Στα χρόνια αυτά (1962) και η ίδρυση Συλλόγου μας, με πρώτο πρόεδρό του τον Τασιούλη, μέχρι το 1972. Εγκατεστημένος από το 1967 στην Αθήνα, ποτέ δεν ξέχασε το χωριό και το σπίτι του. Κάθε Πάσχα και καλοκαίρι, πιστός προσκηνής στη γενέτειρα, από τους πρώτους. Το φετινό καλοκαίρι, ήταν το μόνο που έλειπε. Κι ούτε θα μας ξανάρθε...

Το τελευταίο ταίρι, η παρέα μας, το τσινγκίρισμα στα Γιάνναινα, εκεί στην «Οάση», τον περασμένο Ιούνιο, με την υπόσχεση γρήγορα να τα ξανα-τσινγκίσουμε εκεί στο χωριό μας, παίζοντας την πατροπαράδοτη «ξερή», στο μαγαζί του μεσοχωριού μας. Υπόσχεση που δεν κράτησε ο Τάσιος και μας πίκρανε αφάνταστα. Εμείς η παρέα, οι φίλοι του, οι συγχωριανοί του, δεν θ' αθετήσουμε την υπόσχεση να τον θυμούμαστε πάντα.

Ωρα καλή Τασιούλη.

Β.Τ.

ΑΙΜΙΛΙΟΣ ΚΟΝΙΤΣΙΩΤΗΣ

Πέθανε και κηδεύτηκε την 11.09.01 ο εξ Ασπραγγέλων καταγόμενος Αιμίλιος Κονιτσιώτης, σε ηλικία 71 ετών, κληματογραφιστής στο επαγγέλμα. Υπήρξε αδελφός του αιωνόηστου Κλεάρχου Κονιτσιώτη, κληματογραφικού παραγωγού πολλών και αξέχαστων Ελληνικών ταινιών και πρώτος εξάδελφος των Αφών Δ. Τσεκούρα «Γιάννη-Γιώργου Αδωνη».

Η πάνδημος κηδεία του έγινε στην Αθήνα όπου κατοικούσε μετά της οικογενείας του, στον Ιερό Ναό Ταξιαρχών του Νεκροταφείου Χαλανδρίου.

Την νεκρόσυμνη ακολουθία παρηκολούθησαν, συγγενείς, φίλοι και πολλοί συνεργάτες από τον καλλιτεχνικό κόσμο μεταξύ των οποίων και ο διάσημος κινηματογράφος Θεόδωρος Αγγελόπουλος, που συνδέονταν και με προσωπική φίλη.

Αιώνια σου η μνήμη αγαπητέ εξάδελφε Αιμίλιε, ο Θεός ας αναπαύσει την ψυχή σου και το χῶμα της Αττικής Γης που σε σκέπασε ας είναι ελαφρύ.

Γιάννης Τσεκούρας

ΣΜΗΝΗ ΚΟΥΛΟΥΣΗ-ΠΑΠΑΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

Πλήρης ημερών πέθανε στην Αθήνα στις 3 Αυγούστου η συγχωριανή μας λαμπρή-Κουλούση-Παπαχατζοπούλου και κηδεύτηκε στα Γιάνναινα κατά την επιθυμία της.

Γεννήθηκε στο Σκαμινέλι και σπούδασε στο Ζάππειο Παρθενοναγείο στην Κωνσταντινούπολη, όπου ο πατέρας της Χριστόδουλος Κουλούσης διατηρούσε φαρμακείο. Μετά τη Μικρασιατική καταστροφή εγκαταστάθηκε στην Αθήνα, όπου παντρεύτηκε τον καλλιτέχνη της Λυρικής Σκηνής Σάββα Παπαχατζόπουλο και εργάστηκε ως δασκάλα και υπάλληλος του Υπουργείου Οικονομικών.

Πάντα γενναϊώδωρη και γεμάτη αλτρονισμό, στη διάρκεια της κατοχής

προσέφερε ανιδιοτελώς τις υπηρεσίες της ως εθελόντρια αδελφή του Ερυθρού Σταυρού.

Πάνο απ' όλα όμως δεν ξέχασε ποτέ το αγαπημένο της Σκαμινέλι. Ενίσχυσε τις εκκλησίες του χωριού με ποσό άνω των τεσσάρων εκατομμυρίων δραχμών και το ΣΣΑΤ με 300.000 δρχ.

Πειθαινότας άφησε με τη διαθήκη της ποσό άνω των εικοσιπέντε εκατομμυρίων δρχ. για αγαθοεργούς σκοπούς στο αγαπημένο της Σκαμινέλι. Ευγενική ψυχή, συνέχισε την Ζαγορίσια παράδοση των ευεργετών της ιδιαίτερης πατρίδας.

Ο θάνατός της λύπησε όλο το Σκαμινέλι. Η μνήμη της θα μένει βαθιά χαράγμένη και θα αποτελέσει παράδειγμα ευποιίας και ευεργεσίας.

Ας είναι ελαφρύ το χῶμα της Παννιώτισσας γης που τη σκεπάζει.

Κώστας Γ. Θεοδοσίου

Πρόεδρος του Συνδέσμου Σκαμινελιτών Αττικής

ΓΛΥΚΕΡΙΑ ΚΩΝ. ΤΣΙΑΤΟΥΡΑ

Στα ενενήντα οχτώ χρόνια της η Γλυκερία άφησε την τελευταία της πνοή στα Γιάνναινα, στις 9 Σεπτεμβρίου 2001 και κηδεύτηκε την επομένη στον Αη-Λια του Τριστένου. Γέμισε ο Προφήτης Ηλίας με την παρουσία όλου του χωριού και τις γυναίκες του με αγκαλιές τα λουλούδια για την Γλυκερία και από το μεγάλο συγγενολό που ήρθε από την Πέτρα, την Ιτέα, τα Γιάνναινα, την Θεσσαλονίκη, την Αθήνα.

Ήταν η προσωποποίηση της δημοτικής μας παράδοσης και του ζαγορίσιου πολιτισμού η Γλυκερία. Προικισμένη με μελωδική, όσο και δυνατή φωνή, όμορφη κορμοστασιά, έντονη κοινωνικότητα και χαρούμενη διάθεση, σκόρπιζε γύρω της αισιοδοξία και αγάπη για τη ζωή. Οι παλιότεροι θα θυμούνται το ξύπνημα του χωριού, στο γλυκοχάραμα, με το τραγούδι της Γλυκερίας, που ο πρωινός αγέρας το έφερε από το βουνό, τις οξυές της Αρμάτοβας, που όπως συνηθίζονταν εκείνα τα χρόνια, ανέβαιναν ξημερώματα οι γυναίκες για να φέρουν με το ζαλίκι κλαρί και φασουλόβεργες.

Κι εγώ, τότε μαθητής, τα καλοκαιρινά απογεύματα τη θυμάμαι με συγκίνηση στο χαγιάτι του σπιτιού μας —πριν μας κάψουν οι Γερμανοί— να συνοδεύει με το τραγούδι της στο μαντολίνο το δάσκαλο πατέρα μου, τον Αναστάση, κι άλλοτε και το γειτονόπουλο και δασκαλόπουλο με το δικό του μαντολίνο, το Χρήστο Παπαβασιλείου, που έπεσε για την πατρίδα στον πόλεμο του '40.

Και στο χορό ήταν αξεπέραστη. Όταν χόρευε μπροστά, ο χορός της ήταν ρεσιτάλ και μάθημα αυθεντικού ζαγορίσιου ύφους, ευγένειας, λυγερδίας και σεμνότητας. Και όταν η Αδελφότητα κατάφερε να εξασφαλίσει για 4-5 χρόνια αυθεντικά παραδοσιακά όργανα για το παγνύρι του χωριού μας με το νεανικό, σχεδόν εφηβικό συγκρότημα των Κοτσιά (κλαρίνο), Χρήστο Τζιτζμίκια (τραγουδι), που άφησαν τις σπουδές τους για να αφιερωθούν στη διακονία της δημοτικής μας παράδοσης, πρώτη εκδήλωσε τον ενθουσιασμό της και το θαυμασμό της, βοηθώντας στην «καθιέρωσή» τους από την πρώτη τους εμφάνιση. Και την αγάπη της αυτή για την δημοτική μας παράδοση φρόντισε να την μεταφέρει στα παιδιά και τα εγγόνια της, τη μεγάλη και ζηλευτή οικογένεια που με τον αίνωτό της Κώστα μόχθησαν να αναθρέψουν και χαιρόνταν αργότερα την προκοπή τους.

Ο Παπαστεφάνος της ενορίας μας και ο Παπακώστας της ενορίας της Ανθούσας συλλειτουργούσαν στην εξόδιο ακολουθία και ο αυτοδίδακτος και καλλίφωνος μεροφάλης μας Σωτήρης Αγόρης —που ποτέ του δεν δέχεται αμοιβή ή φιλοδώρημα— με το αρμόζον στην περίπτωση ύψος χρωματίζε εντονότερα το πένθος.

Έφυγες, Γλυκερία, αφού περπάτησες ολόκληρο τον εικοστό αιώνα, πλήρης ημερών, με μια σπάνη παιδεία, γαμπρούς και νύφες, γιγνόνια και δισέγγονα, ένα τραγούδι ζωής και ευτυχίας. Καλό σου ταξίδι.

Φάνης Πασπαλιάρης

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΣΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΜΑΣ	
— Γιαννάκος Π. Ιωάννης εις μνήμη Ζούλη Καράλη	10.000 δρχ.
— Μπάφα Μίσσιου Έλλη εις μνήμη συζύγου Κοσμά	15.000 δρχ.
— Μπαλούττα Σοφία εις μνήμη Μιχαήλ Καποπούλου	20.000 δρχ.
— Ντιναλέη Αθηνά εις μνήμη Μ. Φράγκου - Κ. Βασιλέα	10.000 δρχ.
— Παγκράτιου Ελένη εις μνήμη Μαρίας Κάτσενου	10.000 δρχ.
— Τζούρδα Φρειδερίκη	20.000 δρχ.
— Η Χρυσούλα Παπαζήση στη μνήμη του συζύγου της Ηλία	10.000 δρχ.

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ - ΔΩΡΕΕΣ - ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ

— Ο Μάκης Κάτσενος στη μνήμη της μητέρας του Μαρίκας, προσέφερε στην Εκκλησία του χωριού μας χρηματικό ποσό για την επισκευή της στέγης της Αγίας Παρασκευής.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή θερμά τον ευχαριστεί.

ΕΛΑΤΗ

— Στην μνήμη του αγαπημένου Μιχάλη Καποπούλου που ο ξαφνικός θάνατός του μας γέμισε πόνο και θλίψη, του θείου με την τόση καλοσύνη και ευγένεια, του ανθρώπου που έδινε τη βοήθειά του σε όποιον την είχε ανάγκη, που είχε μια καλή κουβέντα για τον καθένα.

Προσφέρει 20.000 δρχ. στον Εκπολιτιστικό Σύλλογο «Ελάτη» και 20.000 δρχ. στο «Ζαγόρι μας» τώρα που συμπληρώνει 6 μήνες από το θάνατό του.

Θείε δεν θα σε ξεχάσουμε ποτέ.

Γιάννα και Χάης Μπαλούγιας

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ

— Το Διοικητικό Συμβούλιο της Ένωσης Αποδήμων Ελαφοτόπου Αθηνών ευχαριστεί τη συγχωριανή μας Χρυσάνθη Ζήνα και τα παιδιά της για το ιδιαίτερο ενδιαφέρον που δείχνουν για την Ένωση και το χωριό, αλλά και για την οικονομική ενίσχυση με το ποσό των 20.000 δραχμών. Θα θέλαμε να σας σφιξουμε το χέρι από κοντά κυρία Χρυσάνθη και να πούμε σε εσάς και σε όλους, πως κάθε δραχμή που προσφέρειτε πιάνει τόπο γιατί επενδύεται σε έργα που χρηματοδοτεί η Ένωση από το υστέρημα όλων των συγχωριανών.

ΗΛΙΟΧΩΡΙ

— Η κ. Χρυσούλα Παπαζήση προσφέρει στον Ιερό Ναό Αγ. Νικολάου 15.000 δρχ. στη μνήμη του συζύγου της Ηλία Παπαζήση.

ΚΗΠΟΥΣ

Η Αντιγόνη και Παναγιώτης Σούλης εις μνήμην Διονυσίου Σούλη και Βάσως Σούλη κατέθεσαν υπέρ του Ι.Ν. Αγίου Νικολάου Κήπων το ποσό των δρχ. 20.000. Η Εκκλησιαστική Επιτροπή ευχαριστεί.

ΚΑΤΩ ΣΟΥΔΕΝΑ

— Ο Γιάννης Σουσιόπουλος, στη μνήμη του Τάσιου Ηλιάδη, που ήταν ιδρυτικό μέλος του Μορφωτικού - Εξωραϊστικού Συλλόγου Κ. Πεδινών και διατέλεσε πρόεδρος Πρόεδρός του, αντί στεφάνου κατέθεσε στον Σύλλογο 25.000 δρχ.

Το Δ.Σ. τον ευχαριστεί.

ΣΚΑΜΝΕΛΙ

— Προσφορές Σκαμνελιτών για την επισκευή και συντήρηση των εκκλησιών του χωριού.

Οι Σκαμνελίτες αγαπούν το χωριό τους κι όταν βρίσκονται μακριά νοσταλγούν τον τόπο που γεννήθηκαν και δεν ξεχνάνε να γυρίζουν άλλοι συχνότερα κι άλλοι αραιότερα προσκυνητές στη γενέθλια γη τους χωρίς να υστερούν και σε προσφορές.

Προσφέρουν κι εκείνοι που τους περσιάζουν κι εκείνοι που έχουν λίγα για τις ανάγκες των ιστορικών μνημείων του χωριού.

Οι προσφορές τους είναι συγκινητικές και γι' αυτό η Εκκλησιαστική Επιτροπή αισθάνεται το χρέος να τους ευχαριστήσει όλους. Ιδιαίτερα θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε για την πρόσφατη εισφορά τους για τις ανάγκες των εκκλησιών του χωριού τους:

1) Θρασύβουλο Δ. Γεννάδιο για το ποσό των 550.000 δρχ.

2) Ελένη Φλεριανού για το ποσό των 200.000 δρχ. που πρόσφερε στη μνήμη της πρόσφατα αποθανούσης συγχωριανής μας Ισμήνης Κολιούση-Παπαχατζοπούλου.

3) Φρειδερίκη και Γεωργία Αλέκου Καρβούνη για το ποσό των 100.000 δρχ.

που πρόσφεραν στη μνήμη της μητέρας του.

Ευχαριστούμε επίσης και τους παρακάτω για τις προσφορές τους στη μνήμη του πατέρα τους Χρυσόστομου Δούβλη, τα παιδιά του Κώστας, Αγγελική, Κρουσταλία Δόξα, Ευάγγελος Μαργαρίτης 50.000 δρχ.

— Φρειδερίκη Τζούρδα εις μνήμη του αγαπημένου συζύγου Νέστορα 40.000 δρχ.

— Νικόλαος Τηλεμάχ. Τζιάσιος για την Παναγία 30.000 δρχ.

— Κώστας Ιωάννου Θεοδοσίου και Ευγενούλα 30.000 δρχ.

— Οικ. Αναστασίου Τζαβάρα και Ανθούλα 30.000 δρχ.

— Ευνομία Σκλάβη για την Αγία Παρασκευή 20.000 δρχ.

— Πολυξένη Γεωργιάκη, Αγία Παρασκευή 10.000 δρχ.

— Κώστας Νικόλ. Λάππας για την Παναγία 10.000 δρχ.

— Στη μνήμη του θανόντος Χρυσόστομου Δούβλη, αντί στεφάνου η ανήψια του Μέλω Φραγκούλη στην Παναγία 10.000 δρχ.

— Ειρήνη Ιωάννου Βασδέκη, Αγία Παρασκευή 10.000 δρχ.

— Μιχάλης Ανδρέα Αχνούλας, Αγία Παρασκευή 11.000 δρχ.

— Αγγελική Στυλ. Σουκοβέλου, Αγία Παρασκευή 10.000 δρχ.

— Σπυριδούλα Σουκοβέλου, Αγία Παρασκευή 10.000 δρχ.

— Μέλω Φραγκούλη, Αγία Παρασκευή 5.000 δρχ.

— Δημήτριος Κων/νου Δώδος, Αγία Παρασκευή 5.000 δρχ.

— Ρένα Τσαούση Βαγγελή, Αγία Παρασκευή 5.000 δρχ.

— Νικόλαος Κουσουρής για την Παναγία 5.000 δρχ.

— Νόνα Βασιλική για την Παναγία 5.000 δρχ.

— Φρειδερίκη Τσουμάνη για την Παναγία 5.000 δρχ.

— Κώστας Μιχ. Αχνούλας, Αγία Τριάδα 6.000 δρχ.

— Αχνούλας Μιχάλης, Αγία Τριάδα 6.000 δρχ.

— Ειρήνη Δάνου για την Παναγία

20.000 δρχ.

Ο Ταμίας της Εκκλησιαστικής Επιτροπής Ιερού Ναού Αγ. Αποστόλων Σκαμνελίου Απόστολος Σουκοβέλος

ΤΡΙΣΤΕΝΟ

Α) Στη μνήμη της Γλυκερίας Κων. Τσιατούρα, αντί για στεφάνι, πρόσφεραν στην Αδελφότητα Τριστένου:

α) Η ευρύτερη οικογένεια Κων. Τσιατούρα

— Ο Νίκος Καλής 20.000 δρχ.

— Ο Άγγελος Τσιατούρας 10.000 δρχ.

— Ο Γιάννης Παπαναστασίου 10.000 δρχ.

— Η Μαρία Λεοντίδου 10.000 δρχ.

— Ο Αλέκος Παπαγγελής 10.000 δρχ.

— Τα εγγόνια 60.000 δρχ.

— Τα παιδιά 80.000 δρχ.

ήτοι 200.000 δρχ.

β) Επίσης και ο Φάνης Πασπαλιάρης 10.000 δρχ.

Β) Στη μνήμη του Παναγιώτη Αραβώση, δικηγόρου και φίλου του Τριστένου —στις 15/7/2001 τελέστηκε τρισάγιο στον Προφήτη Ηλία του χωριού με τον Παπαστάθη— πρόσφεραν στην Αδελφότητα Τριστένου:

— Η σύζυγός του Ασημίνα Αραβώση 10.000 δρχ.

— Η Αλίκη Χατζηγιάνη 10.000 δρχ.

— Η Ματίνα και Αλέκος Δαρίτης 10.000 δρχ.

Η Αδελφότητα τους εκφράζει και δημόσια τις θερμές της ευχαριστίες.

Φάνης Πασπαλιάρης

ΦΡΑΓΓΑΔΕΣ

— Εις μνήμην Ισμήνης Παπαχατζοπούλου του γένου Κουλούση από Σκαμνέλι, η οικ. Ιωάννου Καλύβα, κατέθεσε το ποσό των 10.000 δρχ. εις τον Ιερόν Ναόν Αγ. Δημητρίου.

Επίσης η οικ. Κοσμά Γοργόλη το ποσό των 10.000 δρχ. εις Αγ. Δημ. Φραγκάδων.

— Η κ. Ρίνα Καλογήρου κατέθεσε εις τον Ιερόν Ναόν Αγ. Δημητρίου το ποσό των 50.000 δρχ. και 50.000 δρχ. εις τον Ιερόν Ναόν της Κοίμησης της Θεοτόκου Φραγκάδων εις μνήμην του συζύγου της.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

21.000

Παγκρατίου Ελένη (7)

15.000

Βασδέκης Θ. Νικόλαος (3)

10.000

Αθανασίου Νικηφόρος (3)

Βούδας Θεόδωρος (2)

Δριγκοπούλου Ελλη (3)

Καρπούζη Ευτέρπη (2)

Καψάλη Ν. Κων/νος (1)

Κούπαρης Κίμων (2)

Κώστας Γεώργιος (2)

Μπαλούγια Σοφία (3)

Ντούμη Ιφιγένεια (2)

9.000

Γκερκέτζου Άση (3)

Μπαμή Ντίνα (3)

6.000

Αναγνωστόπουλος Λάμπρος (2)

Γέτης Θεόφιλος (2)

Γιαννακός Π. Ιωάννης

Δαρίτης Βράνος (2)

Καππά Βολιώτη-Νινέτα (2)

Μέρτζου Βεατρίκη

Νικολαΐδης Θωμάς (2)

Ντιναλέξης Γεώργιος (2)

Χριστοδούλου Αχ. Κων/νος (2)

Χορέβας Δημήτριος (2)

Χριστοδούλου Αθανασίου Ελένη (2)

5.000

Βλαστός Κων/νος

Βλαχοπούλου-Βελέντζα Μήνα

Βλαχοπούλου-Αναστασίου Αλίκη

Βόγας Αγαμέμνων

Βόγας Αλέξιος

Γκερλέ-Μπίτσα Δέσποινα

Γούδας Κων/νος

Κατσάνος Μάκης
Λάκκα Φερενίκη
Μαγγανόπουλος Βασίλειος
Σακκάς Ευάγγελος
Σπυροπούλου Γλυκερία
Σκλάβη Αναστασία
Τότσας Θεόφιλος
Τότσας Δ. Ιοκάστη
Τσάτσου-Βόλλα Ελένη
Τσιατούρας Βασίλειος
Χατζόπουλος Δημήτριος

3.000

Αποστόλου Κων/νος
Αγαθόπουλος Δημήτριος
Βανία Βικτωρία
Γκρουΐδης Άγγελος
Δούσμπης Χρήστος
Θεμελή Ολυμπία
Καμτσίκας Πελοπίδας
Κοτσορίδης Βασίλειος
Κανίκη Καλογήρου Φιλομήλα
Κύρκος Νικόλαος
Μαβίδης Ιωάννης
Νικολάου Ιφιγένεια
Ντιναλέξης Ευριπίδης
Παπαδόπουλος Ι. Κων/νος
Ράγγα Καλλιόπη
Σολδάτου Ανδρομάχη
Στεφοπούλου-Βλαχοπούλου Ισμήνη
Σακελλαρίου Μ. Αφροδίτη
Σκαρβέλης Αλέκος
Τσούλης Χρήστος
Τσαλίγκα Παναγιώτα
Τραβουλιάς Ανδρέας
Τοπάλη Νίκη

ΣΗΜ.: Οι μέσα σε παρένθεση αριθμοί, δηλώνουν τα έτη πληρωμής.

«ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ»

Ιδρυτής:

KIMΩΝ ΚΥΡΙΑΖΗΣ

★

Ιδιοκτήτης - Εκδότης:

ΙΣΤΟΡΙΚΗ

ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Η ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ

ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ ΣΤΑΘΗΣ

ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΒΑΡΩΚΑΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ

ΓΙΑΝΝΑΚΟΣ ΕΥΡΥΠΙΔΗΣ

ΤΖΙΟΒΑΣ ΦΡΙΕΣ

ΤΣΑΟΥΣΗΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ

★

Η ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

1. ΒΑΡΩΚΑΣ ΒΥΡΩΝ

2. ΓΕΠΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

3. ΖΑΡΙΑΔΗ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ

4. ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΣΑΒΒΑΣ

5. ΚΥΡΙΑΖΗ ΚΑΛΥ

6. ΜΕΡΤΖΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

7. ΝΤΙΝΑΛΕΞΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ

8. ΣΥΚΙΩΤΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

9. ΤΖΙΟΒΑΣ ΒΑΣΙΛΗΣ

10. ΤΣΕΚΟΥΡΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

11. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ ΚΩΣΤΑΣ

★

Υπεύθυνος για το Νόμο:

ΑΠΟΣΤ. Κ. ΝΤΙΝΑΛΕΞΗΣ

Πρόεδρος Ι.Λ.Ε.Ζ.

N. Ζέρβα 2 - Ιωάννινα, Τηλ. 30170

★

Υπεύθυνος Ύλης:

ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΖΙΟΒΑΣ

Αργυρινών 16 - ΙΩΑΝΝΙΝΑ

Τηλ. 27.105

★

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ:

Συνδρομές, εισφορές,

εμβάσματα:

Περιοδικό «Το ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ»

Σίνα 4 Ιωάννινα 454 44

και Μυροπολείο

ΚΑΛΥ ΚΥΡΙΑΖΗ

Λόρδου Βύρωνος 21

Ιωάννινα 45444.

Κατώτερη ετήσια

συνδρομή δρχ. 3.000

Για το εξωτερικό δρχ. 6.000

ή 20 \$ ΗΠΑ

★

Τυπογραφεία:

Γ. ΔΟΥΒΑΛΗ

Ε. ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Ο.Ε.

28ης Οκτωβρίου 41 (Στοά Καμάρη)

Τηλ. 20.544 - 27.845

Ιωάννινα 454 44